

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI
GÖRSEL İLETİŞİM VE DİJİTAL MEDYA BİLİM DALI

**TÜRKİYE'DE KADIN CİNAYETLERİ BAĞLAMINDA
KAMU VİCDANININ SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN TESİS EDİLMESİ:
X (TWITTER) MAHKEMELERİ**

Yüksek Lisans Tezi

SENA TUFAN

İSTANBUL, 2024

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI
GÖRSEL İLETİŞİM VE DİJİTAL MEDYA BİLİM DALI

**TÜRKİYE'DE KADIN CİNAYETLERİ BAĞLAMINDA
KAMU VİCDANININ SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN TESİS EDİLMESİ:**

X (TWITTER) MAHKEMELERİ

Yüksek Lisans Tezi

SENA TUFAN

Tez Savunma Jürisi

1. Tez Danışmanı : Doç. Dr. Gonca UNCU
2. Üye : Prof. Dr. Ali Murat KIRIK
3. Üye : Doç. Dr. Berk Çaycı

İstanbul, 2024

ÖZET

Türkiye’de kadın cinayetleri bağlamında kamu vicdanının sosyal medya üzerinden tesis edilmesi: “X (Twitter) Mahkemeleri” tez çalışmasına; toplumsal cinsiyetin getirdikleri, “kadın olmak” ve “Türkiye’de kadın olmak” deneyiminin temelleri incelenerek başlanmıştır. Tez çalışmamız 4 bölümden oluşmaktadır. Bu tez çalışmasının ilk bölümünde, toplumsal cinsiyetin ve Türkiye’de kadın olma olgusunun temelleri incelenmiştir. Çalışmamızda, kadınların yaşam pratiklerine ve gündelik yaşamda karşılaştıkları olaylara dair teorik bilgiler sunulmuş ve bu bilgiler, kadın cinayetleri üzerinden belirli bir odaklanma sağlanması amacıyla sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda, Türkiye’de meydana gelmiş ve toplumda büyük yankı uyandırmış olan Şule Çet, Ceren Damar Şenel ve Pınar Gültekin cinayetleri incelenmek üzere seçilmiştir. Çalışmanın devamında, çoğunlukla yazı temelli bir platform olması ve kamuoyunun kolektif tepkisini yansıtmak için tercih ettiği birinci platform olması nedeniyle X (Twitter) üzerinden yapılan paylaşımlar değerlendirilmiştir. Gerekli incelemelerin tamamlanmasının ardından, kamu vicdanının tesis edilmesi ile X (Twitter) paylaşımları arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, kamu vicdanının sosyal medya aracılığıyla tesis edilmesinin etkileri de araştırma kapsamında incelenmiştir. Bu bağlamda, çalışmanın araştırma kısmında, alanında uzman kişilerin görüşlerine de yer verilmiştir. Çalışmanın kavramsal bölümünde toplumsal cinsiyet, kadın cinayetleri, sosyal medya, kamu vicdanı, medya ve kadın, adalet kavramları incelenmiştir. Bu çalışma ile, “X (Twitter) Mahkemeleri” olgusunun kavramsallaştırılması ve literatüre kazandırılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Kadın Cinayetleri, Sosyal Medya, X (Twitter), X (Twitter) Mahkemeleri, Şule Çet, Pınar Gültekin, Ceren Damar Şenel

ABSTRACT

Establishing public conscience through social media in the context of femicides in Turkey: “X (Twitter) Courts” thesis study started by examining the implications of gender and the foundations of the experience of being a woman in Turkey. Our thesis consists of 4 chapters. In the first part of this thesis, the foundations of gender and the phenomenon of being a woman in Turkey are analyzed. In our study, theoretical information on women's life practices and the events they encounter in daily life is presented and this information is limited in order to provide a specific focus on femicides. In this context, the murders of Şule Çet, Ceren Damar Şenel and Pınar Gültekin, which took place in Turkey and caused a great resonance in the society, were selected to be analyzed. In the remainder of the study, the posts made on X (Twitter) were evaluated since it is a mostly text-based platform and is the primary platform preferred by the public to reflect their collective reaction. Following the completion of the necessary examinations, the relationship between the establishment of public conscience and X (Twitter) posts was evaluated. In addition, the effects of the establishment of public conscience through social media were also analyzed within the scope of the research. In this context, the opinions of experts in the field were also included in the research part of the study. In the conceptual part of the study, the concepts of gender, femicides, social media, public conscience, media and women, and justice were analyzed. This study aims to conceptualize the phenomenon of “X (Twitter) Courts” and bring it into the literature.

Keywords: Gender, Femicides, Social Media, X (Twitter), X (Twitter) Courts, Şule Çet, Pınar Gültekin, Ceren Damar Şenel

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Türkiye’de kadın cinayetlerinin kamu vicdanı üzerindeki etkilerini, en yaygın kullanılan sosyal medya platformları arasında yer alan X (Twitter) platformu üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Bu konuyu seçmemin arkasındaki en büyük etken, kadın cinayetlerine duyduğum derin hassasiyet ve sosyal medyanın bu tür toplumsal sorunlara olan etkisini anlamaya olan ilgidir. Bu çalışmanın Türkiye’de kadın hakları ve adalet mücadelesini anlamlandırabilmesi için önemli bir katkı sağlayacağına inanıyorum.

Çalışmamın planlanması, yürütülmesi ve tamamlanmasında bana yol gösteren değerli danışmanım Doç. Dr. Gonca Uncu’ya içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, desteklerini esirgemeyen Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü’ye, verileri ve görüşleriyle bana rehberlik eden Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’na ve kıymetli destekleri için avukat Çağla Gül Bulut’a minnettarım.

Bu zorlu süreçte güler yüzüyle, koşulsuz desteğiyle ve sevgisiyle yanımda olan en büyük destekçim, yol arkadaşım Oğuzhan Turan’a teşekkür etmek istiyorum. Sevgili dostlarım Büşra Gökağaç’a, Esmâ Özel’e ve Bayram Güneş’e bu süreçte desteklerini esirgemedikleri için teşekkür ederim. Son olarak hayatımın her aşamasında bana güvenen ve bugünlere gelmem için emek veren kıymetli aileme de tüm kalbimle teşekkür ederim.

Umarım bu çalışma, kadın cinayetleri konusunda farkındalık yaratmaya ve kadınların adalet mücadelesini anlamlandırmaya yardımcı olur.

Sena TUFAN
İSTANBUL, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZET	1
ABSTRACT	2
ÖNSÖZ	3
GİRİŞ	9
1. BÖLÜM TOPLUMSAL CİNSİYET AYRIMCILIĞI BAĞLAMINDA KADINLIK KAVRAMI	11
1.1. Tarihte Kadınların Toplumdaki Konumu.....	11
1.2. Toplumsal Cinsiyet Kavramı Bağlamında “Kadınlık” Olgusu.....	12
1.3. Kadın Haklarının Kazanılması Mücadelesi	15
1.4. Türkiye’de Kadın Hakları Mücadelesi	17
1.4.1. Kadın Hareketleri ve Dijitalleşme	19
1.4.1.1. Dijital Aktivizm	20
1.4.1.1.1. Dijital Aktivizm Örnekleri: Özgecan Yasası ve #MeToo Hareketi Örnekleri	21
2. BÖLÜM TÜRKİYE’DE KADIN CİNAYETLERİ	23
2.1. Kadın Cinayetleri Kavramı.....	23
2.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Türkiye’de Kadın Cinayetlerine Genel Bir Bakış.....	24
2.3. Türkiye’de 2008-2018 Dönemi Kadın Cinayetleri.....	25
2.4. Türkiye’deki Kadın Cinayetlerinin Demografik Yapısı.....	26
2.5. İstanbul Sözleşmesi ve Kapsamı	27
2.5.1. Türkiye’nin Çekilme Süreci	28
2.6. Kadın Cinayetlerinin Toplumsal Nedenleri	29
2.6.1. Kadınların Öldürülme Nedenleri.....	30
2.6.2. Suç Kavramı ve Şiddetin Farklı Boyutları	32
3. BÖLÜM SOSYAL MEDYANIN KAMUOYU OLUŞTURMADAKİ ROLÜ	35
3.1. Sosyal Medya ve Kamuoyu Kavramları	35

3.1.1.	Sosyal Medya Kavramı	35
3.1.1.1.	Verilerle Sosyal Medya	36
3.1.2.	Kamuoyu Kavramı	38
3.2.	X'in (Twitter) Kamuoyu Oluşturmadaki Etkisi	38
3.1.	Yeni bir kavram olarak "X (Twitter) Mahkemeleri"	40
4.	BÖLÜM ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ: ŞULE ÇET, CEREN DAMAR ŞENEL VE PINAR GÜLTEKİN ÖRNEKLERİ	42
4.1.	Araştırmanın Konusu.....	42
4.2.	Araştırmanın Amacı ve Önemi	42
4.3.	Yöntem	42
4.3.1.	Araştırma Sorusu.....	43
4.3.2.	Veri Toplama Aracı	44
4.3.3.	Araştırmanın Sınırlılıkları	44
4.3.4.	Verilerin Analizi.....	45
4.3.5.	Anakütle ve Örneklem.....	45
4.3.5.1.	Şule Çet, Ceren Damar Şenel ve Pinar Gültekin Cinayetleri.....	45
4.4.	Araştırma Bulguları	62
4.4.1.	Sosyal Mecraların Kullanım Amaçları	63
4.4.2.	Sosyal Medya ve Kamuoyu Tepkisi İlişkisi	64
4.4.3.	Sosyal Medyada Oluşan Kamuoyu Tepkisi ve Sonuçları.....	66
4.4.4.	"Hak Talep Etme" ve "Tepki Gösterme" Aracı Olarak Sosyal Medya.....	67
4.4.5.	Sosyal Medyanın Kamu Otoriteleri Üzerindeki Etkisi	68
4.4.6.	Sosyal Medyaya Yansıyan ve Yansımayan Olaylar Arasındaki Farklılıklar: Kadın Cinayetleri Örneği	69
4.4.7.	Sosyal Medyadan Yükselen Tepkinin Yargılama Süreçlerine Olan Etkisi	70
SONUÇ	73	
KAYNAKÇA	75	
EKLER	82	

ŞEKİLLER TABLOSU

Şekil 1: Özgecan Yasası İçin Protestolar	21
Şekil 2: Kadınların Öldürülme Gerekçeleri, 2023	31
Şekil 3: Kadınların Öldürülme Gerekçeleri, 2022	31
Şekil 4: Kadınların Öldürülme Bahaneleri, 2022	32
Şekil 5: Dijital Medya İstatistikleri	37
Şekil 6: (X (Twitter))	47
Şekil 7: (X (Twitter))	47
Şekil 8: (X (Twitter))	48
Şekil 9: (X (Twitter))	48
Şekil 10: (X (Twitter))	49
Şekil 11: (X (Twitter))	50
Şekil 12: (X (Twitter))	50
Şekil 13: (X (Twitter))	50
Şekil 14: (X (Twitter))	51
Şekil 15: (X (Twitter))	51
Şekil 16: (X (Twitter))	52
Şekil 17: (X (Twitter))	52
Şekil 18: (X (Twitter))	53
Şekil 29: (X (Twitter))	53
Şekil 20: (X (Twitter))	53
Şekil 22: (X (Twitter))	54
Şekil 23: (X (Twitter))	55
Şekil 23: (X (Twitter))	56
Şekil 24: (X (Twitter))	56
Şekil 25: (X (Twitter))	56
Şekil 26: (X (Twitter))	58
Şekil 27: (X (Twitter))	58
Şekil 28: (X (Twitter))	58
Şekil 29: (X (Twitter))	58
Şekil 30: (X (Twitter))	59
Şekil 31: (X (Twitter))	59
Şekil 32: (X (Twitter))	60
Şekil 33: (X (Twitter))	60

Şekil 34: (X (Twitter))..... 61
Şekil 35: (X (Twitter))..... 61
Şekil 36: (X (Twitter))..... 62

TABLolar TABLOSU

Tablo 1: Yıllara Göre Öldürülen Kadın Sayıları.....	26
Tablo 2: Yıllara Göre Kadın Cinayeti Sayıları ve Kadınların Öldürülme Biçimleri	26

GİRİŞ

Kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği için verdiği mücadele, tarihin hemen her dönemi boyunca önemli bir konu olmuştur. Özellikle son yıllarda kadın hakları ve kadına yönelik şiddet konuları dünya genelinde büyük bir dikkatle ele alınmaktadır. Kadınların toplumsal ve siyasal hayatta daha fazla yer alması için yapılan çabalara rağmen, hala cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet gibi sorunlarla karşı karşıya kalınmaktadır. Kadın cinayetleri, toplumun derinliklerine işleyen ve kamu vicdanını sarsan trajik olaylardır. Özellikle Şule Çet, Ceren Damar Şenel ve Pınar Gültekin kadın cinayetleri, meydana geldikleri dönemde geniş kesimlerde büyük bir infiale sebep olmuştur. Bu olaylar, sadece bireysel değil, aynı zamanda toplumsal ve yapısal bir sorunu da temsil etmektedir. Bu araştırma, Türkiye'deki kadın cinayetleri ve sosyal medyanın kamu vicdanı üzerindeki rolünü ve etkisini anlamaya yönelik bir araştırmadır. Sosyal medyanın yükselişi ve kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, toplumun kolektif bir şekilde tepkilerini ifade etmek için kullanılan bir platform haline gelmiştir. Özellikle X (Twitter) doğası gereği yazıya dayalı bir platform olması nedeniyle olaylara anında ve etkili bir şekilde tepki gösterme imkânı sunmaktadır. Öte yandan, bu tepkilerin çoğunlukla dolaylı yoldan yargılama süreçlerine ve kamu vicdanına da bir etkisi olduğu gözlenmiştir. Bu bağlamda, bu çalışma, kadın cinayetleri üzerinden Türkiye'de kamu vicdanının sosyal medya üzerinden nasıl tesis edildiğini ve bu durumun yargılama süreçlerine olan etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmanın odak noktası, Türkiye'de kadın cinayetleri gibi hassas konularda sosyal medya platformlarından özellikle X (Twitter) üzerinde oluşan toplu tepkilerin incelenmesidir. Bu tepkilerin, yargılama süreçlerine ve kamu vicdanına olan etkisinin anlaşılması amaçlanmaktadır.

Bu araştırma kapsamında, Türkiye'de son dönemlerde gerçekleşen ve her biri ayrı ayrı kamuoyunda büyük yankı uyandırmış olan üç kadın cinayeti; Şule Çet, Ceren Damar Şenel ve Pınar Gültekin cinayetleri üzerinde durulmuştur. Söz konusu cinayetler, olayların yaşandığı dönemde geniş kesimlerde büyük infial yaratmış ve gündemin önemli bir parçası olmuştur. Bu üç cinayet vakası, sosyal medya platformlarından özellikle X (Twitter) üzerindeki toplu tepkilerin incelenmesi için araştırma evrenini belirlemiştir. X (Twitter), çoğunlukla yazıya dayalı bir platform olmasıyla dikkat çekmektedir ve kullanıcılar burada olaylara olan tepkilerini dile getirmektedir. Yazılı bir şekilde X (Twitter) üzerinden

kişiler yazdıkları iletilerle mesaj vermektedir ve bu nedenle de X (Twitter), toplumun tepkilerini daha etkili bir şekilde yansıtabilmektedir.

Seçilen bu vakalar bağlamında araştırmada verilerine sıklıkla yer verilen ve her 3 davada da bir şekilde o dönemlerde oluşan gündemin bir parçası olan uzmanlarla görüşülmüştür. Araştırma, bir vaka çalışması olarak tasarlanmış ve nitel araştırma yöntemiyle desenlenmiştir. Araştırma verileri, nitel araştırmanın en güçlü veri toplama yöntemlerinden biri olan mülakat tekniği ile toplanmıştır. Derinlemesine görüşme tekniği bağlamında “yarı yapılandırılmış görüşme” soruları hazırlanmıştır. Araştırmanın literatür bölümünde, kadınların tarih boyunca toplumlardaki konumu, toplumsal cinsiyet kavramı, kadın hakları, dijitalleşme, kamuoyu, sosyal medya, dijital aktivizm kavramları etraflıca incelenmiştir.

Bu çalışma boyunca cevabı aranacak sorular, “Sosyal medya platformlarından X (Twitter) üzerinden yükselen kolektif tepkiler, adaletin sağlanmasında nasıl bir etkiye sahiptir? X (Twitter) kamu vicdanının tesis edilmesinde bir araç olarak kullanılabilir mi?” olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın odak noktası, X (Twitter) üzerindeki kullanıcıların belirlenen olaylara ilişkin ifadelerinin, adeta bir dijital mahkeme olarak işlev gördüğü “X (Twitter) mahkemeleri” kavramının literatüre kazandırılmasıdır. Bu çerçevede, sosyal medyanın yargılama süreçlerine ve kamu vicdanına etkileri detaylı bir şekilde analiz edilerek, toplumsal tepkilerin rolü ve kamu vicdanının nasıl şekillendiği anlaşılmasına çalışılacaktır.

1. BÖLÜM TOPLUMSAL CİNSİYET AYRIMCILIĞI BAĞLAMINDA KADINLIK KAVRAMI

1.1. Tarihte Kadınların Toplumdaki Konumu

Cinsiyet kavramı, bireylerin doğuştan getirmiş oldukları fiziksel ve biyolojik bir özellik olarak, bireyleri erkek ve kadın şeklinde iki cinse ayırır. Sadece biyolojik farklılıkların bir göstergesi olmaktan ziyade cinsiyet, yaşamın daha ilk yıllarından itibaren birey için toplumsal bir kategori yaratır. Yaratılan bu kategori, bireyin biyolojik açıdan belli bir cinsten olduğuna ilişkin bilgi dahilinde çeşitli rol, davranış ve tutumlarla şekillenir. Sonuçta birey için toplumsal olarak kabul gören bir roller bütünü belirlenmiş olur. Bu rollere toplumsal cinsiyet denmektedir (Keskin & Uluşan, 2016, s. 47-69).

Ancak cinsiyet, sadece biyolojik bir farklılık olarak karşımıza çıkmaz. Cinsiyet, bireylerin yaşamlarının ilk anlarından itibaren toplumsal olarak beraberinde pek çok anlamla birlikte gelir. Bireyin ilerleyen yıllarında biyolojik cinsiyeti yaşamının merkezine oturarak topluma nasıl dahil olacağını belirler. Doğumun gerçekleştiği andan itibaren, bireyler biyolojik cinsiyet ekseninde oluşup anlam kazanan bir davranışlar örgüsünün mensubu haline getirilir. Davranış, tutum ve rollerle ilgili olan kadınlık ve erkeklik, kadın veya erkek oluş temelinde şekillenen iki farklı boyutu ifade etmektedir. Toplumlar için bu ayrım son derece önemlidir. Bu nedenle de alanları net bir şekilde birbirinden ayrılır. Buna göre birey ya kadındır ya da erkektir. Toplum, bireyden, değişmez bir ölçüt kabul ettiği biyolojik cinsiyetine göre davranışlar sergilemesini bekler (Vatandaş, 2011, s. 29-56).

İşte bu kadınlık ve erkeklik hallerine bağlı olarak, her iki cinsin de çeşitli medeniyetlerde ve çeşitli dönemlerde toplumdaki konumu kendilerine atfedilen görev ve sorumluluklar çerçevesinde olmuştur. Ekonomik, kamusal ve toplumsal yaşamda kadınların konumu da toplumdan topluma ve içinde bulunduğu çağa göre farklılık göstermiştir. Tarihsel süreç içerisinde kadınlar özellikle eski çağlarda yalnızca bedensel özelliklerinden “faydalanılır” konumdaydı. Kadınların aktif olarak rol aldığı süreçler genellikle ev içi emek, çocuk doğurmak, çocuk bakmak ve evde bulunan diğer erkek bireylere hizmet etmek ile sınırlıydı. Anadolu medeniyetlerinde kadının konumu, eski çağlardaki diğer uygarlıklara görece “daha iyi” sayılabilecek bir konumdaydı. Özellikle Hititler ve Frigler döneminde kadın, toplumda “Ana Tanrıça” olarak kabul edilmekteydi. Diğer ilkçağ medeniyetlerinin aksine Anadolu uygarlıklarında kadının daha “saygın” sayılabilecek bir konumu vardı. Kadının kutsal kabul edildiği Anadolu medeniyetlerinde kadının en temel vazifesi yine doğum yapmak ve bebeğini büyütme idi. Kadının, doğum yapabiliyor olması onun kutsal sayılmasının en önemli nedenlerinden biriydi. Hint

medeniyeti döneminde hazırlanan kanunlar kitabında kadınlar olumsuz olarak değerlendirilebilecek ifadelerle kadınlar betimlenmiştir. Öyle ki yine Hint Medeniyetinde, kadınların miras, evlenme gibi konularda söz hakkı yoktur ve hatta yaşama hakkı elinden alınmıştır. Kocasını ölen bir kadının, eşini kaybettikten sonra yaşamasına müsaade edilmez. Babil toplumunda ise kadınların sosyal hayata aktif bir şekilde katılmaları söz konusu değildir. Örneğin Hammurabi Kanunlarına göre kız çocukları, kocalarına “satılana” kadar babalarının malıdır. Mısır medeniyetinde de kadınlar köleleştirilmiştir. Ayrıca kadının mülk edinme, mirastan pay alma gibi hakları yoktur ve evliliklerinde söz hakkına sahip değildirler. Yunan uygarlığında da kadın köleler ile bir tutulurdu. Kadınların mirastan herhangi bir hak almaları da söz konusu değildi. Eski Roma medeniyetinde durum diğer medeniyetlerden çok farklı değildi. Kadınlar babalarından kocalarına aktarılan bir “mal” olarak görülürdü. Bir kadında aranan en önemli özellikler arasında ciddi olmaları ve evi çekip çevirme konularında becerikli olmalarıydı. İslamiyet öncesi eski Türk medeniyetlerinde ise, kadının toplumda saygın bir yeri vardı. O dönemde hükümdarlar, devleti eşleriyle birlikte yönetir, eşlerine saygı gösterirlerdi. Aile içi ilişkilerde, mülkiyet hakkında ve siyasal hakların kullanımında kadın ve erkek arasında nispeten daha eşit bir uygulama vardı. Türklerde aile kavramı çok büyük önem taşırdı, kutsal gördükleri hakları “ana hakkı” olarak ifade ederlerdi. Aile bireylerinden herhangi birinin evlenmeden önce annelerinden onay almaları şarttı (Kubilay, 2023, s. 383-406).

Tarih boyunca kadının rolü, kültürden kültüre değişiklik göstermiş olsa da kadınların erkeklerden daha güçlü olduğu bir toplum pek görülmemiştir. Pratikte, neredeyse her kültürde, ev işleri ve çocuk yetiştirme konularında öncelikli sorumluluklar genellikle kadınlara aittir; bunun yanı sıra, geleneksel olarak erkekler ailenin geçimini sağlamak ve eve gelir getirmekle sorumlu tutulmuşlardır. Kadın, tarih boyunca sürekli tartışılan ve incelenen bir konu olmuştur; çünkü kadınlar, Türkiye’de ve dünyada, toplumsal ayrımcılığa ve çeşitli şiddet biçimlerine sıklıkla maruz kalmışlardır (Yavuz & Ertem, 2021, s. 69-82).

1.2. Toplumsal Cinsiyet Kavramı Bağlamında “Kadınlık” Olgusu

Kadın ya da erkek olmak, doğuştan gelen biyolojik bir özelliktir. İki cins arasında var olan biyolojik farklılık, kültürel ve toplumsal birtakım normlar ile eşitsizlik ilişkilerine dönüşür. Bu eşitsizlik, yoğunluğu ya da uygulanış biçimlerine göre toplumdan topluma farklılık gösterebilir. Atıf edilerek ‘kadın’ ve ‘erkek’ tanımları, iki cins arasında var olan ancak kendi başına bir eşitsizlik ilişkisi içermeyen ‘biyolojik farklılığın’, toplum ve kültür içinde eşitsiz, hiyerarşik bir farklılığa dönüştürülerek, ‘toplumsal cinsiyet’ olarak kavramsallaştırılmasıyla ortaya çıkar. Bu kavramsallaştırma toplumda bir ‘kadınlık’ ve ‘erkeklik’ temsiliyeti oluşturur. Toplumsal cinsiyet hakkında tarih boyunca değişik açıklamalar getirilirken, sosyal, ekonomik ve psikolojik etkenlerin belirleyici olduğu cinsiyet farklılıklarının, rol dağılımlarının ve temsiliyetinin temelinde yatan nedenleri açıklamak üzere toplumsal cinsiyet kuramları geliştirilmiştir. “Toplumsal cinsiyet” terimi ilk kez Ann Oakley tarafından

kullanılmıştır. Oakley, “cinsiyet” (sex) ile biyolojik erkek-kadın ayrımını anlatırken; ‘toplumsal cinsiyet’le (gender), biyolojik ayrıma paralel olarak toplumsal bakımdan eşitsiz bölünmeye gönderme yapmaktadır. Toplumsal cinsiyet aynı zamanda “sosyal sınıf” ve “ataerkillik” gibi kavramların açıklanmasına olanak tanır. Toplumsal cinsiyet kadınlık ve erkeklik arasındaki farklılıkları ortaya koyarken; evrensel bir nitelik taşıyan biyolojik cinsiyetin aksine, kültürel açıdan değişkenlikler göstermektedir. Bu yapı içerisinde kadınlar ve erkekler birbirlerinden belirgin biçimde ayrılmakta ve erkekler kadınlara göre öncelikli bir konum elde etmektedir (Keskin & Uluşan, 2016, s. 47-69).

Toplumsal cinsiyet, tarihsel süreçte oluşan ve toplumlar tarafından inşa edilen bir olgudur. Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetin getirdiği kadın ve erkek olma durumlarının toplumsal olarak inşa edilen bir sonucu olarak anlatılabilir. İnsanın cinsiyet, biyolojik olarak erkek ya da kadın olarak doğmak, toplumsal olarak ayırım ve eşitsizlik konularını da beraberinde getirir. “Biyolojik olarak “kadın ve erkek olmak, doğal ve doğuştan olarak adlandırılırken, kadınlık ve erkeklik ise toplumsallaşma süreci ile kültürel bir yapılanmaya işaret eder. Kadın-erkek olmak ile, kadınlık-erkeklik tanımlamaları aynı anlama gelmez.” “Kadın olmak”, “erkek olmak” tamamen toplumsal ve kültürel olgulardır. Bu olgular farklı durumlarda, farklı yerlerde ve zamanlarda farklılık da gösterebilirler. Herhangi bir coğrafyada yaşayan kadın ve erkeklerden beklenen roller, bir başkasınınki ile aynı olmayabilir. Cinsiyetin beraberinde getirdiği rollere göre nasıl davranacağını, o toplumun kendi kültürel kodların oluşturduğu toplumsal cinsiyet normları getirir (Bingöl, 2014, s. 108-114).

Toplumsal cinsiyet (gender); biyolojik cinsiyetten farklı olarak, toplumsal ve kültürel olarak belirlenen ve dolayısıyla içeriği toplumdan topluma olduğu kadar tarihsel olarak da değişebilen “cinsiyet konumu” ya da “cins kimliği”dir. Toplumsal cinsiyet yalnızca cinsiyet farklılığını belirlemekle kalmaz, aynı zamanda cinsler arasındaki eşitsiz güç ilişkilerini de belirtir. Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları (Gender Studies) ise “kadınlık ve erkeklik kalıplarını ve bunların toplumun çeşitli alanlarındaki etkilerini araştırmaya yönelik karşılaştırmalı bir sosyal bilim metodolojisi” olarak tanımlanmakta ve son on yılda başta tarihçilik alanında olmak üzere toplumsal bilimlerde yeni ufuklar açan bir yöntem olarak değerlendirilmektedir. Patriyarka, yani ataerkil sistem, bir cins olarak toplumda kadınların ezilmesi sonucunu doğuran kurumsal ve kültürel düzenleme ve uygulamaları belirtir. Genel olarak kullanıldığında ise “erkek iktidarı” anlamına gelir. Ancak bu tanımlama, ataerkil sistemin örgütlenmesinin ve uygulanmasının tarihsel ve kültürel olarak farklılık gösterdiği gerçeğini ortadan kaldırmaz. Aksi halde, tarih dışına düşmek ve bu kavramı “cinsiyetçilik” ile eş anlamlı kullanmak tehlikesiyle karşılaşılır (Berktaş, 2021).

Ataerkil sistem denildiğinde, yalnızca kadın emeğinin değil, aynı zamanda kadın cinselliğinin, bedeninin ve doğurganlığının denetlendiği toplumsal bir sistem kastedilmektedir. Bu sistemde esas olarak korunan erkek çıkarları olmakla birlikte, sistem erkeklerin iradelerinden bağımsız nesnel bir gerçeklik olarak var olmaktadır. Ataerkil aile biçimi de baba/erkek otoritesine ve soyuna dayalı ve esas

olarak mülkiyetin meşru oğula geçmesini güvence altına alan aile biçimidir. Günümüzde kadınların karşı çıktıkları ve mücadele etmek zorunda kaldıkları birçok sorun, kadın ve erkek kimlikleri ve rolleri konusunda toplum ve kültür tarafından belirlenmiş olan ön kabuller ile ilişkilidir. Bu, toplumsal olarak verilmiş kadınlık ve erkeklik kalıpları ve imgeleri, varoluşumuz açısından can alıcı bir önem taşır. Bu imgeler, dinlerin ve kültürlerin uzun yıllar boyunca oluşturduğu geleneklerin hem ürünü hem de parçasıdır. Kendilerini dindar saymayan insanlar bile, bu imgeleri benimserler, onlar aracılığıyla düşünürler ve yine onlar aracılığıyla kendilerini “kurarlar.” Kadınlar, egemen kültürün oluşturduğu “kadın imgelerini” kendi içlerinde taşırlar ve değişim yolunda ilerlerken yalnızca dışsal baskı ve engellerle değil, kendi içlerinde taşıdıkları bu egemen kültür tanımlarıyla da mücadele etmek zorunda kalırlar. Bu egemen imgeler ve kalıplar somut hedeflere ulaşıldıktan çok sonra bile varlıklarını ve etkilerini sürdürebilirler. Çünkü bu normlar, kadınların bilinçlerinin en derin katmanlarında yer etmiş ve çoğu zaman farkında bile olunmadan kimliklerin biçimlenmesinde etkin rol almışlardır (Berktaş, 2021). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin beraberinde getirdikleri, çoğunlukla kadınlar üzerindeki “yaptırımlardır.” Tarih boyunca inşa edilen toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile kadına biçilen roller vardır. Kadının “yapması” ve “olması” gereken durumlar vardır. Toplumsal cinsiyet ayrımının en yaygın göstergelerinden biri, kadınlara yönelik yapılan yaptırımlarla örneklenir. Tarihsel olarak, toplumlar tarafından oluşturulan cinsiyet ayrımı, genellikle kadın cinsiyetine pasiflik, sakınma, korunma ve savunma gibi roller biçmiştir. Kadının bu rolleri, genellikle erkeklerin gücüne ve iktidarına karşı belirlenmiştir. Butler, cinsiyetin oluşumunda politika ve iktidarın rolünü vurgulamak için tecavüz konusunu örnek olarak verir. Bir kadının gece geç saatlerde tek başına dolaşmasının, tecavüze uğramasının ‘peşinde koşmak’ olarak algılandığını belirtir. Bu durumda, kadının ya evde kocasıyla olması gerektiği ya da sokakta bir tehlikeyle karşılaşacağı varsayılır. Ancak, kadının cinsiyeti veya cinselliği, onun ‘el konmak’ olarak tanımlanan sınırlarını belirler (Bingöl, 2014, s. 108-114).

Türk toplumunda da “kadın” olmaya atfedilen şeyler, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin baskısı altında kalmıştır. Bir kadından beklenen en temel özellikler eş, anne olmak gibi rollerdir. Türkiye’de kadınlara ilk olarak ev içindeki roller uygun görülür. Evin düzeninden, çocukların bakımından kadın sorumlu olmalıdır. “Ev kadını” rolleri de kadınların toplumsal yaşama katılabilmesini olumsuz etkiler. Çalışan kadınlardan ise hem ev rollerini eksiksiz sürdürmesi hem de iş hayatında var olması beklenir. İş hayatında ise, kendisiyle aynı kademede çalışan bir erkek, kadından daha fazla ücret alabilir. Yönetici pozisyonlarında da kadınlar, kendisinden beklenen toplumsal roller nedeniyle daha az görev alır, görevinde daha zor yükselir. Kadınlar, her ne meslekte olursa olsunlar, ev işçiliğinden kopmamalıdır (Bingöl, 2014, s. 108-114).

2011 yılında gerçekleştirilen Türkiye Aile Yapısı Araştırması, hane içindeki işlerin çoğunlukla kadınlar tarafından üstlenildiğini ortaya koymaktadır. Yemek yapma, temizlik, çamaşır gibi ev işleri genellikle

kadınların sorumluluğunda, erkekler ise çoğunlukla eve dair bakım-onarım ve faturaların ödenmesi gibi işlerle meşgul olmaktadır. Araştırma ayrıca çocuk bakımının yüzde 90 oranında kadınlar tarafından yapıldığını göstermekte, hatta katılımcıların yüzde 58,6'sı kadınların temel görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğunu belirtmektedir. Bu geleneksel rol anlayışı, kadınların ev dışında aktif olmalarını zorlaştırmakta ya da kadınlar çalışma hayatına katılsalar bile onları "iki vardiya" çalışan bir kişi konumuna getirmektedir (Özmete & Yanardağ, 2016, s. 91-108).

Kadınların ev içinde gösterdikleri yemek pişirme, çocuk bakımı, temizlik gibi parasal karşılığı bulunmayan ve görünmez emek olarak adlandırılan sorumlulukları, toplumsal cinsiyetin getirdiği bir rol olarak yaşam içerisinde üstlenir. Çalışma yaşamına katılan kadınlar için, erkeklerden farklı olarak ev işleri, çocuk bakımı gibi maddi bir karşılığı olmayan çalışma biçimleri de kadınların sorumluluğunda olmaya devam eder. Kadınlar bu nedenle iş yaşamına daha az yoğunlaşabilmekte ve mesleklerinde kısıtlı bir şekilde ilerleyebilmektedir. Kadınlar, daha az terfi alabildikleri, daha düşük ücretli işlerde çalışmak durumunda kalmaktadır ve iş yaşamında erkeklere göre geri planda kalmaktadır. Kadınlar iş ortamlarında sık sık ataerkil denetim altına alınırlar. Erkek yöneticiler genellikle kadın çalışanları, aile üyelerinde yer alan bir kadın gibi görür ve ona uygun davranır, kadınlardan da bu doğrultuda davranmasını beklerler. Kadınlar toplumsal cinsiyet normlarının gerektirdiği gibi iş yerlerinde giyimleri, makyajları ve davranışları konusunda dikkatli olmak zorundadırlar. İşverenlerin belirlediği kurallara uymayan kadınlar genellikle iş yerinde olumlu bir karşılama almazlar. Dolayısıyla, çalışan kadınlar iş yaşamında sıkı bir ataerkil denetim altında bulunurlar (Özçatal, 2011, s. 21-39).

1.3. Kadın Haklarının Kazanılması Mücadelesi

Dünyada kadın hareketleri çoğunlukla 17. Yüzyılda görünürlük kazanmıştır. 17. Yüzyılda İngiltere'de kadın hareketleri ve feminizm kavramı ışığında kadının erkekten farklı olmadığı, eğitime katıldığı takdirde bir erkek ile eşit konuma gelebileceği görüşü benimsenmiştir. Kadınların erkekler karşısında toplumsal olarak ikincil konumda kalmalarından kurtulmak için atılacak olan adımların tohumları da ilk kez bu görüş ışığında ekilmiştir. Kadınların siyasal ve toplumsal mücadeleleri ise, çoğunlukla 18. Yüzyıla denk gelmektedir. Kadınlar toplumdaki eşitsiz konumlarının bilincine vararak bunu değiştirmek için mücadeleye girişmişlerdir. Tam olarak da bu anlama gelen feminizmin de doğuşu bu yıllara denk gelmektedir. Feminist bilinç, kadınların ezilen bir gruba mensup olduklarının ve bu nedenle de haksızlığa uğradıklarının farkına varmaları ve bu haksızlığın doğal değil, tam aksine toplumsal ve kültürel olarak inşa edilen bir olgu olduğunu kavramalarını içerir. Feminizm aynı zamanda söz konusu haksızlığın düzeltilmesi ve giderilmesi için mücadele edilmesine ve mücadelenin bağımsız bir şekilde yürütülerek örgütlenmesine ve alternatif bir gelecek vizyonu oluşturulmasına öncülük eder (Çavuşoğlu, 2015).

Erkeklerin yararlandığı haklardan kadınların da eşit bir şekilde yararlanması, feminizmin en temel amacıdır. Bunun için de toplumdaki yapıyı değiştirmek, yeni bir feminist kültür yaratmak ve alternatif bir kadın dünyası sunmak söz konusu amacı gerçekleştirebilmek için ortaya konulan hedeflerdir. Bu hedefler doğrultusunda feminizm, kişiye bir kimlik, rol ve davranış biçimi yüklemektedir. Kısacası feminizm, hâkim olan kültüre ve kurulu erkek egemen düzene karşı kadınların geliştirdiği bir duruş olarak anlatılabilir. Gisela Notz'a göre, 17. yüzyılda İngiliz feministler, iç savaşın yol açtığı değişimden faydalanarak kadın olmanın gerekliliklerini pek çok şekilde ele aldılar. Hazırladıkları broşürleri dağıttılar, toplumsal algının kadınları ikincil konumda görmesine ve erkeklerin eşleri üzerinde hak sahibi oldukları inancına karşı çıktılar. Özellikle evlilik yoluyla erkeklerin kadınlara baskı uyguladığı ve onları ikinci sınıf vatandaşlar olarak gördüğü fikri, 17. yüzyıldaki kadın hakları mücadelesinin temelini oluşturdu. Kadınların kitleler halinde halk hareketlerine katılması ve hakları için bilinçli olarak mücadele etmeleri 1789 yılındaki Fransız Devrimi ile gerçekleşmiştir. Ancak, kadınların o dönemde Fransız Devrimi'nin ardından düzenlediği pek çok toplantıya etkinliğe rağmen 1789'da ilan edilen "İnsan ve Vatandaşlık" beyannamesinde kadınlara yer verilmemiştir. Yine Notz'un aktardıklarına göre, o dönemde Madam Roland, Rose Lacombe, Olympes de Gouges gibi devrimci kadınları; Kadın ve Vatandaş Hakları Beyannamesi'ni kaleme almışlardı. Söz konusu beyannamede, kadınların da erkeklerin sahip olduğu haklara sahip olmaları gerektiği ve kadınların özgür olarak dünyaya geldiği ve erkeklerle aynı haklardan faydalanmaları gerektiği anlatılıyordu. Mary Wollstonecraft'ın 1792 yılında yayımladığı "Kadın Haklarının Gerekçelenirilmesi" adlı eseri, feminizmin tarihi miladı olarak görülmektedir. Wollstonecraft da bu kitabında, kadınlar ve erkekler için eğitim, sosyal ve politik konularda eşitlik talep etmekteydi. Bundan sonra, 19. yüzyılda kadın hakları ve mücadelesi ile ilgili çalışmalar ivme kazanmıştır. Bu nedenle feminist hareketin başlangıcını 19. yüzyıla dayandırılabilir. 19. yüzyılda kadın hareketine anlam kazandıran başka olaylar da olmuştur. 8 Mart 1857 yılında Amerika'nın New York kentinde tekstil sektöründe çalışan yüzlerce kadın düşük ücretleri, uygunsuz çalışma koşullarını protesto etmek için grev yapmışlardır. Bu olaydan 52 yıl sonra Kopenhag'da düzenlenen Kadın Sosyalist Enternasyonal toplantısında 8 Mart'ın Dünya Kadınlar Günü olarak kutlanması kararlaştırılmıştır (Şanlı, 2014, s. 97-103).

Gisela Notz'a göre ise, gerçekleşen ilk örgütlü kadın hareketi 1848 yılındaki Burjuva Devrimi'ydi. Tarihte ilk kez feminist akımın, somut politikalar haline dönüşebilmesi ise 1897 yılında Londra'da Ulusal Suffrage Dernekleri Birliği'nin kurulması ile mümkün olmuştur. Kadınların ilk güçlü ve örgütlü direnişi burada gerçekleşmiştir. 28 Temmuz 1914'te Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması ile kadın hareketleri de bundan etkilenmiştir. Örneğin Almanya'da kadınlar ilk kez seçimle hakkını Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kazanmıştır. Avrupa'da kadın örgütlenmelerinin ilk kez belirgin şekilde ortaya çıktığı ülkelerin, genellikle kuzey ülkeleri olduğu düşünülür. Kadın hakları örgütleri, Danimarka'da 1871'de,

Norveç ve Finlandiya'da 1884'te ve İzlanda'da ise 1894'te kurulmuştur. Özellikle siyasi haklarını elde etmek için, kadınlar Avrupa ve Amerika'da daha erken dönemlerde örgütlenmeye başlamışlardır.

1963 yılında Amerikan hükümeti, kadınların iş hayatına ve özel hayatlarına dair engelleri ortadan kaldırmak adına birtakım uygulamalara başlamıştır. 1990'lı yıllara kadar kadınlar; şiddet ve eşitsizlik gibi konularda kamusal alanlarda hiç çekinmeden mücadele etmişlerdir. 1990'lı yıllardan sonra ise, teknolojinin gelişmesi ve günlük yaşam pratiklerinde yaşanan değişimler, artan farkındalıklar ile kadınlar, dünyanın dört bir yanında eşit ve özgür bir yaşam sürebilmek için mücadele etmiştir ve bu mücadele halen devam etmektedir (Şen & Karaduman, 2023, s. 244-259).

1.4. Türkiye'de Kadın Hakları Mücadelesi

Dünyadaki örneklerinde olduğu gibi Türkiye'de de kadınların kamusal hayatta “var olabilmek” için çabaları yıllar boyunca mücadeleler ile geçmiştir. Benzer ataerkil toplumlarda olduğu gibi, Türkiye'de de kadınlar her dönemde başta aile üyelerindeki erkekler tarafından olmak üzere türlü sınırlamalara maruz kalmışlardır. Kadınlar, sadece demokratik hayat içerisinde değil diğer siyasi katılım mekanizmalarını işletmek, salt seçim haklarını kullanabilmek için bile uzun süre beklemek zorunda kalmış, siyasi yaşamın sınırlarının dışında tutulmuşlardır. Türkiye'de kadınların kamusal alanda eşit haklara sahip olabilmeleri ise Cumhuriyet'in ilanı ile beraber değerlendirilse de Osmanlı'nın son dönemlerinden günümüze kadar uzanan bir mücadeleden bahsetmek gerekir (Gökçimen, 2008, s. 6-59). Kadın dergileri, dernekler ve romanlar, Osmanlı Devleti'nde kadın hareketlerinin başlangıcını tetikleyen ve bilinçlenme sürecini hızlandıran önemli unsurlardır. Bu dönemde, iletişim araçları güçlü bir şekilde yaygınlaşarak kitleleri örgütleyip hareket bilinci oluşturdu. İlk kadın dergisi olan Terakki-i Muhaderat, 1869'da yayımlanmaya başladı ve kadın hareketinin ilk adımlarından biriydi. Dergiler, dernekler ve romanlar aracılığıyla kadın hareketinin oluşum sürecine belirleyici bir katkı sağlandı. Derneklerin kuruluş amacı, savaşın yaralarını iyileştirmek için yardım amaçlı kurulan derneklerdi. Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş sürecinde, bu iletişim araçlarının hizmet ettiği amaç, kadınların toplumsal hayatta daha etkin bir rol oynamalarını sağlamaktı. Türkiye'deki kadın hareketleri, dünya genelindeki siyasi dönüşümlere paralel olarak 1990'lardan itibaren şekillendi ve evrildi (Kanbir, 2017, s. 209-224). Türkiye'de kadın hareketleri, farklı dönemlerde farklı biçimlerde ortaya çıkmıştır. Ancak, Türkiye'de kadın hareketlerinin kökeninin çoğunlukla Osmanlı'nın son dönemlerine denk gelmediği yönünde değerlendirmeler yapılmaktadır. Osmanlı'nın son dönemlerinde ortaya çıkan hareketleri kimi kuramcılar “erken dönem” olarak, kimileri ise “birinci dalga kadın hareketi” olarak adlandırır. Osmanlı döneminde kadın hareketlerinin ortaya çıkması 1870'li yıllara denk gelmektedir. Kendi dönemleri içerisinde Osmanlı kadınları; söz söyleme hakkı, eğitim hakkı, çalışma hakkı, aile içinde saygın bir konuma sahip olabilmek gibi hakları elde edebilmek için örgütlenmeye başlamışlardır. Kadınlar, özellikle Tanzimat dönemi ile gelen yenilikleri savunmuşlardır. Bu hareket, zirve noktasına ise II. Meşrutiyet döneminde ulaşmıştır. Kadınlar bu dönemde çok sayıda dernek kurma girişiminde

bulunmuş, dergiler yayımlamaya başlamışlardır. Hareketin o dönemlerde yapı taşlarını oluşturan kadınlar, kendi günlük yaşamlarından yaptıkları tahliller ve bunlara getirdikleri çözüm önerileri ve eleştirileri anlatıyorlardı. Osmanlı İmparatorluğu'nun hüküm sürdüğü yıllarda devlet İslam hukuku olan Şeriat ile yönetiliyordu. Şeriat, kadınların erkeklere göre ikincil ve daha aşağıda bir konumda olduklarını varsayıyordu. Şeriat ve dini kurallar o dönemlerde kadınlar üzerinde bir baskı aracı olarak kullanılıyordu. Osmanlı İmparatorluğu'nun batılılaşmaya başladığı yıllarda, 19. Yüzyılda ortaya çıkan Tanzimat hareketi, Osmanlı kadınlarını da yakından etkilemiştir (Gökçimen, 2008, s. 6-59).

Kadın haklarının bugün geldiği noktayı doğru bir şekilde değerlendirebilmek için, Cumhuriyet'in ilanından günümüze kadar olan gelişmelere bakılmalıdır. Kadınların siyasi hakları için çıkarılan kanunlarla, 1930 yılında yerel seçimler, 1934 yılında ise genel seçimler için seçme ve seçilme haklarına kavuşmuşlardır. Kadınların, başta siyasi olmak üzere, elde ettiği hakları devrimlerin önderi olan Mustafa Kemal Atatürk en önemli rolü oynamıştır. Kadın hareketlerinin temel çıkış noktası özgürlük ve eşitlik talebidir. Kadın hareketleri, kadınların kendilerine yüklenen rollere ve yaşam tarzına karşı bir başkaldırı olarak ortaya çıkmıştır. Türk kadınları için hukuk, eğitim, toplum, siyaset ve ekonomik yapı açısından gelişme ve değişme dönemleri II. Meşrutiyet dönemine götürülebilir. Kadın hareketi dünyada yaşanan dönüşümlerin Osmanlı toplumunu etkilediği 1900'lerde ortaya çıkmıştır. Bunda aynı zamanda II. Meşrutiyetin özgürlük ideali etkili olurken, kadınlar giderek özgürleşmeye başlamıştır. O dönemde kadınlar aile ve toplumsal yaşamdaki rollerinde değişiklik yapılması gerektiğine dikkat çekerek kadın inkılabı talebinde bulunmuşlardır. Türkiye'de kadın hareketinin ilk öncülüğünü ise Osmanlı Devlet ricali ve aydın kesim ailelerine mensup kadınlar yapmışlardır. Meşrutiyetin ilan edilmesiyle birlikte kadınlar o dönemde yayımlanan gazetelerde yazdıkları yazılarla taleplerini dile getirmişlerdir. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilan edilmesinin ardından kadın hakları alanındaki gelişmeler ivme kazanmıştır. 1926 yılında Türk Medeni Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanunla kadın ve erkekler yasa önünde temel haklar bakımından eşit hale gelmiştir. Kadınlar, 1930 yılından itibaren çıkarılan yasalar ile ilk olarak belediye seçimlerine katılma, köylerde muhtar olma ve ihtiyar meclislerine seçilme hakkını elde etmişlerdir. 5 Aralık 1934'te Anayasa ve Seçim Kanunu'nda yapılan değişiklikler ile kadınlara TBMM için de seçme ve seçilme hakları tanınmıştır. Türkiye'de kadınlar milletvekili genel seçimlerinde ilk kez 1935 yılında oy kullanmışlardır. Bu seçimlerde 18 kadın milletvekili Meclis'e girmiştir (Aydın H. , 2015, s. 84-96). Türkiye'de kadın erkek eşitliğine dair adımlar 2001 ve 2004 yıllarındaki değişiklikler ile geliştirilmiştir. Anayasa'nın 10.maddesine "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür" maddesi eklenmiştir. Ayrıca, 41. Maddeye de "Aile Türk toplumunun temelidir" ifadesinin yanında, "...ve eşler üzerinde eşitliğe dayanır" ibaresi eklenmiştir. TBMM tarafından kabul edilerek 1 Ocak 2002'de yürürlüğe giren yeni Türk Medeni Kanunu, kadın-erkek eşitliğini gözetken, cinsiyet ayrımcılığına son veren, kadınları aile ve toplum içerisinde erkekler ile eşit kılan, kadın emeğini değerlendiren düzenlemeler getirmiştir. Her ne kadar kadınların siyasal ve

toplumsal yaşamdaki rolleri günden güne iyileştirilse de ne parlamentoda ne de iş yaşamında kadınlar için yeterli temsil tam anlamıyla sağlanamamıştır. Kadınların bu süreçlere katılımı etkileyen en önemli unsur cinsiyet rolleridir. Türk toplumunda ve kültürel yapısında geleneksel cinsiyet rollerinin ve erkek egemen kültürün halen katı bir biçimde devam ettiği görülmektedir. Bu da kadınların toplumsal gelişme olanaklarından eşit şekilde yararlanamamalarının ve cinsiyetler arası eşitsizliğe neden olmaktadır (Gökçimen, 2008, s. 6-59).

1.4.1. Kadın Hareketleri ve Dijitalleşme

1990'lı yıllardan sonra, internetin insanların hayatında hızlıca bir yer edinmesi, her türlü toplumsal olayı da etkilemeye başlamıştır. Özellikle 2000'li yıllarda dijital platformların ortaya çıkması ve dünya genelinde yaygın olarak kullanılmaya başlanması dolayısıyla insanların iletişim, etkileşim gibi özelliklerini dönüştürmüştür. İnternet öncesi dönemde bireyler fikirlerini kamusal alanlarda fiziki olarak bulunarak ifade ederken, dijital platformların ortaya çıkıp yaygınlaşmasıyla, dijital platformlar kamusal mekanların bir nevi yerini almıştır. Bu durum özellikle koronavirüs pandemisi döneminde daha net bir şekilde görünmüştür (Şen & Karaduman, 2023, s. 244-259).

Dijitalleşme, kadınların bilgiye daha hızlı ve geniş bir şekilde ulaşmasına katkı sağlamıştır. İnternetle birlikte kadınlar, dünya genelindeki diğer kadınların deneyimlerine, mücadelelerine, endişelerine ve başarılarına şahit olup dayanışma ağları oluşturabilmektedir. Sosyal medya platformlar, kadınların toplu bir şekilde seslerini duyurabilmelerini, fikirlerini ortak bir zeminde dile getirebilmelerini ve toplumsal sorunlara karşı kolektif mücadelelerini koordineli bir şekilde yürütebilmelerini sağlamıştır. Hashtag (#) kampanyaları, online imza kampanyaları gibi dijital ortamda gerçekleşen eylemler sayesinde kadınlar hakları konusunda bilinçlenmiş ve taleplerini dile getirmeleri noktasında fikir ve güç sahibi olmuşlardır. Kadınlar, dijital medya kanalları aracılığıyla toplumsal cinsiyet kurallarına meydan okuyabilmekte ve hakları konusundaki görüşlerini geniş kitlelerin duyabileceği şekilde paylaşabilir hale gelmiştir. Bu durumda toplumsal değişim ve bilinçlenme noktasında kadınlara katkı sağlamıştır. Dijitalleşmenin ve getirdiklerinin kadınlara ve kadın hareketlerine sağladığı olumlu etkilerin yanında, olumsuz etkiler de vardır. Kadınlar günlük hayatta uğradıkları fiziksel ve sözlü şiddetin yanı sıra sosyal medya kanalları aracılığıyla da tacize ve zorbalığa maruz kalabilmektedir.

Toplumsal hareketler ve aktivist örgütlenmeler, zamanla iletişim kanallarını evrim geçirerek değişmektedir. Özellikle 80'lerden sonra hızla yayılan internet ve 2000'li yıllarda günlük yaşamın bir parçası haline gelen bloglar ve sosyal medya platformları, yeni bir aktivizm biçiminin ortaya çıkarmıştır. Feminist aktivizmde dijitalleşme, ağ oluşturmayı kolaylaştırırken örgütlenmeyi de desteklemiştir. Aynı zamanda politik katılım için bir araç haline gelerek kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve normlarına karşı mücadele etmelerini kolaylaştırmıştır. Yeni medya araçları, çevrim dışı eylemleri organize etme ve geleneksel medya gündemini etkileme gibi birçok açıdan fırsatlar sunan bir bağlam oluşturmuştur (Altuntaş & Alemdar, 2022, s. 862-891).

1.4.1.1. Dijital Aktivizm

1990'lardan sonra hızla gelişen internetin kullanımı artmış, 2000'li yıllardan itibaren de sosyal medyanın da fonksiyonunun ilerlemesi ve popülerleşmesi ile birçok toplumsal, sosyal pratik internet üzerinden yapılmaya başlamıştır (Yegen, 2014, s. 85-108).

İnternetin bireylerin yaşamında edindiği yerin artmasıyla birlikte, gündelik yaşam pratikleri de bu noktada internet sayesinde değişime uğramıştır. İnternetle birlikte geleneksel iletişim anlayışı ve uygulama biçimleri dönüşmeye başlamış, bireyler de bu nedenle internet ortamında hem tüketici hem de üretici konumuna gelmiştir. İnternet birlikte sosyal sorumluluk pratikleri, toplumsal birtakım uygulamalar da internet ortamına taşınmıştır. Tam da bu noktada “dijital aktivizm” kavramı karşımıza çıkmaktadır. İlk olarak aktivizm, “Toplumsal dönüşüme destek olmak ya da karşı çıkmak maksadıyla gösterilen çabaların tamamı” olarak tanımlanabilir. Aktivizm tanımından yola çıkarak dijital aktivizm de ‘dijital platformu kullanan her türlü aktivizm örneği’ olarak tanımlanabilir (Turhan, 2017, s. 26-44).

Dijital aktivizmin özgün yapısı da geleneksel sosyal hareketlerden farklıdır. Geleneksel sosyal hareketlerde sosyal hareketi yöneten ve organize edilmesinden sorumlu idari bir yapı vardır. Dijital aktivizmde ise aktivist faaliyetler belli bir liderlik altında yapılabileceği gibi dağınık olarak da yapılabilir. Geleneksel sosyal hareketlerin lideri etkisiz hale geldiğinde, hareket de etkisini kaybeder. Ancak dijital aktivist hareketlerde net bir organizasyon yapısına ihtiyaç duyulmadan devam edilebilir. Yön gösteren bloglar, belirgin bir lider olmaksızın ortaya çıkabilir ve hayranlık uyandıran hacker grupları, liderlik rolünü devralabilir veya paylaşabilir (Turhan, 2017, s. 26-44).

İnternet ve internet ortamındaki sosyal ağlar ve teknolojiler aracılığıyla kişilerin sosyal, politik veya çevresel etkilerini, değişikliklerini teşvik etmeye çalışan bir aktivizm biçimidir. Dijital aktivizmde bireyler; bilgi teknolojilerini ve iletişim araçlarını kullanarak hedeflenen mesajı yaymak, bir konu hakkında değişiklik ya da hak talep etmek amacıyla eylemlerde bulunurlar. Dijital aktivizm, sosyal medya platformları, forum siteleri, bloglar, imza toplama platformları ve çevrimiçi protestoları içerebilir. Dijital aktivistler de bahsedilen bu ortamlarda konu hakkında oluşturdukları hashtagler ile geniş kitlelere ulaşabilir ve onları harekete geçirebilir (Gürel & Nazlı, 2019, s. 187-206).

1990'ların başlarından itibaren, internet bir şeyler söylemek isteyen herkesin kendini ifade edebilmesi için daha önce görülmemiş, nispeten ucuz bir imkân sunmuştur. İnternet tam da bu noktada alternatif medyanın önemli bir aracı haline gelmiştir. Yeni iletişim teknolojileri, alternatif ve radikal medyanın oluşturulmasında kullanıldı ve yerel hareketler, küresel bir ağ üzerinde uluslararası dayanışma sağlamıştır. İnternet bu süreçte hızlı bir şekilde, şimdiye kadar geliştirilen tüm medyaları içeren en güçlü iletişim aracı haline geldi. İnternet, hiyerarşik yapıları aşan ve interaktif özelliği sayesinde ile sivil topluma da yeni bir iletişim biçimi sunmaktadır. İnternet aracılığıyla insanlar birbirlerini görmeden eyleme geçme kararı alabilmektedirler. Aynı anda binlerce kişiye ulaşabilme imkânı, sivil toplum aktivistleri için kamusalığın destekçisi haline gelmiştir (Özkan, 2018, s. 57-69).

1.4.1.1.1. Dijital Aktivizm Örnekleri: Özgecan Yasası ve #MeToo Hareketi Örnekleri

• Özgecan Yasası Örneği

Üniversite öğrencisi Özgecan Aslan'ın 11 Şubat 2015 tarihindeki trajik ölümü, bir başka üniversite öğrencisi olan Gözde Salur tarafından Change.org adlı çevrimiçi imza platformunda başlatılan bir kampanyaya ilham verdi. Kampanya, kadın cinayetlerinde uygulanan ceza indirimlerinin kaldırılmasını istiyordu ve "Özgecan Milat Olsun, Yasalar Kadınları Korusun!" başlığı altında toplandı. İmza kampanyasının amacı, kadına yönelik suçlarda erkeklere tanınan iyi hal indirimi, ceza indirimi ve haksız tahrik indiriminin sona erdirilmesiydi. 1 milyon 76 bin imzanın toplandığı bu kampanya, Türkiye'nin en büyük, dünyanın ise altıncı büyük imza kampanyası oldu. Başlangıçta amatör bir girişim olan bu kampanya, sosyal medyanın gücüyle kitlelere ulaşmayı başardı. Özgecan Yasası olayı, dijital medyanın sağladığı imkanlarla, bireysel, örgütsüz ve amatör bir girişimin, toplumun dikkatini çekerek büyülebileceğini ve güçlenebileceğini gösterdi. Gözde Salur'un başlattığı bu kampanya, siyasi parti liderleri, milletvekilleri, STK'ler, ünlüler ve Özgecan Aslan'ın ailesinin de desteğiyle uluslararası medyada yankı bulan etkileyici bir harekete dönüştü (Melike Aktaş, 2019, s. 306-336).

Şekil 1: Özgecan Yasası İçin Protestolar

(Akşam, 2015)

(<https://www.aksam.com.tr/yasam/eskisehirde-kadinlar-ozgecan-yasasi-icin-yurudu/haber-434630>)

• #MeToo Hareketi Örneği

Me Too hareketi, cinsel saldırı ve cinsel şiddete karşı bir ifşa hareketi olarak sosyal medya üzerinden başlayan bir harekettir. Amerika'da başlayıp dünyaya yayılan #metoo akımı; 15 Ekim 2017'de Amerikalı oyuncu Anette Milano'ya bir arkadaşının gönderdiği mesaj ile başladı. Herhangi bir cinsel saldırıya ya da cinsel tacize uğramış kadınların, bu Twitter iletisinin altına #metoo etiketi ekleyerek bu konuya dikkat çekebilecekleri belirtiliyordu. Milano bu mesajı Twitter'dan paylaşarak büyük bir dijital

hareketi başlatmış oldu. Milano, cinsel saldırı ya da tacize uğrayan kadınların Twitter iletisine yazacakları mesaja #metoo etiketini eklemelerini istedi. Bu çağrı, mesajın yayınlandığı ilk gün 55 bin kez paylaşılarak Twitter'da en çok konuşulan konular arasında ilk sıraya yerleşti ve takip eden 45 gün içinde, 85 ülkede 85 milyon kez paylaşıldı (Kayhan, 2021).

#MeToo hareketinin küresel olarak yayılmasıyla birlikte birçok alanda önemli değişiklikler görülmeye başlanmıştır. Bu hareket sayesinde, cinsel taciz mağdurlarına yönelik artan farkındalık ve empati, mağdurların seslerini duyurabilmesi için sağlanan psikolojik destek ve güven, politika ve kanunlarda yapılan reformlar, geleneksel medyanın örtbas etmeye çalıştığı cinsel taciz vakalarının yeni medya platformları aracılığıyla şeffaf bir şekilde paylaşılması gibi önemli adımlar atılmıştır. Bu adımlar, birçok alanda değişimin başlangıcı olarak görülebilir (Eren F. M., 2023).

2. BÖLÜM TÜRKİYE’DE KADIN CİNAYETLERİ

2.1. Kadın Cinayetleri Kavramı

Kadın cinayetleri, çeşitli toplumlarda ve kültürel kodlara değişiklik göstermekle birlikte çoğunlukla tanımlaması benzerdir. Genellikle, bir kadının cinsiyetinden dolayı kasıtlı olarak öldürülmesi olarak tanımlanır ve temelinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği yatar. Kadın cinayetleri, kadınların ve kız çocuklarının çeşitli nedenlerle kasıtlı olarak öldürülmesidir. Bu nedenler arasında cinsiyetleri, partnerleri, cinsel tercihleri yer alabilir. Kadın cinayetleri genellikle kadınların en yakınlarındaki eşleri, partnerleri, erkek arkadaşları, aile üyelerinden babalar, ağabeyler, kardeşler, kuzenler, akrabalar tarafından işlenir (Weil, 2018, s. 20-201).

“Bir başka tanımla, kadına yönelik şiddet; kamu kurumları, uluslararası organizasyonlar, sosyal hareketler ve medya tarafından sıklıkla dile getirilen küresel düzeyde bir sosyal problemdir. Kadına yönelik şiddetin en son noktası ise kadınların öldürülmesidir” (Erdoğan, 2022).

Kadın cinayetleri; kadınların cinsiyetleri nedeniyle maruz kaldıkları şiddet biçimleri, buldukları toplumun kültürel kodları ve toplumsal cinsiyetin inşası ile yakından ilişkilidir. Cinsiyetin dildeki inşası, kadınları tek yönlü bir denetim mekanizması üzerinden tanımlayarak, kadına yönelik her türlü şiddet biçimini meşrulaştırma görevi görür. Bu denetim ilişkisi, bir yandan toplumsal cinsiyet kategorilerinin içeriğini belirlerken, bir yandan da cinsiyet eşitsizliğinin oluşturulmasına kaynaklık eder (Kaygusuz, Alkan, & Ökten, 2015, s. 96-97).

Toplumun kültürel kodları ve inanç biçimlerinin belirlenmesinde toplumsal cinsiyet rollerinin çok önemli bir etkisi vardır. Bireylerin biyolojik cinsiyetlerine göre değişmekle birlikte toplum tarafından kadın ve erkeklere atfedilen cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yol açarak ataerkil düzende; toplumsal, ekonomik ve siyasal yaşamda erkeklerin hakimiyetini artırarak kadınların “ikincilleştirilmesine” neden olmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin en önemli nedenlerindedir. Sosyal, ekonomik ve siyasal alanda kadın ve erkek arasında yaşanan eşitsiz güç ilişkileri, erkek egemen sistemi güçlendirerek kadınların geri planda kalmasına ve ezilmesine yol açmaktadır. Kadınlar, doğdukları andan itibaren hangi toplumsal yapı içerisinde bulunuyorlarsa, oranın kodlarına göre birtakım rollere uygun davranmaları beklenir. Toplumun yüzyıllar boyunca geliştirdiği kültürel kodlar, kadın ve erkeğin nasıl davranacağını “hayatın olağan akışında” belirler (Avcı & Güdekli, 2018, s. 475-506).

2.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Türkiye’de Kadın Cinayetlerine Genel Bir Bakış

Türkiye’de kadın ve erkek eşitsizliğinin en belirgin olarak hissedildiği yer ailedir. Aile içinde kadına verilen rollerde, özellikle ataerkil ailelerde, kadın ve erkeklere davranmaları için “uygun” kalıplar belirlenir ve her ikisinden de bu rolün getirdiği “görev ve sorumluluklara” uygun davranması beklenir. En temel rol olarak ise, erkeğin işe giderek ailesine bakacak parayı kazanması, evin geçimini sağlaması beklenir. Kadından ise, evin düzeni, çocukların bakımı ve erkeğin rahatını sağlaması beklenir. Ataerkil toplumsal cinsiyet rollerine göre, kadının namuslu, ağırbaşlı, evine ve çocukların bağlı olması beklenirken; erkekten sert, lider, baskıcı bir yapıda olması beklenir. Kadınlar, kendilerine biçilen bu rollerin dışına çıkmak istediğinde, aynı hanede yaşadığı erkek ile herhangi bir fikir ayrılığı yaşadığı durumda, erkeklerin fiziksel üstünlük avantajını kullanarak şiddete başvurması çok karşılaşılan bir olgudur. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin beraberinde getirdikleri, erkek şiddetinin birincil nedeni arasında gösterilebilir. Nitekim, dünyada da pek çok toplumda kadınlar erkeklere göre daha alt statüde görüldüğünden, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti gibi olumsuz sonuçları beraberinde getirmektedir (Avcı & Güdekli, 2018, s. 475-506).

Erkekler, kadınların kendilerine hizmet etmelerini noktasında kendilerinde bir hak iddia ederek ve ekonomik bağımlılıklarını kullanarak kadınlar üzerinde egemenlik kurmuşlardır. Erkekler, kadınların davranışlarını kontrol altında tutmaya çalışmışlar ve başarısız olduklarında da şiddet kullanmaktan kaçınmamışlardır. Şiddet türlerine bakıldığında, en yaygın olanı aile içi şiddettir. Kadınlar genellikle yakınlarındaki erkeklerden, yani babadan, ağabeyden, eşten veya partnerden şiddet görmektedir. Fiziksel şiddetin yanı sıra, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet de kadınlara uygulanan şiddetin biçimlerindedir (Avcı & Güdekli, 2018, s. 475-506).

Kadına yönelik fiziksel şiddetin en ciddi formlarından biri, töre veya namus gerekçesiyle gerçekleştirilen şiddettir. Bu şiddet türü, genellikle kadının giyim tarzı, sosyal etkinlikleri, yabancılarla iletişimi, evlilik dışı ilişkileri veya hamilelik durumu gibi sebeplerle meşrulaştırılmaktadır. Psikolojik şiddet ise bağırarak, tehdit etmek, küfretmek, aşağılamak, kontrol altında tutmak gibi davranışlarla kendini gösterir. Bu tür şiddetin diğer biçimleri arasında, kadının ailesiyle veya çocuklarıyla ilişkisinin kısıtlanması, eve hapsedilmesi veya sosyal ilişkilerinin sınırlandırılması da bulunmaktadır. Cinsel şiddet, kadını istenmeyen cinsel ilişkilere zorlamak, başkalarıyla cinsel ilişkiye zorlamak, üreme kararlarına müdahale etmek veya cinsel içerikli tacizde bulunmak gibi eylemleri içerir. Ayrıca, zorla evlendirme, cinsel içerikli taciz içeren mesajlar veya telefon görüşmeleri gibi davranışlar da cinsel şiddet kapsamında değerlendirilir. Ekonomik şiddet ise kadına ekonomik bağımsızlığını engelleyen veya sınırlayan davranışları ifade eder. Bu tür şiddet, kadının finansal kaynaklarından mahrum bırakılması, gelir-gider bilgilerinin saklanması, mal varlığının elinden alınması gibi şekillerde kendini gösterebilir.

Dar anlamda, kadının ev işlerine katkısının görmezden gelinmesi ve onun emeğinin sömürülmesi de ekonomik şiddetin bir örneğidir (Özkan, 2018, s. 57-69).

2008 yılında gerçekleştirilen “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” sonuçlarına göre Türkiye genelinde yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete uğrayan kadınların oranı yüzde 39, cinsel şiddete uğrayanların ise yüzde 15’tir. Araştırmaya göre, kadınların yüzde 42’si, hayatlarının herhangi bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmıştır. Diğer bir ifadeyle, Türkiye’de her 10 kadından 4’ü eşi veya birlikte olduğu kişi/kişiler tarafından fiziksel şiddete ve/veya cinsel şiddete maruz kalmıştır. Ayrıca, cinsel şiddetin yaşandığı ilişkilere çoğunlukla fiziksel şiddet de eşlik etmektedir. Yaşamının herhangi bir döneminde duygusal şiddete uğrayan kadınların oranı yüzde 44, çalışmasının engellenmesi ya da işten ayrılmaya zorlanması şeklinde ekonomik şiddete uğrayan kadınların oranı yüzde 23’tür (Erden & Akdur, 2018, s. 57-69).

2.3. Türkiye’de 2008-2018 Dönemi Kadın Cinayetleri

2008-2018 yıllarını kapsayan 10 yıllık periyotta Türkiye’de yaklaşık 2 bin 300 kadın cinayeti işlenmiştir. Kadınlar; kesici aletler, işkence, boğma, ateşli silahlar ve darp gibi öldürme biçimleri öldürülmüştür. Kadınların öldürülme sebepleri arasında en çok tartışma, boşanma, boşanma talepleri, ilişkiyi reddetme, aldatılma, kıskançlık, geçimsizlik, işsizlik, ekonomik sorunlar, psikolojik sorunlar, töre cinayetleri yer almaktadır. Kadınlar en çok eş, sevgili, partner, eski koca, eski sevgili, akraba, kardeş, oğul, baba ve tanımadıkları bir yabancı tarafından öldürülmektedir (Yıldırım, 2018, s. 1-21).

Türkiye’de kadın cinayetlerine ilişkin farklı kurumların açıkladığı farklı veriler vardır. Türkiye’de eşleri, sevgilileri ya da aile üyesi herhangi bir erkek tarafından öldürülen kadınların sayısına ilişkin veriler devlet kurumları tarafından paylaşılmamaktadır. Kadın cinayetlerine ilişkin veri toplayan ve bunları yayımlayan bazı sivil oluşumlar vardır.

Şiddetten ölen kadınlar için dijital anıt amacıyla kurulan site “Anıt Sayaç”, 2008 yılından bu yana yıl boyu gerçekleşen kadın cinayetlerinin ve şüpheli kadın ölümlerinin listesini tutmaktadır. (Anıt Sayaç, 2023) Anıtsayaç’ta yer alan verilere göre, 2008-2018 yılları arasında işlenen kadın cinayetleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

YIL	ÖLDÜRÜLEN KADIN SAYISI
2008	67
2009	125
2010	203
2011	130
2012	147
2013	232
2014	291
2015	294

2016	292
2017	351
2018	408

Tablo 1: Yıllara Göre Öldürülen Kadın Sayıları

(Anıt Savaş, 2023)

(<http://anitsayac.com/?year=2023>)

Anıtsavaş verilerine göre, 2008-2018 yıllarını kapsayan 10 yıllık dönemde 2540 kadın cinayeti gerçekleşmiştir.

2010 yılından bu yana, artan kadın cinayetlerine karşı örgütlü mücadele vermek için kurulan Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (KCDP), 2014 yılından bu yana, yıl boyunca yaşanan kadın cinayetlerini topladıkları veriler ile rapor haline getirmektedir (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2015).

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun 2014-2023 yıllarını kapsayan raporları incelendiğinde, yıllara göre kadın cinayetleri sayısı ve en çok rastlanan öldürme biçimi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

YIL	KADIN CİNAYETİ SAYISI	ÖLDÜRÜLME BİÇİMİ
2014	294	-
2015	303	Ateşli silah (%51)
2016	328	Ateşli silah (%42)
2017	409	Ateşli silah (%43)
2018	440	Ateşli silah (%40)
2019	474	Ateşli silah (%39)
2020	300	Ateşli silah (%56)
2021	280	Ateşli silah (%48)
2022	334	Ateşli silah (%54)
2023	315	Ateşli silah (%55)

Tablo 2: Yıllara Göre Kadın Cinayeti Sayıları ve Kadınların Öldürülme Biçimleri

(Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu)

(<https://kadincinayetleriniurduracagiz.net/kategori/veriler>)

2.4. Türkiye'deki Kadın Cinayetlerinin Demografik Yapısı

Kadın cinayetlerinin Türkiye’de çokça karşılaşılan bir olgu olması nedeniyle toplumda bir kanıksama hali de söz konusudur. Öte yandan Türkiye’de resmî kurumlarca kadın cinayetleri konusunda düzenli ve resmi veriler açıklanmamaktadır. Kamu kurumlarının veri açıklamaması nedeniyle hem cinayet biçimleri hem de cinayet sayıları sivil toplum örgütleri tarafından açıklanmakta ve detaylı veri çalışmaları yürütülmektedir. Medyaya yansıyan kadın cinayetlerinin haritalama çalışması Femicide Map’te yer alan verilere göre, Türkiye’de 2010-2020 yılları arasında 2534 kadın öldürüldü. Öldürülen kadınların yüzde 40,4’ü 26-40 yaş aralığında, yüzde 20,9’u 41-55 yaş aralığında, yüzde 19,4’ü 19-25 yaş aralığında, yüzde 7,5, 56-70 yaş aralığında, yüzde 6,7’ü 13-18 yaş aralığında, yüzde 2,8’i 71 ve üzeri yaş aralığında, yüzde 2,8’i ise 0-12 yaş aralığında yer alıyor.

Türkiye’de 2010-2020 yılları arasında boşanma davası ve ayrılık süreci içeren 534 kadın cinayeti gerçekleşti. Yine aynı yıllar içerisinde kadının ayrılma ya da boşanma isteği sonucunda 299 kadın öldürüldü. Aynı yıllarda namus-töre bahanesiyle 95 kadın; erkeğin barışma isteğinin reddedilmesi ya da erkeğin reddedilmesi bahanesiyle ise 152 kadın erkekler tarafından öldürüldü. 2010-2020 yılları arasında 1033 kadın kocası tarafından öldürüldü. Aynı yıllar içerisinde 285 kadın erkek arkadaşı tarafından, 231 kadın tanıdığı bir erkek tarafından, 176 kadın eski kocası tarafından, 82 kadın da eski erkek arkadaşı tarafından öldürüldü (Femicide Map).

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun 2023 yılına ilişkin hazırladığı rapora göre, “2023 Kadın Cinayeti ve Şüpheli Kadın Ölüm Gerçekleri Raporu”na göre, 2018 yılında 308, 2019 yılında 360, 2020 yılında 300, 2021 yılında 280, 2022 yılında 334 kadın öldürüldü. 2018’te 131, 2019’da 115, 2020’de 170, 2021’de 217, 2022’de 245 şüpheli kadın ölümü gerçekleşti. 2023 yılında 315 kadın erkekler tarafından öldürülürken, 248 kadın ölümünün şüpheli ölüm olarak kayıtlara geçti. 2023’te öldürülen kadınların yüzde 41’i evli oldukları erkekler tarafından öldürüldü. Kadınların yüzde 55’i ateşli silahlar, yüzde 31’i ise kesici aletlerle, yüzde 65’i evde, yüzde 18’i sokakta öldürüldü. Rapora göre, öldürülen kadınların yüzde 35’i 19-35 yaş arasındaki kadınlardan oluşuyor. Raporda 2023 yılındaki kadın cinayetlerinin yüzde 10’unda failerin adli sicil kaydı olduğu bilgisi de yer alıyor. Platformun ulaştığı verilere göre raporda 2023’te öldürülen 315 kadının 155’inin evli, 72’sinin ise bekar olduğuna yer veriliyor (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu).

2.5. İstanbul Sözleşmesi ve Kapsamı

“Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” İstanbul’da 2011 yılında gerçekleştirilen Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu toplantısında imzaya açılmıştır ve bu nedenle kamuoyunda İstanbul Sözleşmesi olarak anılır. İmzaya açıldığı 2011 yılından beri; kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet ile mücadele edilmesinde en önemli araçların başında gelmiştir. 2014 yılının ağustos ayında yürürlüğe alınan sözleşmeyi ilk imzalayan ve onaylan taraf devlet ise Türkiye’dir. İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddet ve içi şiddet konusunda içerdiği kapsamlı tanımlamalar ve imzacı olan taraf devletler için kapsamlı ve net yükümlülükler koyar. Taraf devletler

için bağlayıcılığı olan sözleşme yükümlülükleri, uzmanlar tarafından denetlenir. İstanbul Sözleşmesi, taraflarca nasıl uygulanacağını uzmanlar grubu tarafından denetlendiği ve hukuki bağlayıcılığı bulunan ilk uluslararası belge olma özelliğine de sahiptir (Bakırcı, 2015, s. 133-204).

“Avrupa çapında ve ötesinde etkileri olan, güçlü bir denetim mekanizmasına (GREVIO Komitesi) sahip, taraflar için bağlayıcı, bölgesel bir insan hakları sözleşmesi. GREVIO Komitesi, tüm taraf devletleri, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddeti ortadan kaldırmaya dair İstanbul Sözleşmesi’nden doğan taahhütlerini yerine getirip getirmediği konusunda denetler ve onlara tavsiyeler verir. Ayrıca, sözleşmenin yazım sürecinde aktif rol alan CAHVIO Uzmanlar Grubu tarafından hazırlanmış olan Açıklayıcı Kitapçık’ta sözleşmenin maddelerinin nasıl yorumlanması gerektiğine dair detaylı açıklamalar mevcut.” (Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği)

İstanbul Sözleşmesinde yer alan, “Kadınlara yönelik şiddet, kadın ve erkekler arasında tarihsel eşitlikçi olmayan güç ilişkisinin tezahürüdür” ve “Kadına yönelik şiddet, erkeklerle kıyaslandığında kadınları ikincil konuma zorlayan temel sosyal mekanizmalardan birisidir” maddelerine göre; imzacı olan tüm devletler, kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu ve kaynağı olduğunu kabul eder. Ayrıca, kadın erkek arasında yıllar boyu süregelen eşitsiz ilişkilerin ve kadına yönelik şiddetin engellenmesi gerekliliğini tanır.

İstanbul Sözleşmesi’nde ayrıca LGBTİ+ bireyleri de şiddetten korumayı taahhüt eder. “Sözleşmenin “Temel Haklar, Eşitlik ve Ayrımcılık Karşıtlığı” başlıklı 4’üncü maddesine göre “Bu Sözleşme hükümlerinin Taraflarca uygulanışında, özellikle de mağdur haklarını koruyacak tedbirler alınırken; cinsiyet, toplumsal cinsiyet, renk, dil, din, siyasi veya başka görüşler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa mensubiyet, mülkiyet, doğum, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, yaş, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmenlik veya mültecilik statüsü veya başka statüler temelinde hiçbir ayrımcılık yapılmayacaktır (Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği)”

2.5.1. Türkiye’nin Çekilme Süreci

Sözleşmede yer alan LGBTİ+ bireylerin haklarını güvence altına alan madde, Türkiye’de ve Avrupa ülkelerindeki muhafazakâr gruplar tarafından hedef alınarak, kamuoyunda İstanbul Sözleşmesi’ne yönelik olumlu intibanın ve desteğin kırılması için kullanıldı. Bununla birlikte sözleşmede geçen ‘cinsel yönelim’, ‘toplumsal cinsiyet kimliği’ gibi tanımlamalar da tartışmaya açıldı. Söz konusu tanımlamalar, “Türk aile yapısına uymadığı” gerekçesiyle hedef gösterildi.

İstanbul Sözleşmesi, kapsamlı maddeleri ve getirdiği yaptırımlar nedeniyle önemli bir belge olmasına rağmen, özellikle toplumun muhafazakâr kesimlerinde ciddi tartışmalara yol açmıştır. Muhafazakâr çevreler, İstanbul Sözleşmesi’nin aile yapısını zayıflattığını iddia ederek eleştirmiş ve iptalini talep etmiştir. Buna karşılık, İstanbul Sözleşmesi’ni destekleyenler, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde İstanbul Sözleşmesi’nin önemine vurgu yaparak uygulanmasının gerekliliğini savunmuşlardır. Türkiye’de de benzer şekilde eleştirilen Sözleşme, muhafazakâr kesimlerin baskısı sonucunda 20 Mart

2021 tarihinde Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile iptal etti. Böylelikle Türkiye, ilk imzacısı olduğu sözleşmeden çıkmış oldu (Çamurcu, 2021, s. 63-106).

20 Mart 2021 tarihli Cumhurbaşkanlığı kararı Resmî Gazete’de şu ifadelerle yayımlanmıştı:

“Türkiye Cumhuriyeti adına 11.05.2011 tarihinde imzalanan ve 10/02/2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanan 'Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilmesine, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3'üncü maddesi gereği karar verilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 2023).” İlerleyen süreçte, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmesine yönelik Cumhurbaşkanı Kararı’nın iptali istemiyle açılan davada verilen ret kararını onadı. Böylece Türkiye, sözleşmeden resmi olarak da çıkmış oldu.

2.6. Kadın Cinayetlerinin Toplumsal Nedenleri

Kadın cinayetleri, toplumsal cinsiyet ve güç dinamiklerinin karmaşık etkileşimiyle derinlemesine ilişkilidir. Bu cinayetlerin ortaya çıkmasına ve devam etmesine katkıda bulunan temel toplumsal nedenler vardır. Ataerkillik, kadın cinayetlerinin temel toplumsal nedenlerinden biridir. Ataerkillik, bir toplumda erkek egemenliğini ve kadınların ikincil bir konumda olmasını teşvik eden bir kültürel yapıdır. Bu kültür, kadınların kontrol altında tutulmasını, aşağılanmasını ve şiddete maruz kalmasını normalleştirir. Kadınların toplumdaki statüsünün düşük olması, şiddetin ve cinayetlerin sıklıkla cezasız kalmasına yol açabilir (Yıldırım, 2018, s. 1-21).

Kadına yönelik şiddet, kadınların yalnızca cinsiyetlerinden dolayı yaşama haklarından, onurlarından, güvenliklerinden, özgürlüklerinden ve bedensel bütünlüklerinden mahrum bırakılması durumunu ifade eder. Kadınlar farklı türlerde şiddete maruz kalabilirler; bunlar arasında fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik şiddet bulunur. Genellikle aile içinde, fiziksel olarak güçlü olan erkekler tarafından bu şiddet türlerine maruz kalırlar. Erkeklerin şiddet uygulama nedenleri arasında genellikle kadını kontrol etme, cezalandırma, korkutma, güç gösterisi yapma ve baskı kurma gibi faktörler yer alır (Erden & Akdur, 2018, s. 128-139).

Kadın cinayetleri, genellikle kadınların toplumsal rolleriyle ilişkilendirilen sebeplerle öldürülmelerini ifade eder. Araştırmalar, erkeklerin genellikle kendi otoritelerine karşı herhangi bir tehdit algıladıklarında şiddete başvurduklarını göstermektedir. Özellikle cinsel partnerleri veya yakın ilişkide oldukları kadınların öldürülmesi olaylarında, failin temel motivasyonu genellikle terk edilmek veya ilişkiden ayrılmak istemektir. Ülkemizde, kadın cinayetlerinin büyük bir kısmı özellikle eşlerinden ayrılmak veya ilişkiyi sonlandırmak isteyen kadınlara yönelik işlenmektedir. Eşini öldüren erkeklerin önemli bir kısmı da kıskançlık veya namus adına cinayet işlemektedirler. Türkiye’de, namus anlayışı genellikle aile namusunu korumak için hem erkekleri hem de kadınları sorumlu tutar. Kadının davranışları, erkeğin namusunu belirleyen bir faktör olarak görülür. Bu nedenle, erkekler için kadının

özellikle karşı cinsle olan ilişkilerini kontrol altında tutmak ve onların namusunu korumak bir görev olarak algılanır (Kolburan, 2017).

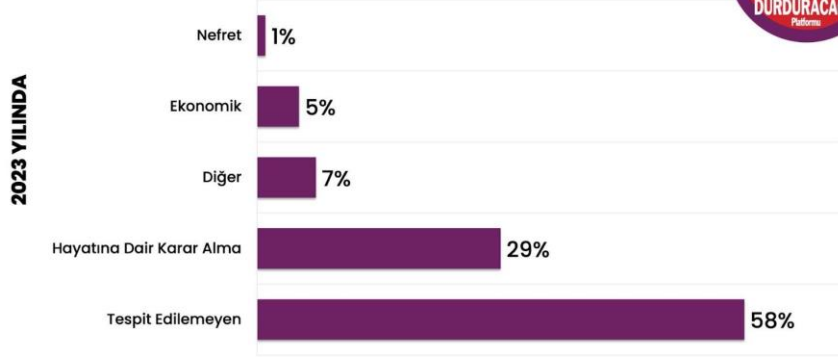
Ekonomik faktörler de kadın cinayetlerinin belirleyici nedenlerindedir. Kadınların ekonomik bağımsızlığının eksikliği, şiddet içeren ilişkilerde kalmalarına veya ekonomik nedenlerle riskli durumlara girmelerine neden olabilir. Kadınların ekonomik güçsüzlüğü, şiddet mağduru olmalarına yol açabilir ve bu durum cinayetlerle sonuçlanabilir. Kadına yönelik şiddet kültürü, kadın cinayetlerinin yaygın bir toplumsal nedenidir. Bu kültür, taciz, saldırılar ve diğer şiddet eylemlerini normalleştirir ve bu tür davranışları haklı çıkarır. Kadına yönelik şiddetin meşrulaştırılması, kadınların güvenliğini tehdit eder ve cinayetlerin artmasına katkıda bulunabilir. Yasal ve kurumsal zayıflıklar da kadın cinayetlerinin toplumsal nedenlerindedir. Yetersiz yasalar, yargı sistemindeki zayıflıklar ve kurumsal eksiklikler, kadın cinayetlerinin cezasız kalmasına ve şiddetin önlenmesine engel olabilir. Yasal düzenlemelerin ve kurumsal yapıların güçlendirilmesi, kadınların korunmasını sağlamak için önemlidir.

Öldürme eylemi, bireysel olarak farklı sebeplerle gerçekleşmektedir. Ancak yapılan teorik ve pratik incelemelerde, sebeplerin birikerek saldırgan tutum, şiddet ve öldürme eylemine doğru evirildiğini göstermektedir. Saldırgan tutumlar ve cinayet eylemi en çok kadın erkek ilişkisinde ve kadına karşı gerçekleşmektedir. Bireylerin temel toplumsal ihtiyaçlarını elde etmekte yaşadıkları sorunlar da saldırgan eğilimleri yaygınlaştırmaktadır. Toplumsal adaletsizlikler inancın yıkılması sonucu ile şiddet ve cinayet eylemleri yine yaygınlaşmaktadır. Şiddet eylemi aynı zamanda bir güç gösterisinden oluşmaktadır. Sosyal yaşamda, sanat ve sinema aracılığı ile şiddet eylemlerinin özendirilmesi, bir çözüm aracı olarak sunulması cinayet vakalarının artmasında önemli bir sebeptir. Şiddet eylemlerinin bir şekilde önlenemediği toplumlarda, şiddete başvurma araçlarının engellenmesi en olanaklı çözüm yöntemi olarak ortaya çıkmaktadır. Toplumsal refahın sağlanması da yine şiddetin önüne geçilmesi noktasında bir öneri olarak görülmektedir. Özellikle ateşli silahlar, şiddet ve cinayet eylemlerinde en çok başvurulan araçlardandır. Bu noktada silah kullanımı ve bireysel silahlanma konusunda belirleyici ayrımlar oluşturulmalıdır. Ayrıca, şiddete karşı çözüm politikaları her bireyde farklı bir şekilde etki göstermektedir. Toplumun geneline uygulanacak tek bir politika yerine konu ile ilgili kurumların yerel ve aile odaklı güncel politikalar üretilmelidir. Uzun vadede ise, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin engellenmesi ise toplumsal refahın sağlanması için temel gereksinimlerin tüm bireyler için ortak bir şekilde çözüme kavuşturulması ile gerçekleşebilir (Yıldırım, 2018, s. 1-21).

2.6.1. Kadınların Öldürülme Nedenleri

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun 2023 yılı için hazırladığı yıllık rapora göre, 2023 yılında öldürülen kadınların yüzde 58'inin hangi bahaneyle öldürüldüğü tespit edilemedi. Bahanesi bilinen kadın cinayetleri arasında ise kadınların yaklaşık yüzde 70'inin hayatlarına dair karar aldıkları için erkekler tarafından öldürüldüğü görüldü. Buna göre kadınların yüzde 20'u hayatlarına dair karar almak, yüzde 7 diğer, yüzde 5 ekonomik ve yüzde 1 oranında nefret gerekçeleriyle öldürüldü.

KADINLAR HANGİ BAHANELERLE ÖLDÜRÜLDÜ?

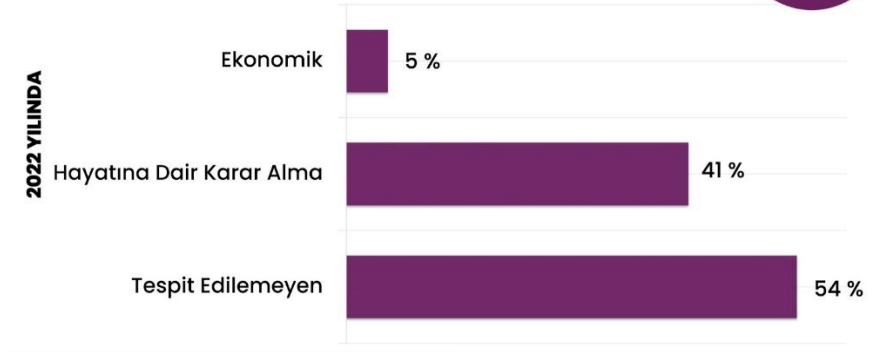
Şekil 1: Kadınların Öldürülme Gerekçeleri, 2023

(Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu)

(<https://kadincinayetleriniidurduracagiz.net/kategori/veriler>)

2022 yılında ise yine aynı rapora göre, kadınların yüzde 54'ü tespit edilemeyen, yüzde 41'i hayatlarına dair karar alma, yüzde 5'i ise ekonomik gerekçelerle öldürüldü.

KADINLAR HANGİ BAHANELERLE ÖLDÜRÜLDÜ?

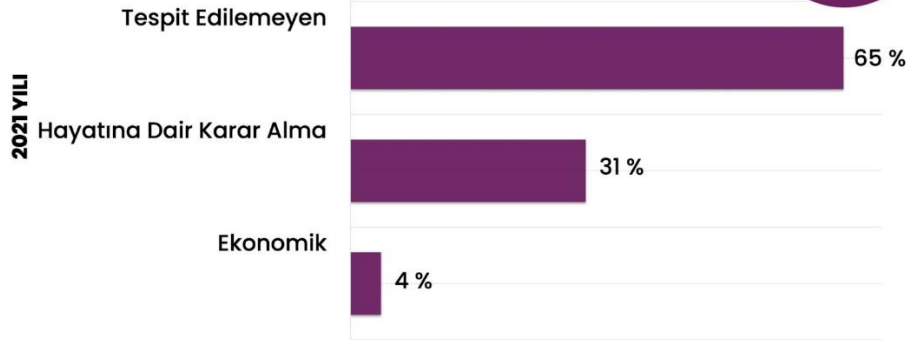
Şekil 2: Kadınların Öldürülme Gerekçeleri, 2022

(Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu)

(<https://kadincinayetleriniidurduracagiz.net/kategori/veriler>)

Aynı raporun 2021 yılındaki verilerine göre de kadınların en çok tespit edilemeyen gerekçelerle yaşamdan koparıldığı ortaya kondu. 2021 yılında kadınların yüzde 65'i tespit edilemeyen, yüzde 31'i hayatlarına dair karar alma, yüzde 4'ü ise ekonomik gerekçelerle öldürüldü (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu).

KADINLAR HANGİ BAHANELERLE ÖLDÜRÜLDÜ?

Şekil 3: Kadınların Öldürülme Bahaneleri, 2022

(Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu)

(<https://kadincinayetleriniurduracagiz.net/kategori/veriler>)

Yine platformun verileri incelendiğinde, kadınların hemen her dönemde; tespit edilemeyen nedenlerden sonra en çok “hayatlarına dair karar alma” gerekçeleriyle öldürüldüğü görüldü.

2.6.2. Suç Kavramı ve Şiddetin Farklı Boyutları

Sosyal bir olgu olan suç, insanlığın varlığından bu yana karşılaşılan sosyal bir olgudur. Çeşitli bilim dallarının da konusu olan suç, modern toplumların da en önemli sosyal problemlerinden biridir. Suç; zamana, mekâna ve topluma göre farklı anlamlar ifade edebilir. Herhangi bir zamanda suç olarak nitelenmeyen bir davranış başka bir zaman diliminde toplum tarafından suç olarak nitelenebilmektedir. Suç tanımları toplumlara göre de farklılık gösterebilir. Herhangi bir yerde toplum tarafından suç olarak görülmeyen bir davranış farklı bir toplumda ve mekânda suç olarak nitelendirilebilmektedir. Bu nedenle suçun genel geçer bir tanımını yapmak oldukça güçtür (Burkay, 2008, s. 1-15).

Suç, genellikle yanlış veya zararlı olduğu kabul edilen davranışları, eylemleri veya işlemleri ifade eder. Bu tür davranışlar hukuka aykırıdır ve bazı durumlarda cezalandırılırlar. Suç işleyen kişi, bu eylemi gerçekleştiren ve sorumluluğu üstlenen kişidir (Aydın A. H., 2014, s. 82-84).

Suç, durağan bir olgu değildir. Bir zaman suç olarak görülen bir olgu, başka bir zaman diliminde doğal ve gerekli olarak görülebilir. Suçun zamana ve mekâna göre değişiklik gösterebilmesi nedeniyle evrensel olarak tanımlanan ve ortak bir şekilde kabul edilen bir suç davranışı ve tanımlaması yapmak güçtür. Suç, insanlığın ilk dönemlerinden bu yana varlığını sürdürmektedir. İnsanlık tarihinin ilk dönemlerinden itibaren toplumun hassas ve duyarlı olduğu suçlar vardır. Bunlar arasında kutsal kavram ve nesnelere karşı saygısızlık, doğaüstü tabular bulunmaktadır. Cinayet, tüm uygar toplumlar tarafından suç olarak ele alınmaktadır. Genel anlamda suç kavramı toplumda var olan normlardan sapma olarak tanımlanmaktadır. Bir davranışın suç olup olmadığı farklı toplumlarda farklı şekillerde algılanmaktadır.

Örneğin günümüzde eşcinsellik bazı ülkelerde yasal bir davranış biçimiyken, İran’da yaptırımını idam cezası olan ağır bir suçtur (Burkay, 2008, s. 1-15).

Suçun işlenmesinde kişinin yetiştiği aile yapısının tipi, oluşturulan kontrol mekanizmaları, kişinin içinde bulunduğu sosyal çevre, bulunduğu toplumdaki normları ve değer yargıları etkili olmaktadır. Emile Durkheim’a göre, bir toplumsal sapma biçimi olan suç, tüm toplumlarda görülür. Ancak toplumdan topluma farklılık gösterir. Bir toplumda suç sayılan davranış biçimi başka bir toplumda suç olarak görülmeyebilir. Yoksulluk, işsizlik, sosyal eşitsizlik, yasal olmayan uyuşturucu ticareti, ateşli silahların alım satımı, suçluların sınır dışı edilmesi ve var olan suçlu adaletinin etkin olmayışı, suçun kaynakları arasında gösterilmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda, işsizlerin ya da düşük gelir grubunda olan kişilerin suç işlemede yüksek bir orana sahip olduğu saptanmıştır (Aytaç, Aytaç, & Bayram, 2007, s. 1-17).

Suç, farklı toplumlarda farklı şekillerde ortaya çıkan ve en az insanlık tarihi kadar eski olan bir olgudur. Suçun, çeşitli boyut ve problemlerine ilişkin farklı farklı teori ve yaklaşımlar ortaya konulmuştur. Suç, çok boyutlu ve karmaşık bir olgudur. Suç konusunda herkesin mutabık olduğu bir tanımlama da bu nedenle yapılamamaktadır. Suç, içinde geliştiği toplumun sorunları, sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı gibi etkenlerden birince derecede etkilenmekle birlikte; suçun ne olduğu ile ilgili algı ve tanımlara etkilenmektedir. Suç kavramı, toplumsal yapılarla, hukukla, devletle ve dinle ilişkilidir. Özellikle karmaşık şehirlerde, göç gibi toplumsal hareketliliğin yoğun olduğu yerlerde önemli bir sosyolojik mesele olarak sıkça ele alınıp tartışılmaktadır. Toplumların modernleşme süreçleriyle birlikte, ekonomik, siyasal, teknolojik, kültürel ve demografik alanlarda da önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu noktada suç hakkında çeşitli farklı bakış açıları ile geliştirilmiş kuramlar bulunmaktadır. Chicago Okulu olarak da bilinen Kültürel Aktarım Kuramı bu kuramlardan biridir. Kurama göre, Clifford Shaw ve Henry McKay şehrin görece daha yoksul kesimlerine odaklanmıştır. Bu yoksul bölgelerde değer çatışmalarının daha yüksek olduğunu; suçun daha az rastlandığı yerlerde ise geleneksel değer ve kalıpların homojen olduğunu ifade etmişlerdir. Teorisyenlere göre; değer çatışması sonucunda ortaya çıkan zorunluluklar bu bölgelerde suçun daha belirgin olmasına neden olmaktadır (Güllü, 2014, s. 104-107).

Merton’ın geliştirdiği gerilim kuramı, toplumsal engellemelerin ya da birtakım fırsatların önünün kesilmesinin sonuçlarına dikkat çeker. Gerilim kuramına göre, “alt sınıfa mensup kişilerin, meşru amaçlarına yasal yollardan ulaşma imkanlarının engellenmiş olduğuna; özellikle de ekonomik açıdan dezavantajlı olan ya da alt sınıftan kişilerin, varlıklı ta da statü sahibi kesimlerle eşit imkanlara sahip olmadığına dikkat çeker ve bunun sonucunda da bu kişilerin bir üst sınıfa yükselebilmek için sık sık gayrimeşru yolların denenmesi ile gerçekleştiği” teorisi üzerine kuruludur. Cloward ve Ohlin’in Fırsat Kuramı, suçu statü atlamasının engellenmesine dayalı olarak açıklar. Bu teoriye göre, toplumsal engellenme öfke duygusunun bir sonucu olarak suç eğilimine yol açar. Sosyal Öğrenme Kuramı’na göre,

suç ve sosyalleşme süreçleri içinde bireyler, ilişki ağları aracılığıyla suçla ilgili davranışları öğrenirler. Bireyin suça yönelmesini etkileyen unsurlar arasında, çevresindeki suçlu ve suça eğilimli kişilerle kurduğu ilişkiler önemli bir yer tutar. Sosyal Kontrol Teorisi'ne göre, suç olgusu toplumsal normlar ve değerlerle yakından ilişkilidir. Bireyin din, aile veya okul gibi kurumlarla sağlam ilişkileri varsa, suça yönelme eğilimi azalır. Bu görüşe göre, ahlaki değerlerin etkisi değil, sosyal kontrolün yasaları ve düzeni suçun önlenmesinde temel rol oynar. Sosyal kontrolün zayıfladığı durumlarda ise bireyin suça yönelme olasılığı artar. Damgalama kuramı ise, bireylerin etiketlenmesinin suç işleme davranışlarını etkilediği varsayımına dayanır. Bireylerin suçlu olarak damgalanması, toplumdan dışlanmış hissetmelerine yol açabilir. Bu dışlanma duygusu da suçlu gruplarla ilişki kurmalarını teşvik edebilir (Güllü, 2014, s. 104-107).

3. BÖLÜM SOSYAL MEDYANIN KAMUOYU OLUŞTURMADAKİ ROLÜ

3.1. Sosyal Medya ve Kamuoyu Kavramları

Kamuoyu, toplumda belirli bir zamanda yaygın olarak kabul gören düşünce ve bakış açılarını ifade eder. Bu kavram, genelde halkın ilgilendiği konularda ortak görüşlerin belirlenmesine ve istatistiksel olarak incelenmesine yönelik bir terim olarak da kullanılır. Sosyal medya ise günümüzde hızla yayılan internet teknolojisi ve sosyal etkileşimin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Kullanıcılara bilgi, fikir, ilgi ve içerik paylaşma imkânı sunan çeşitli çevrimiçi platformlar ve web sitelerini kapsayan bir terimdir. Geleneksel medyadan farklı olarak, sosyal medyanın en önemli özelliği, herhangi bir bireyin içerik oluşturabilmesi, yorum yapabilmesi ve katkı sağlayabilmesidir (Eren & Aydın, 2014, s. 197-205).

İnternet kullanımının artmasıyla birlikte sosyal medya platformlarına olan talep de hızla yükselmektedir. Bu durum, günlük yaşam pratiklerinde önemli değişikliklere yol açmakta ve bu doğrultuda sosyal medya hayatın birçok alanında dönüşümlere sebep olmaktadır. Artık bireyler, kamuoyunu ilgilendiren pek çok konuda sosyal medyada anlık tepkilerini buldukları yerden hızlı bir şekilde paylaşabilmektedir (Acar, 2023, s. 1-14).

3.1.1. Sosyal Medya Kavramı

Yeni medya kavramı, 1970'lerde, bilgi ve iletişim odaklı araştırmalar yapan, sosyal, ekonomik ve kültürel çalışmalar yürüten araştırmacılar tarafından ortaya atılmıştır. Özellikle 90'lı yıllardan sonra hızla ivme kazanan bilgisayar ve internet teknolojileri ile yeni medya, her geçen gün gelişerek farklı ve etkili bir boyuta ulaşmıştır. Sosyal medya, ya da yaygın kullanımıyla yeni medya, klasik iletişim araçlarına ve ortamlarına göre sayısı ve kullanıcı oranı her geçen gün artan dijital mecralardır. Sosyal medya, internet teknolojileri kullanılarak iletişim kurmayı, bilgi paylaşmayı ve kullanıcıların içerik üretmelerini sağlayan platformlardır. Sosyal medya, bireylerin internette yazdıkları başta yazı, fotoğraf ve video olmak üzere görsel ve yazılı materyallerden oluşur. Adında medya olmasına karşın, sosyal medya geleneksel medyadan farklıdır. Özgünlüğünü oluşturan en önemli farklılık ise, sosyal medyada isteyen herkesin içerik üretebilmesidir. Sosyal medya ve yeni medya araçları ile bireyler yalnızca izleyici ya da okuyucu değil, doğrudan içeriği oluşturan ve yayan aktörler haline gelmişlerdir. Sosyal medya platformlarını kullanan kişiler, dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, fikirlerini ya da aktarmak istedikleri herhangi bir içeriği dünya çapında paylaşma ve yayma imkanına sahip olmaktadır (Semiz & Bora, 2014).

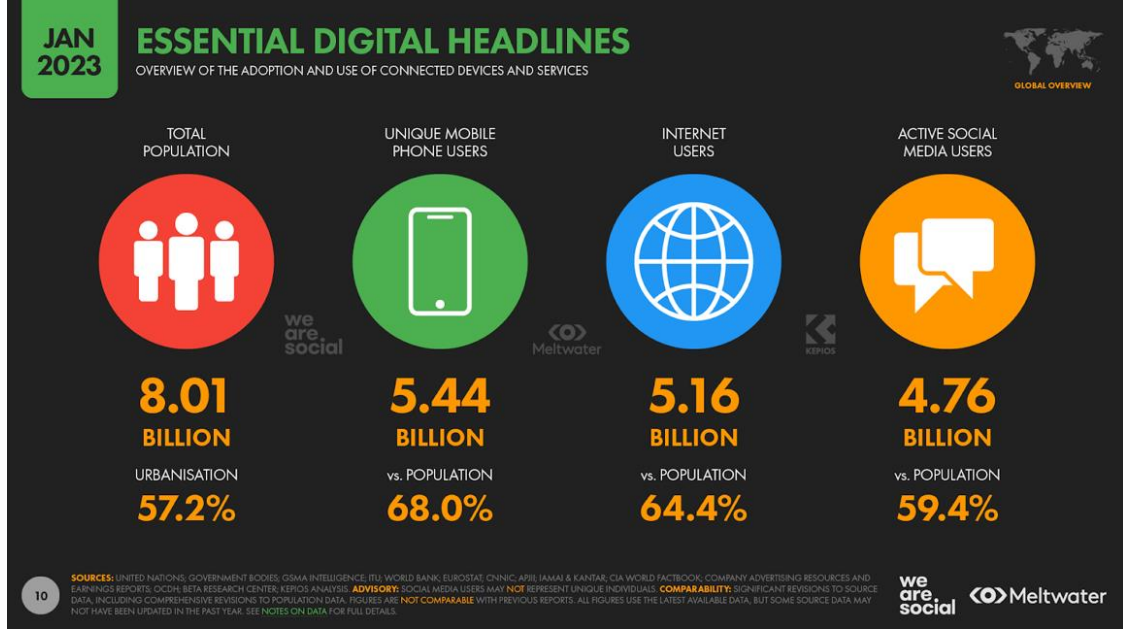
Geçen her yirmi yılda bir iletişim alanında önemli aşamalar kaydedilmiştir. 1850'lere doğru telgraf, 1850-1880 arasında telefon, 1900'e doğru elektromanyetik dalgalarla iletim, 1920-30 arası radyo, 1950-60 arası televizyon teknolojisi gelişmiş, son olarak da 1970 yılından başlayarak Yeni Medya teknolojileri

kullanılmaya başlanmıştır. Genel ağ da denilen internet, zaman içinde gelişen ve neredeyse bütün dünyayı saran bir iletişim ağı haline gelmiştir. Önce Amerika’da askeri olarak geliştirilen ve bilgisayarları birbirine bağlayan sistem, 1970’lerden itibaren halkın kullanımına açılmış ve zamanla bütün dünyaya yayılmıştır. Bugün dünyanın neredeyse bütün coğrafyalarında, devlet hizmetleri, güvenlik birimleri, okul hastane gibi kurumlar, şirketler, medya ağları ve kişisel bilgisayarlar birbirine bağlanmıştır. Yeni medya, bu teknolojik değişmelerden ve gelişmelerden etkilenen medyanın değişmiş halidir. Sosyal medya ve sosyal medyanın etkileşimli özelliği sayesinde kullanıcılar, iletişim süreçlerini çok katmanlı hale getirmiştir. Kullanıcılar, aynı anda çok sayıda enformasyon ile etkileşime geçip geri dönüşte bulunabilmektedir. Sosyal medyanın bu yönü, geleneksel medyaya göre kullanıcıların iletişim süreçlerindeki rolün ve katılımını da etkilemektedir (Zelan, tarih belirtilmemiş, s. 1-5).

Sosyal medyayı geleneksel medyadan ayıran birtakım özellikler de bulunmaktadır. Sosyal medya, katılımcıları cesaretlendirir ve bahsedilen konuyla ilgili ilgisi olan kullanıcılardan geri bildirim alır. Sosyal medya kanalları, geleneksel medyanın aksine geri bildirimlere ve anlık katılımlara açıktır. Sosyal medya üzerinden oylama, yorum yapma, bilgi paylaşımı gibi konularda hızlı bir şekilde aksiyon alınabilir. Geleneksel medya bireylere tek yönlü bir iletişim biçimi sunarken, sosyal medya iki yönlü iletişim biçimini bireylere sağlar. Sosyal medya topluluklar için de avantajlar barındırır. Sosyal medya sayesinde topluluklar etkili ve hızlı bir şekilde içerik aktarımı yapabilirler. Sosyal medyadan diğer sitelere hızlı bir şekilde bağlanılabilir, konuşulan konuyla ilgili eş zamanlı olarak farklı sitelerden de tarama yapılmasına olanak tanır (Ayten, 2014, s. 72-84).

3.1.1.1. Verilerle Sosyal Medya

Her yıl dünya genelinde dijital verileri ortaya koyan We Are Social Dijital 2023 raporunda, 2023 yılında kaydedilen dijital medya ile ilgili istatistiklerine yer verildi. Raporda göre, dünya çapında cep telefonu kullananların sayısı 2023 yılının başından itibaren 5,44 milyar, yani toplam dünya nüfusunun yüzde 68’i olarak açıklandı. Dünya çapında internet kullananların sayısı, 2023 yılı itibarıyla 5,16 milyar olarak rapora kaydedildi. Bu oran da dünya nüfusunun yüzde 64,4’ünün çevrimiçi olduğu anlamına geliyor. Verilere bakıldığında, internet kullanıcı sayısının 2022 yılına göre yüzde 1,9 arttığı görülüyor. We Are Social’ın raporuna göre 2023 yılında dünya çapında sosyal medya kullananların sayısı 4,76 milyar olarak kaydedildi. Toplam küresel nüfusun yaklaşık yüzde 60’ına denk gelen bu oran ile 2023 yılında 137 milyon yeni kullanıcı sosyal medyaya katıldı. Aynı raporda 2023 yılında ülkelere göre internet kullanım oranları da yansıdı. Buna göre, Türkiye’de nüfusun yüzde 83,4’ü internet kullanıcısıyken toplam nüfusun yüzde 95,4’ü mobil bağlantı sahibi ve yüzde 73,1’i aktif olarak sosyal medya kullanıyor. We Are Social 2023 Türkiye raporunda, Türkiye’de internet kullanımının nedenleri ve yüzdesel olarak sıralamasında; yüzde 73,2 ile “bilgi bulmak”, yüzde 67,6 ile “haber ve etkinliklerden haberdar olmak”, yüzde 63,9 ile “nasıl yapılacağını araştırmak”, yüzde 58,9 ile “marka araştırması yapmak”, yüzde 58,3 ile ise “arkadaşlar ve aile ile iletişimde kalmak” yer aldı (We Are Social, 2023).

Şekil 4: Dijital Medya İstatistikleri

(We Are Social, 2023)

(<https://wearesocial.com/wp-content/uploads/2023/03/Digital-2023-Global-Overview-Report.pdf>)

Rapora göre, dünya genelinde sosyal medya kullanıcı sayısı, pandeminin başlangıcından bu yana yüzde 30'a yakın arttı ve son 3 yılda 1 milyardan fazla yeni kullanıcı sosyal medya kullanmaya başladı. Türkiye'de yapılan bir araştırmaya göre, kullanıcı başına aylık sosyal medya kullanımında ilk sırayı 21 saat 24 dakika ile Instagram alıyor. İkinci sırada ise 20 saat 54 dakika ile TikTok almış durumda. Bu sıralama YouTube, WhatsApp ve Facebook ile devam ediyor (Kara, 2023).

İstanbul Ekonomi Araştırma'nın 3-5 Ekim tarihleri arasında Türkiye geneli 26 ilde 2 bin kişi ile gerçekleştirdiği anket çalışmasına göre, sosyal medya platformlarının bilgi edinme için kullanılma oranları; yüzde 62 ile Instagram, yüzde 58 ile WhatsApp, yüzde 49 ile Facebook, yüzde 34 ile Twitter ve yüzde 19 oranı ile TikTok olarak ölçülmüştür. Bu anket çalışmasına göre, katılımcıların dörtte üçünden fazlası sosyal medyayı haberleri takip etmek için kullandığını belirtmiştir. Araştırmaya göre eğitim seviyesi arttıkça, sosyal medyayı haber takip etmek için kullananların oranı ve ortalama kullanılan sosyal medya platformu sayısı yükselmektedir. İlkokul ve altı eğitim seviyesinde olan katılımcıların yüzde 63'ü sosyal medyayı haberleri takip etmek için kullandıklarını söylerken, bu oran üniversite mezunu katılımcılara arasında yüzde 88'e yükselmekte (Türkiye Raporu, 2023).

2021 yılının Ekim ayında yapılan bir araştırmaya göre ise, dünya genelinde aylık 2,9 milyar aktif kullanıcı sayısı ile en popüler sosyal ağ platformu Facebook'tur (Veri Kaynağı, 2021).

Şubat 2022'de gerçekleştirilen bir çalışmaya göre ise, Türkiye'de sosyal medyayı haber kaynağı olarak kullananların oranı yüzde 63 olarak ölçüldü (Veri Kaynağı, 2022).

3.1.2. Kamuoyu Kavramı

Kamuoyu kavramı ile ilgili çok sayıda bireysel görüş ve tanım vardır. Bu nedenle kamuoyu hakkında evrensel olarak kabul edilebilir bir tanıma ulaşmak kolay değildir. Ancak, genel anlamda kamuoyu hakkında yapılan tanımlamalar iki farklı bölümde incelenebilir. Politika bilimleri açısından kamuoyu; devletin yasama, yürütme ve yargı organlarının davranış biçimlerini belirleyen ya da kanaat önderleri tarafından belirlenen norm olarak tanımlanır. Diğer sosyal bilimcilere göre ise kamuoyu, bireyin kanaat ve davranışlarını; ailesi, çalıştığı ve içinde yaşadığı yakın çevre ve bütün toplumu kapsayan sosyal grubun kanaati ve davranışı ile ilişki olarak açıklanır. Geniş anlamda kamuoyu, halkı ilgilendiren belirli bir konu hakkında, belirli bir zaman aralığında “genel yargı” ya da ortak kanaat oluşması olarak da tanımlanır. Ancak, belirli bir mesele hakkında her zaman herkes aynı düşüncede olmadığından, karşıt görüşler de ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle kamuoyu, çoğunluk tarafından desteklenen görüşlerden oluşur (Ertaş, 2000).

Sosyal hareketlerin güçlü bir biçimde var olabilmeleri ve varlıklarını sürdürebilmeleri için, bireylerin görüş ve düşüncelerinin toplumda karşılık ve destek bulması gerekmektedir. Bu desteğin sağlanabilmesi de öncelikli olarak medya ile kurulan ilişkilere bağlıdır. Sosyal hareketlerin duyulabilmesi ve varlık gösterebilmeleri ancak medya ile mümkündür ve medya aracılığıyla kamuoyu oluşturulabilir. Modern toplumlarda kamuoyu, çeşitli kamuoyu aktörlerinin bir konu hakkında kararsız olan halkı etkilemeye ya da onları belli konuda ikna etmeye çalıştığı ve görece serbest bir iletişim alanı olarak kabul edilmektedir. Bu tanıma göre kamuoyu, toplumsal alanda konuşarak, tartışarak ortaya çıkan, genel kanaatlerin toplandığı bir alandır. Kamuoyu, etkileşimli olan yapısı nedeniyle her türlü iç ya dış yönlendirmelere ve müdahaleye açıktır. Ancak bunun yanında kamuoyu da dışarıdaki fikirleri etkiler. Bugün kullanılan kamuoyu kavramına benzer bir gelişmenin Aydınlanma Döneminde ortaya çıktığı görülmektedir. Kamuoyunun tarihte bilinen ilk şekli, Eski Yunan’da yurttaşların özel yaşamın dışındaki konuları görüşmek için Agora’da toplanması gösterilmektedir. Bu dönemden sonra, kamuoyu modern bir sosyal hareket olarak kabul edilmeye ve Batı toplumuna yerleşmeye başlamıştır. Kavramın Batı’da benimsenmesiyle birlikte giderek siyasal bir nitelik kazanmaya başlamış, ve böylece devletin egemenliği ile yurttaşlar arasındaki ilişkiyi düzenleyen bir alan haline gelmiştir. Modern toplumlarda kamuoyu, demokratik toplumun temel unsurlardan biri olarak kabul edilirken, demokrasi ve kamuoyu arasında doğrudan bir bağ kurulmuştur. Kamuoyu siyasal sisteme hangi konuların toplumsal alanda öncelikli olduğunu göstermektedir. Böylece kamuoyu siyasal sistemin alacağı kararlara doğrudan ya da dolaylı olarak katkı sağlamaktadır. Kamuoyu nesnel koşullarda ortaya çıkarsa, toplumsal alanda pek çok sorun daha kolay çözülebilmektedir (Kılıç, 2009, s. 150-167).

3.2. X’in (Twitter) Kamuoyu Oluşturmadaki Etkisi

Teknolojik gelişmelere bağlı olarak kitle iletişim araçlarının bireylerin adeta uzantısı haline gelmesi, gündelik alışkanlıklarda pek çok değişikliğe neden olmuştur. Bu değişikliklerle birlikte özellikle sosyal

mecralarda geçirilen vakit hızlı bir şekilde artmıştır. Her an her yerde ulaşılabilir olan sosyal mecralar da kendilerine göre roller üstlenmişlerdir. Özellikle X (Twitter), boş zaman aktivitesinden çok toplumsal bir rol üstlenerek haber alma, bilgi edinme ya da fikir beyan etme platformu haline gelmiştir (Bal & Delal, 2019, s. 118-132).

Günümüzde, dijital medya araçlarının geleneksel iletişim araçlarından çok daha etkili olduğu görülmektedir. Öyle ki, sosyal medya üzerinden, özellikle de X'ten (Twitter) yapılan paylaşımlar devletler, siyasal yöneticiler üzerinde baskı oluşturabilmektedir. Ayrıca, bu paylaşımların dijital aktivizm bağlamında politika üretiminde etkili olduğu ve olaylara politik katılımı ve tepkileri artırdığı da yadsınamaz bir gerçektir. Hatta, kamu adaleti dahi sosyal medyadan yapılan bu paylaşımlardan etkilenir hale gelmiştir. Sivil adalet ya da kamu adaleti, çeşitli olaylar karşısında yasaların uygulanmasının gecikmesinde ya da etkin bir şekilde uygulanmadığı durumlarda devreye girmektedir. Özellikle demokrasinin uygulanış biçimi bakımından sorunlar bulunan toplumlarda, bireylerin hak arayışları sosyal mecralara taşınmıştır. Yer yer ulusal-geleneksel medyanın yeteri kadar gündeme getirmediği konuları, bireyler sosyal mecralarda, bilhassa da X'te (Twitter) gündeme getirmektedir (Yıldız & Dursun, 2020, s. 291-328).

Sosyal medya aracılığıyla kullanıcılar kamuoyu oluşturabilmekte ve oluşan bu kamuoyunu yönlendirebilmektedir. Sosyal medya sayesinde bireyler ortak bir amaç için organize olabilmekte ve örgütlü bir mücadele içerisine girebilmektedir. X'te (Twitter) gündem oluşturmak için belli bir takipçi sayısına ihtiyaç yoktur. Toplumun genelini ilgilendiren, tepki çeken bir konu olması, gündemin oluşmasında büyük bir etki yaratacaktır. X'te (Twitter) kullanıcılar hak arama ve talepte bulunma paylaşımlarını belirledikleri çerçeve bağlamında atmaktadır. Kadına şiddet, suçluya ceza, bir olaya tepki ya da siyasi kişilerden hak talep etmek bunlara örnek olarak gösterilebilir. Kullanıcılar, bireysel tepkilerini gösterdiğinde, eğer toplumun geri kalanının dikkatini çeken bir konu haline gelirse o konu bir anda bir numaralı gündem maddesi haline gelebilmektedir. Yani X'te (Twitter) kullanıcılar gündemi belirleyebilme imkanına sahip olmaktadır. Bu süreç hem planlı hem de plansız olarak ilerleyebilir. Özellikle X (Twitter), bireylerin hak arama ve talepte bulunmak için kullandıkları bir numaralı sosyal ağ olarak gösterilebilir. Hatta konunun muhatabı taraflar, kişi ya da kurumlar da bu platformun işleyişine entegre olarak bireylerin hak arama taleplerine karşılık vermektedir (Ferik, 2023, s. 1-102).

Medyanın toplumsal hayata olan etkileri de göz ardı edilemez. Bugün, iletişim teknolojileri ve internet temelinde her gün gelişmeye ve değişmeye devam eden yeni medya, pek çok alanda toplumsal yapıyı ve yaşamı etkilemektedir. Bu bağlamda medya, insanların talep ettiği haber ve bilgileri sağlar, halkı eğitir, eğlendirir, demokrasiye etkili bir şekilde yardımcı olur ve kamuoyunun tepkilerinin dile getirilmesi noktasında bir araç işlevi görür. Tam da bu noktada sosyal medya da kişilerin internette sosyal etkileşimde bulunmaları için yeni fırsatlar sağlamaktadır. Sosyal medya, insanların içerikler yarattığı, paylaştığı ve çevrimiçi olarak söylemlerde bulunduğu bir mecra olarak çok yaygın bir biçimde

kullanılmaktadır. Bu sanal ağlar günümüzde kişilerin gündelik hayatlarının günlük bir parçası haline gelmiştir. Özellikle Twitter, Facebook gibi sosyal ağlar, geleneksel medyadan çok daha hızlı ve fikirlerin çevrimiçi olarak dile getirilmesi noktasında önemli bir işleve sahiptir (Güz, Yegen, & Aydın, 2019, s. 1461-1482).

Twitter, Facebook gibi sosyal medya platformları, geleneksel medya araçlarına kıyasla bireylere daha fazla etkileşim imkânı sunan alanlardır. Bu etkileşim sayesinde insanlar çeşitli konularda düşüncelerini ifade edebilir, topluluklar oluşturabilir ve ortak bir amaç etrafında bir araya gelebilirler. Yeni iletişim teknolojilerinin bireylere sağladığı önemli avantajlardan biri de diğerleriyle etkileşim kurma yeteneğidir. Sosyal medya platformları, bu özellikleri nedeniyle hızlı iletişimi, ortak amaçlar etrafında birleşmeyi ve eyleme geçmeyi kolaylaştırır. Twitter kullanıcıları, belirli bir etiket altında bir araya gelerek konuyla ilgili görüşlerini paylaşır ve farkındalık yaratmaya çalışır (Adiller & Güreller, 2021, s. 400-415).

3.1. Yeni bir kavram olarak “X (Twitter) Mahkemeleri”

Şimdilerde X olarak ismi değişen Twitter; 2006 yılının mart ayında, San Francisco'da bir podcast şirketi tarafından, “Twtr” adıyla açılan bir sosyal medya uygulamasıdır. X'in (Twitter) genel amacı, insanların günlük yaşamlarında yaşadıkları, duydukları, düşündükleri ve deneyimledikleri şeylerden, paylaşılabilir bulduklarını bir web ortamında başkaları ile kısa cümlelerle paylaşma imkânı sunmasıdır. Başka bir deyişle, Twitter, internet erişimi olan herkese açık olan kamusal bir paylaşım ağıdır. Twitter'ı diğer sosyal paylaşım sitelerinden ayıran başlıca özellik ise, kullanıcıların sınırlı karakterle kendini ifade etmesidir. Ancak bu noktada kullanıcıların yazacağı mesaj sayısında ya da sıklığında herhangi bir sınırlama yoktur. (Altunay, 2010, s. 32-54)

X (Twitter), insanların gündelik yaşamlarındaki duygu, düşünce ve deneyimlerini paylaştıkları bir sosyal medya platformudur. X'in (Twitter) ücretsiz versiyonunda kullanıcılar, kendilerini 280 karakterle sınırlı bir şekilde yazılı olarak X (Twitter) ifade etmektedirler. Bu nedenle Twitter, kısa ve öz paylaşımlara dayalı bir sosyal ağ olması nedeniyle “mikroblog” olarak tanımlanır. Bu mikrobloglar, kullanıcılar arasında bir ağ aracılığıyla paylaşılır. X (Twitter), insanların en son haberleri takip edebildikleri, medya içeriklerini ve yorumlarını paylaşabildikleri en popüler platformlardan biridir. Kullanıcılar X'e (Twitter), internetin bir parçası olma, başkalarının görüş ve düşüncelerini öğrenme, yaşadıkları olayları paylaşma ve diğer insanlarla etkileşimde bulunma isteği gibi sebeplerle bağlanırlar. (Şardağı, 2017, s. 338-362)

Sosyal medyanın her geçen gün güçlendiği ve gündelik hayatın içinde yer alan hemen her olguyu değiştirip dönüştüren bir yapıya sahip olduğu gözlenebilmektedir. Bu sosyal mecralar içinden X (Twitter) sayesinde kullanıcılar; toplumsal sorunlara, adaletsizliklere hızlı bir şekilde yanıt verebilmektedirler. X'in (Twitter) bu etkileşimli yapısı sayesinde geniş kitleler de hızlı bir şekilde bilgilenebilmekte ve bir anda toplumsal bir baskı ortamı oluşabilmektedir. Bu baskı ortamı sayesinde

pozitif değişimler meydana gelebilmektedir. Ayrıca, bu tez çalışmasının da konusunu oluşturan; haksızlığa uğramış kişiler, mağdurlar buradan destek talep edebilmekte ve hak arama mücadelelerini X (Twitter) üzerinden gerçekleştirebilmektedir. Öte yandan kamuya mal olmuş kişiler, kurumlar ya da sivil toplum kuruluşları da X (Twitter) üzerinden bir konu hakkında atacakları tweet ile o konuya çok hızlı bir şekilde dikkat çekebilmektedir.

Bu bilgiler ışığında çalışmanın da özünü oluşturan, “X (Twitter) Mahkemeleri” kavramı, son yıllarda sosyal medyanın, özellikle toplumsal hassasiyet gerektiren konularda hızla reaksiyon alınabilen bir yer haline dönüşmesini anlamlandırabilmek için kullanılacaktır. Bu kavram, özellikle X’in (Twitter) belirli bir olay ya da durum hakkında toplumsal bir yargılama sürecinin yaşandığını ve bu sürecin adeta bir mahkeme atmosferi oluşturduğunu anlatır. Bu çalışmada da etraflıca bahsedilen Şule Çet, Ceren Damar Şenel ve Pınar Gültekin gibi yakın geçmişte Türkiye’de yaşanan kadın cinayetleri, “X (Twitter) Mahkemeleri” olgusunun açık bir örneğini sunar. Bu cinayetlerin meydana geldiği dönemlerde, X (Twitter) platformunda binlerce kullanıcı bu olayları tartışmış, suçluları hızla kendi değer yargılarına göre “yargılamış” ve hatta bazen cezalandırılmasını talep etmiştir. Kullanıcılar, sanıkların masum ya da suçlu bulunmalarına dair kendi yargılarını oluşturmuş, kimi zaman da kanıtları kendi yorumlarıyla değerlendirmiştir. Yine bu dönemlerde üst üste paylaşılan iletiler aracılığıyla toplumsal baskı oluşturarak resmi yargı süreçlerini etkilemeye çalışmışlardır. “X (Twitter) Mahkemeleri” kavramı, sosyal medyanın gücünü ve etkisini gösteren bir örnek oluşturur.

4. BÖLÜM ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ: ŞULE ÇET, CEREN DAMAR ŞENEL VE PINAR GÜLTEKİN ÖRNEKLERİ

4.1. Araştırmanın Konusu

Bu çalışma kapsamında, Türkiye’de son dönemlerde meydana gelen ve kamu vicdanını derinden yaralayan üç kadın cinayeti olan Şule Çet, Ceren Damar Şenel ve Pınar Gültekin cinayetleri seçilmiştir. Bu 3 kadın cinayeti bağlamında sosyal medya platformlarından araştırma evrenini sınırlaması amacıyla ve özellikle de yazıya dayalı bir platform olması nedeniyle X (Twitter) üzerinde oluşan kolektif tepkilerin incelenmesini amaçlamaktadır. Her 3 kadın cinayeti de meydana geldikleri dönemlerde toplumun geniş kesimlerinde derin tepkilere yol açmış ve gündemin önemli bir parçası haline gelmiştir. Araştırmanın bir diğer odak noktası, X (Twitter) üzerindeki kullanıcıların bu olaylara ilişkin ifadelerinin, adeta bir dijital mahkeme olarak işlev gördüğü “X (Twitter) mahkemeleri” kavramını literatüre kazandırmaktır. Bu bağlamda, sosyal medyanın yargılama süreçlerine ve kamu vicdanına etkileri detaylı bir şekilde analiz edilerek, toplumsal tepkilerin nasıl bir rol oynadığı ve kamu vicdanının nasıl şekillendiği anlaşılmaya çalışılacaktır.

4.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de kadın cinayetleri gibi hassas konularda sosyal medya platformlarından özellikle X (Twitter) üzerinde oluşan kolektif tepkilerin incelenmesi ve bu tepkilerin yargılama süreçlerine ve kamu vicdanına etkisinin anlaşılmasıdır. Özellikle, Şule Çet, Ceren Damar Şenel ve Pınar Gültekin cinayetlerinin seçilmesi bu çalışmanın odak noktasını netleştirerek derinlemesine bir analiz yapmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmanın önemi ilk olarak; kadın cinayetleri gibi toplumsal bir sorunun, sosyal medya üzerinden nasıl algılandığı ve bu algının toplumsal vicdana nasıl yansıdığı konusunda bir anlayış geliştirmektir. İkincil olarak da “X (Twitter) mahkemeleri” kavramının literatüre kazandırılmasıyla birlikte, sosyal medyanın hukuk ve adalete olan etkilerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Son olarak ise bu çalışma ile sosyal medyanın toplumsal tartışmalara ve adalet süreçlerine katkıları ya da olası zararlarını analiz ederken, kamu vicdanının şekillenmesinde X’in (Twitter) oynadığı rolü etraflıca anlamaktır.

4.3. Yöntem

Araştırmanın amacı kapsamında X (Twitter) üzerinden yükselen kamuoyu tepkisinin kamuoyu vicdanına ve yargılama süreçlerine nasıl bir etkisi olduğunun anlamaya ve analiz etmeye çalışılmıştır. Şule Çet, Ceren Damar Şenel ve Pınar Gültekin cinayetlerinin evreni temsil etmesi için seçilmelerinin nedeni, meydana geldikleri dönemde kamuoyunda infial yaratmaları ve yargılamalarının sürdüğü

dönemde de kamuoyu tarafından yakından takip edilmeleridir. Ayrıca bu 3 kadın cinayeti meydana geldiğinde, binlerce kullanıcı X (Twitter) üzerinden tepkilerini dile getirmiş ve hatta failerin en ağır şekilde cezalandırılmaları yönünde çağrılarda bulunmuşlardır. Ayrıca, sosyal medya platformlarından X'in (Twitter) kadın cinayetleri gibi toplumsal hassasiyetin çok yüksek olduğu bir konuda nasıl bir etkisi olduğunun keşfedilmesine yönelik bir katkı sunacaktır. Bu araştırma bir vaka çalışmasıdır. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemiyle desenlenmiştir.

Nitel araştırmalar, incelenen konuları derinlemesine anlama amacı taşır. Bu tür araştırmalarda gözlem, görüşme, doküman analizi gibi yöntemler kullanılır. Araştırmacılar, ele aldıkları konuları yorumlarlar ve insanların bu konulara yüklediği anlamlara odaklanırlar. Olayları ve olguları gerçekleşme anından itibaren detaylı bir şekilde analiz ederler ve kendi betimlemelerini eklerler. Nitel araştırma yönteminde araştırmacılar, bulguları gerçekçi bir şekilde sunmalı ve konuların bağlamından kopmadan ele almalıdırlar. Ayrıca nitel araştırma yöntemini kullanan araştırmacılar, konuları kendi bağlamlarında analiz etmeye, yorumlamaya ve anlamlandırmaya çalışırlar (Baltacı, 2019, s. 1-21).

Nitel araştırma, disiplinler arası bir bakış açısıyla araştırma problemlerini yorumlayıcı bir yaklaşımla ele alır. Bu araştırma yöntemiyle konular kendi bağlamlarında incelenir ve insanların onlara yüklediği anlamlar açısından değerlendirilir. Nitel araştırma, insanların kendi sosyal sistemlerini anlamak ve kendi içsel süreçlerini keşfetmek için geliştirdikleri bir bilgi üretme yöntemidir. Bu yöntem, araştırmacılara esneklik sağlar ve araştırmanın her aşamasında yeni yöntemler geliştirmelerine izin verir. Nitel araştırmalar, keşfedici bir özellik taşır ve az çalışılmış konuları aydınlatmak için önemli bir araçtır (Karataş, 2015, s. 62-80).

Araştırma verileri, nitel araştırmanın en güçlü veri toplama yöntemlerinden biri olan mülakat tekniği ile toplanmıştır. Derinlemesine görüşme tekniği bağlamında “yarı yapılandırılmış görüşme” soruları hazırlanmıştır. Görüşmeler tamamlandıktan sonra, ses kayıtlarının bilgisayar ortamında deşifreleri gerçekleştirilmiştir. Ses kayıtlarının deşifre edilmesi sırasında, tüm konuşmalar olduğu gibi, herhangi bir düzelti yapılmadan yazıya aktarılmıştır. Yazılı hale getirilen bu veriler, analiz edilmesi için bütün olarak değerlendirilmiştir. Deşifre edilen metin ve ses kayıtları birkaç kez kontrol edilmiş, doğruluğundan emin olunmuştur. Görüşme verileri ışığında ortak yönler belirlenmiş ve birbiriyle ilişkili olan ortak noktalar doğrultusunda temalar oluşturulmuştur. Bu temaların da uygunlukları kontrol edilerek gerekli düzenlemeler yapılmış ve araştırmanın amacı çerçevesinde düzenlenmiştir. Temaların son şekli, okuyucuların anlayabileceği bir dille açıklanmış ve buralardan sonuçlar çıkarılmıştır.

4.3.1. Araştırma Sorusu

Bu araştırmada cevabı aranacak sorular şu şekildedir: Sosyal medya platformlarından X (Twitter) üzerinden yükselen kolektif tepkiler, adaletin sağlanmasında nasıl bir etkiye sahiptir? X (Twitter) kamu vicdanının tesis edilmesinde bir araç olarak kullanılabilir mi?

4.3.2. Veri Toplama Aracı

Nitel araştırma yöntemlerinde en sık kullanılan “görüşme” yöntemi, sosyal bilimler alanında kullanılan en yaygın veri toplama aracıdır. Derinlemesine görüşme, yüz yüze tek bir katılımcıyla gerçekleştirilen bir tekniktir ve konuyla ilgili tutum, duygu ve inanışlara ulaşmayı ve konuyu aydınlatmayı amaçlamaktadır. Görüşme tekniği; sosyal olguların göreceliğini daha iyi anlamaya olanak verirken, araştırma konusu ilgili kişilerin deneyim ve bakış açılarıyla ele alabilmeyi ve bu bakış açılarını meydana getiren sosyal yapıyı daha iyi anlamayı mümkün kılmaktadır. Veriler, görüşmeler öncesinde hazırlanan görüşme formlarıyla yarı yapılandırılmış açık uçlu sorular kullanılarak toplanmıştır. Açık uçlu sorular görüşmeye esneklik kazandırırken, katılımcılara bilgilerini daha detaylı bir şekilde aktarabilmelerine olanak sağlamaktadır (Uncu, 2016, s. 103-105).

Örneklem grubunu oluşturan katılımcılarla önce telefon görüşmesi yapılarak çalışmanın konu ve kapsamına ilişkin genel bilgiler verilmiştir. Ayrıca, rıza formu ve görüşme formu e posta ile görüşme öncesi katılımcılara iletilmiştir. Katılımcıların uygunluk durumlarına göre görüşme için tarih belirlenmiştir. Görüşmeler yüz yüze, katılımcıların kendi ofislerinde gerçekleştirilmiştir.

Görüşme sürecinde katılımcıların tatmin edici cevaplar vermesi analizin doğru bir şekilde yapılması için çok önemlidir. Bunun için de ilk olarak katılımcıların bu konuda samimi yanıtlar verebilecekleri karşılıklı bir güven ortamı yaratılmaya çalışılmıştır. Görüşmeler sırasında herhangi bir etik probleme rastlanmamıştır. Katılımcılar, hazırlanan rıza formlarını dikkatlice okuyup imzalayarak görüşmeleri başlatmıştır. Tüm katılımcılar, çalışmanın amacını anlayarak ve gönüllü olarak görüşmeleri sürdürmüş ve kendilerinden emin bir şekilde yanıtlar vermişlerdir. Katılımcılara genel araştırma sorusu olan sosyal mecraların kamu otoriteleri ve yargı mekanizmaları üzerinde bir etkisi çerçevesinde geliştirilen 11 soru sorulmuştur. Her biri en az 45 dakika süren görüşmelerde katılımcılar sorulara kapsamlı ve net yanıtlar vermişlerdir. Data, yüz yüze yapılan bir görüşmelerle 1 aylık bir periyotta toplanmıştır. Hazırlanan görüşme soruları ve bilgilendirilmiş rıza formu ekler kısmında belirtilmiştir.

Öte yandan araştırmaya, bu araştırma kapsamında incelenen kadın cinayetlerinin (Şule Çet, Ceren Damar Şenel ve Pınar Gültekin) meydana geldiği yıllarda ve özellikle de cinayetin meydana geldiği gün, olaylara ilişkin davaların görüldüğü gün, gibi özel günler dikkate alınmıştır. Bu olaylar ve tarihler dikkate alınarak o dönemlerde yapılmış X (Twitter) paylaşımlarındaki içeriklerden yararlanılmıştır.

4.3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Her çalışmada olduğu gibi bu çalışmayı da sınırlayan çeşitli durumlar vardır. İlk olarak incelediğimiz kadın cinayetlerinin üzerinden birkaç yıl geçtiğinden, dava konusu olan olayların bütününe ulaşmak mümkün olmamıştır. Zaman içerisinde değişen ve detay olarak nitelenebilecek bazı unsurlara ulaşmakta zorluk yaşanmıştır. Öte yandan araştırma yürütülürken geriye dönük sosyal medya paylaşımları incelendiğinden, içeriği değiştirilmiş, kaldırılmış ya da sınırlılık getirilmiş sosyal medya paylaşımları

söz konusu olmuştur. Benzer şekilde haber sitelerinde yer alan haberlerin de bağlantıları zaman içerisinde değişime uğramış ya da haberler arşivlenirken birtakım aksaklıklar meydana geldiğinden her detaya ulaşmak mümkün olmamıştır.

4.3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada tematik bir veri analizi yapılmıştır. Araştırmaya başlamadan önce kadın hakları, kadın cinayetleri, sosyal medya ve bu alandaki verilerle ilgili teorik bir perspektif çizilmiştir. Ardından alanında uzman kişilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler tamamlandıktan sonra ses kayıtları deşifre edilmiştir. Ses kayıtlarının deşifre edilmesi sırasında tüm konuşmalar, duyulduğu şekliyle düzelti yapılmaksızın yazıya dökülmüştür. Görüşme verilerinden elde edilen bulgular, paragraflar halinde temalara bölünmüştür. Temalar, araştırmanın amacı ve araştırma sorusu doğrultusunda belirlenmiştir. Deşifrenin sağlıklı bir şekilde işlenmesi için ses kayıtları ve yazılı belge birkaç kez kontrol edilmiştir. Çalışmada kadın cinayetleri, sosyal medya, sosyal medya ve kamuoyu tepkisi ilişkisi, X (Twitter) üzerinden kadın cinayetlerine gösterilen tepki biçimleri detaylıca incelenmiştir. Ayrıca, derinlemesine görüşmelerden elde edilen bulgular sistematik bir şekilde analiz edilmiştir.

4.3.5. Anakütle ve Örneklem

Bu araştırma kapsamında, Türk kamuoyunda infial yaratmış üç kadın cinayeti olan Şule Çet, Ceren Damar ve Pınar Gültekin örnek vakalar olarak seçilmiştir. Her üç kadın cinayeti de kendi dönemlerinde kamuoyunda ve akabinde de X'te (Twitter) günlerce gündemde kalmış, en çok konuşulan başlıklar arasında yerini almıştır. Bu nedenle bu üç kadın cinayetinin araştırma evrenini doğru bir şekilde temsil edeceği düşünülmüş ve belirlenmiştir. Seçilen bu vakalar bağlamında araştırmada verilerine sıklıkla yer verilen ve her 3 davada da bir şekilde gündemin bir parçası olan Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'ndan bir temsilci ile görüşülmüştür. Ardından hem bu üç kadın cinayeti özelinde hem de genel olarak kadın hakları ve kadın cinayetleri konusunda yaptıkları çalışmalar ve müdahil oldukları davalarla bilinen Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı ile görüşülmüştür. Son olarak da İstanbul Barosu'na bağlı avukatlık yapan ve kadın derneklerine hukuki destek veren kadın cinayetleri, kadın hakları alanında aldığı davalarla mesleğini sürdüren bir avukat ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

4.3.5.1. Şule Çet, Ceren Damar Şenel ve Pınar Gültekin Cinayetleri

- **Şule Çet Vâkası:**

Şule Çet cinayeti, 29 Mayıs 2018 yılında Ankara'da meydana gelmiştir. Şule Çet'in Çankaya'daki Yelken Plaza'nın 20. Katından atlayarak yaşamına son verdiği öne sürülmüştü. Çet'in ölümünün aydınlatılmasına dair açılan davada; sanıkların korunduğu soruşturma savcısının görevini eksik yaptığı, mahkemenin atadığı bilirkişi heyetinin de Çet'in ölümüne ilişkin tecavüz ve cinayet bulgularını görmezden geldiği iddia edilmişti. İddialar üzerine ülkedeki kadın örgütleri Çet davasını sahiplendi, ayrıca Twitter'da da günlerce gündemden düşmedi. Yapılan itirazlar ve oluşan kamuoyu baskısı sonucunda Şule Çet'in ölümünün intihar değil cinayet olduğu ortaya çıkarıldı. Yapılan itirazlar sonucu

Şule Çet'in ölümünün bir intihar değil cinayet olduğu ortaya çıktı. Otopsi raporuna göre tecavüze uğradıktan sonra öldürüldüğü tespit edilmesinden sonra olayın faileri cezalandırıldı. Şule Çet cinayeti nedeniyle ilgili olarak Çağatay Aksu "kasten öldürmek, nitelikli cinsel saldırı ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma" suçlarından müebbet ve 12 yıl 6 ay, Berk Akand'a ise tüm suçlarda Aksu'ya yardım ettiği gerekçesiyle 18 yıl 9 ay hapis cezası verildi. Cezalar, 17 Haziran 2020'de Ankara Bölge Adliye Mahkemesi tarafından onandı. Tarafların itirazı sonucu dosya Yargıtay'a taşındı. Mart 2021'de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, sanık Berk Akand'ın "yardım" suçundan değil, asli fail olarak cezalandırılması; ayrıca sanıklara uygulanan indirim yersiz olduğu yönünde görüş bildirip kararın bozulmasını talep etti. Yargıtay, 22 Aralık 2022'de Çağatay Aksu "kasten öldürmek, nitelikli cinsel saldırı ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma" suçlarından müebbet ve 12 yıl 6 ay, Berk Akand'a ise tüm suçlarda Aksu'ya yardım ettiği gerekçesiyle 18 yıl 9 ay olarak verilen hapis cezasını onadı. (Öztürk, 2019)

Şule Çet davası sürerken Berk Akand'ın avukatı Paşa Büyükkayaer, "Berk'in olaydan haberi yok. Berk'in suçlu olması kamuoyu baskısından dolayı. Kamuoyu baskının etkisi altında kalmadan karar vermenizi istiyorum. Gece yatarken başınızı yastığa rahat koyun. Vicdanınıza bırakıyorum. Berk'in tahliyesini talep ediyorum. Kamuoyu baskısıyla Şule Çet davası çarpıldı. Sosyal medyadaki cadı avcılarını yüzünden buradayız" demişti (T24, 2019).

Şule Çet davası, ülke gündeminde infial yaratmış kadın cinayetleri arasında ilk sıralarda yerini almaktadır. Öyle ki bu cinayetin aydınlatılması sürecinde, sosyal medyanın toplumsal hareketlerde ve hak arama mücadelesindeki etkisini gözler önüne sermiştir. Öyle ki Avukat Paşa Büyükkayaer'in sözleri de bu argümanı destekler niteliktedir. Nitekim, 2020 yılında Avukat Selin Nakipoğlu'nun Hürriyet gazetesine verdiği röportaj da kullandığı ifadeler de yine sosyal medyada oluşan kolektif tepkinin yargılama süreçleri üzerinde bir baskı aracı olduğunu koymaktadır:

"Sosyal medyadan sesini duyurmaya çalışan, yaşadıklarını anlatan, kendisine yol gösterilmesini ve/veya duruşmasında destek olunmasını isteyen kadınların sayısı artıyor. Bu kadınlar, maruz kaldıkları şiddet sonucu başlayan adli sürecin görünür olması; erkek adaletinin değil, gerçek adaletin tecelli etmesi için dayanışma ihtiyacı duyuyor. Bu nedenle de özellikle Twitter'dan yaşadıklarını duyurmaya çalışıyorlar. Kimisi tacizcilerin fotoğraf ve videolarını paylaşıyor. Bu sayede yakalanan çok sayıda erkek oldu. Unutmayın, Şule Çet'in arkadaşları sosyal medyadan bizlere ulaşmasaydı, mücadelelerini inatla devam ettirmeselerdi Şule Çet cinayeti intihar olarak kabul edilecekti. Sosyal medyadaki toplumsal tepki sonucu tıkanan davalar ilerliyor. Sosyal medya adalet çığlıklarını çok hızlı bir şekilde yayabiliyor, umutsuzluğa merhem oluyor. Kadınlar beyanlarının esas alınıp soruşturma açılması için uğraşılıyor." (İzci, 2020)

Şule Çet'in öldürüldüğü günden davasının devam edildiği süreç nihayete erinceye kadar sosyal medyadan pek çok paylaşım yapıldı. O paylaşımlardan öne çıkanları aşağıda belirtildiği gibidir.

Şekil 5: (X (Twitter))

(https://x.com/aysenecekavas/status/1204054128437145602?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

Şekil 6: (X (Twitter))

(https://x.com/mberkererkan/status/1273950786326757377?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

Şekil 7: (X (Twitter))

(https://x.com/nasuhbektas/status/1662954036939685889?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

Şekil 8: (X (Twitter))

(https://x.com/kbguclu/status/1663095941455392768?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

Paylaşımlardan da anlaşılacağı üzere, Şule Çet'in ölümünün intihar değil bir kadın cinayet olduğunun aydınlatılması için X (Twitter) üzerinden kamuoyu oluşturulmuştur. Baskılar ve toplumun kolektif tepkisi yargılama sürecinde göz önünde bulundurulmuş, deyim yerindeyse daha ince elenip sık dokunmuştur. Yine aynı şekilde X'te (Twitter) yapılan paylaşımlara bakıldığında, sosyal medyada bu cinayetle ilgili "ses yükseltilmesi" yargılama sürecinin değişmesine neden olmuştur. Sosyal medyada gösterilen bu tepkiler, adaletin tesis edilmesine katkı sağlamıştır.

- **Ceren Damar Şenel Vâkası**

Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi Ceren Damar Şenel, 2 Ocak 2019'da sınavda kopya çektiğini belirlediği öğrencisi Hasan İsmail Hikmet tarafından üniversitedeki odasında öldürüldü. Şenel, gözetmeni olduğu Medeni Usul Hukuku sınavında kopya çektiğini anladığı öğrencisi Hasan İsmail Hikmet'i ilk önce uyardı ve ardından tutanak tuttu. Hikmet, Ceren Damar Şenel'i üniversitedeki odasında emekli polis olan babasının silahıyla 2 el ateş etti, 17 kere de bıçakladı. Hikmet'e Ankara 33'üncü Ağır "Kamu görevlisini canavarca hisle ve kasten öldürmek" suçundan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verildi (Öztürk, 2020).

Ceren Damar'ın öldürülmesi ve katilinin yargılama sürecinde sosyal medyada büyük bir kamuoyu oluştu. Özellikle Ceren Damar'ın babası Mustafa Damar (@egitimsehidi), X (Twitter) hesabından adil bir yargılama yapılması ve katile gereken cezanın verilmesi için büyük bir mücadeleye başladı.

Şekil 9: (X (Twitter))

(https://x.com/avumuryildirim/status/1230842950407553028?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

 Şule Çet Dayanışma Platformu @suleicinadalet · 28 Kas 2019 ...
Acılarımız hep ortak.

Ceren Damar'ın davasında duruşmaların kapalı yapılması talep edildi.

Ceren Damar'ın ailesinin her zaman yanındayız.

2. Duruşma yarın 33. Ağır Ceza Mahkemesi Saat 09:30'da Ankara Sıhhiye Adliyende görülecektir.
[#CerenDamarçinAdalet](#)

Şekil 10: (X (Twitter))

(https://x.com/suleicinadalet/status/1200044127829843970?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

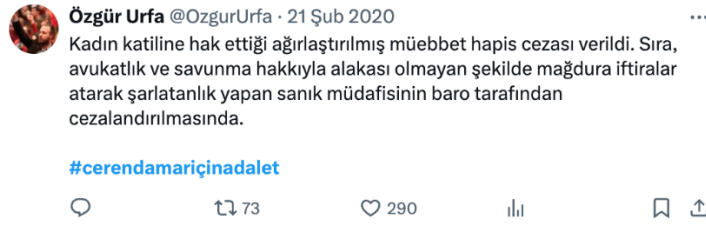
Şekil 11: (X (Twitter))

(https://x.com/kadindavalar/status/1230837362218934274?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

Şekil 12: (X (Twitter))

(<https://x.com/kadinmeclisleri/status/1200398859874263040?s=46&t= JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg>)

Şekil 13: (X (Twitter))

(<https://x.com/ozgururfa/status/1230839510541488128?s=46&t= JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg>)

Hasan İsmail Hikmet'in dava sürerken ifadesi değiştirildi ve Ceren Damar ile ilişkisi olduğu öne sürüldü. Ayrıca mahkemede Hasan İsmail Hikmet'in dedesi "Ehli keyfe keyif verir kahvenin oynaması, eşeği baştan çıkarır sıpanın oynaması" diyerek Damar ve Hikmet arasında bir ilişki olduğu imasında bulundu. Ceren Damar'ın katili Hasan İsmail Hikmet'in avukatı Vahit Bıçak'ın o dönemde mahkemede sarf ettiği sözler de gündem oldu. Sanık avukatı olarak dosyada yer alan Vahit Bıçak, Ceren Damar hakkında, "Maktulenin doymak bilmeyen arzuları" "insanlık dersini sanık vermiştir" ve "üniversiteler fantezileri olan akademik personellerin fantezilerini giderme aracı olarak öğrencilerini kullanamaz" sözlerini sarf etti (Uçar, 2023).

Bıçak ayrıca davada, Ceren Damar'ın babası Mustafa Damar hakkında da "Katil ruhlu adam" dedi. Vahit Bıçak'ın bu sözleri tepkiyle karşılanırken X'te (Twitter) konu hakkında pek çok tweet atıldı. Yine X'te (Twitter) #VahitBıçakYargılansın etiketi oluşturuldu.

Şekil 14: (X (Twitter))

(https://twitter.com/search?q=vahit%C4%B1%C3%A7akyarg%C4%B1lans%C4%B1&src=typed_query&f=top)

Şekil 15: (X (Twitter))

(https://twitter.com/search?q=vahit%C4%B1%C3%A7akyarg%C4%B1lans%C4%B1&src=typed_query&f=top)

Şekil 16: (X (Twitter))

(https://x.com/slvr_oz/status/1230906720999919622?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

Şekil 17: (X (Twitter))

(https://x.com/turgut_tarhanli/status/1220655116929380352?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

Şekil 18: (X (Twitter))

(https://x.com/zzezgi/status/1230863939761836034?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

Şekil 19: (X (Twitter))

(https://x.com/barisatay/status/1230919949264326657?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

- **Ceren Damar'ın Hatırasına Saygı İmza Kampanyası**

Avukat, insan hakları savunucuları ve akademisyenler, Ceren Damar'ın “hatırasına saygı duyulması ve onu öldüren sanığın avukatı Vahit Bıçak'ın Avrupa Baroları ve Hukuk Birlikleri Konseyi'nin korumasında olamaz!” çağrısıyla “Ceren Damar'ın Hatırasına Saygı İmza Kampanyası” başlattı (Bianet, 2023).

Tepkiler üzerine Ankara 35. Ağır Ceza Mahkemesi'nde Avukat Vahit Bıçak hakkında, “kişinin hatırasına hakaret” ve “hakaret” suçlarından kamu davası açıldı. Avukat Bıçak'a alt sınırdan uzaklaşarak ve iyi hal indirimi yapılmadan “kişinin hatırasına hakaret” suçundan 1 yıl 5 ay 15 gün hapis cezası verildi (T24, 2024).

Şekil 20: (X (Twitter))

(https://twitter.com/search?q=cerendamari%C3%A7inadalet&src=typed_query&f=top)

- **Pınar Gültekin Vâkası**

Muğla'nın Ula ilçesinde 16 Temmuz 2020'de kaybolan Pınar Gültekin'in cansız bedeni, 21 Temmuz 2020'de Menteşe ilçesinin kırsal Yerkesik Mahallesi'nde bulundu. Şüpheli üzerine gözüaltına alınan Pınar Gültekin'in erkek arkadaşı Cemal Metin Avcı, Gültekin'i bağ evinde öldürdüğünü, cesedini yaktıktan sonra varil ile Gülağzı mevkisindeki ormanlık alana attığını itiraf etti. Cemal Metin Avcı'nın kardeşi Mertcan Avcı da soruşturma çerçevesinde “delil karartmak” suçlamasıyla tutuklandı. Gültekin'in katledilmesi, ülke gündeminde infial yarattı ve dolayısıyla da X'te (Twitter) günlerce gündemde kaldı.

Başta siyasetçiler, sanatçılar ve kadın örgütleri olmak üzere pek çok kişi tepkilerini X (Twitter) hesaplarından **#pinargultekin** etiketi altında dile getirdi (NTV, 2023).

O paylaşımlardan öne çıkanları aşağıda belirtildiği gibidir:

The image shows a screenshot of a Twitter thread. The top tweet is from Recep Tayyip Erdoğan (@RTErdogan) dated 22 Tem 2020. The text of the tweet reads: "Dün bir canı tarafından hunharca katledildiğini öğrendiğimiz #PinarGültekin'in acısı bizleri kedere boğdu. Kadına karşı işlenen tüm suçları lanetliyorum." Below the tweet are icons for replies (1 B), retweets (11 B), likes (69 B), and a share icon. The second tweet is also from Recep Tayyip Erdoğan (@RTErdogan) and contains the text: "Bu canilerin ve işledikleri bu rezil cinayetlerin bizim medeniyetimizde de anlayışımızda da yaşantımızda da tek bir kum tanesi kadar yeri ve bahanesi yoktur, olamaz. Hep birlikte bu şiddete karşı duracak, bunları millet olarak yeneceğiz." Below this tweet is the time "ÖS 4:56 · 22 Tem 2020" and icons for replies (226), retweets (4 B), likes (17 B), and a share icon. Below the second tweet is a reply prompt "Yanıtını gönder" with a "Yanıtla" button. The third tweet is from Recep Tayyip Erdoğan (@RTErdogan) dated 22 Tem 2020 and reads: "Pınar Gültekin'i katleden caninin hak ettiği en ağır cezayı alacağından şüphem yoktur. Davanın bizzat takipçisi olacak, bir daha asla yaşamak istemediğimiz kadına şiddetin son bulması için Türkiye Cumhuriyeti Devleti olarak ne gerekiyorsa yapacağız." Below this tweet are icons for replies (778), retweets (7 B), likes (43 B), and a share icon. The fourth tweet is from Recep Tayyip Erdoğan (@RTErdogan) dated 22 Tem 2020 and reads: "Pınar Gültekin'e rahmet, kederli ailesine, arkadaşlarına, sevenlerine sabır diliyorum." Below this tweet are icons for replies (385), retweets (6 B), likes (37 B), and a share icon.

Şekil 21: (X (Twitter))

(<https://x.com/RTErdogan/status/1285936273425870849>)

Meral Akşener ✓
@meral_aksener

Pınar Gültekin'in sahipsiz kalan çığlığıyla bir kez daha yandık.

Bir kadının daha hayallerini çaldılar.
Bir kadının daha yüreğine evlat acısı düşürdüler.

İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanması için daha kaç kadınıımızı kaybetmemiz gerekiyor?

#pinargultekin

ÖS 2:46 · 21 Tem 2020

Şekil 22: (X (Twitter))

(https://x.com/meral_aksener/status/1285541548642492416)

Şekil 23: (X (Twitter))

(https://x.com/ekrem_imamoglu/status/1285466867465957376)

Nükhet Duru @NukhetDuru · 21 Tem 2020

Bugün nefes alan, yaşama karışan, bu sabah sizinle aynı gökyüzüne uyanan bir kadının sonraki gün veya ondan sonraki gün ya da belki bir ay sonra yaşama hakkının elinden alınacak olduğunu farkında mısınız? Artık somut adımlar görmek zorundayız!! #pinargultekin

Şekil 24: (X (Twitter))

(<https://x.com/nukhetduru/status/1285478740747857920?s=46&t= JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg>)

Gültekin cinayetinden sonra tepkiler o kadar büyüdü ki, Twitter’da başlayan dalga Instagram’a kadar uzandı. Türk kadınları tarafından Instagram’da #ChallengeAccepted hashtag’i başlattı. Bu hashtag altına konulan siyah beyaz fotoğraflarla kadın cinayetlerine ve şiddetlerine tepki gösterildi. Kampanya kısa sürede globale yayıldı (Habertürk, 2020).

“Her kadının siyah beyaz bir fotoğrafını, “Challenge Accepted”, “#womensupportingwomen” ve gönderenin challenge ettiği kadın arkadaşlarının isim etiketlerinin yer aldığı açıklamasıyla paylaştığı akım, ilk olarak 2016 yılında kanser farkındalığı için başlatılmıştı. Pınar Gültekin’in katlinin ardından Türkiye’de tekrar gündeme gelen akım dahilinde gönderilerin altında bu iki söylemin yanı sıra kadına yönelik ve aile içi şiddeti önlemek üzere oluşturulan İstanbul Sözleşmesi’ne, #istanbulsözlesmesiyasatir hashtag’iyle yer verildi. Türkiye’de başlayıp tüm dünyaya yayılan bu akıma aralarında The Independent, The Sun, Cosmopolitan ve Harper’s Bazaar da bulunan global üne ve okur kitlesine sahip yayınların yanı sıra dünyaca ünlü isimler de katıldı. Jennifer Aniston, Gabrielle Union, Jennifer Lopez ve daha birçok ünlü kadın figür, kadınlara destek olmak için #womensupportingwomen’ı Instagram profillerine taşıdı” (Ocakoglu, 2020).

- **Dava süreci ve tepkiler**

Pınar Gültekin cinayetiyle ilgili görülen karar duruşması 20 Haziran 2022’deydi. Muğla 3. Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen duruşmada Cemal Metin Avcı’ya “haksız tahrik indirimi” uygulanarak 23 yıl hapis cezası verildi. Avcı’nın kardeşi Mertcan Avcı, annesi Ayten Avcı, babası Selim Avcı, eski eşi Eda Karagün ve ortağı Şükrü Gökhan Orhan ise “suç delillerini gizleme” suçlamasından beraat etti (Medyascope, 2022).

Mahkeme heyetinin uyguladığı haksız tahrik indirimi nedeniyle kamuoyunun yakından takip ettiği davayı yeniden ülke gündemine yerleştirdi. Siyasetçiler, sanatçılar ve sivil toplum örgütleri paylaştıkları mesajlarla mahkemenin kararını protesto etti. Ayrıca, kadın örgütleri de yine sosyal medyadan başlattıkları tepkileri sokağa taşıdı. Çeşitli illerde mahkemenin kararının gözden geçirilmesi ve yeniden yargılama yapılması için eylemler düzenlendi. Aynı gün “Pınar Gültekin” başlığı, Twitter Türkiye’de en çok konuşulanlar listesinde ilk sıralara yükseldi (Euronews, 2022).

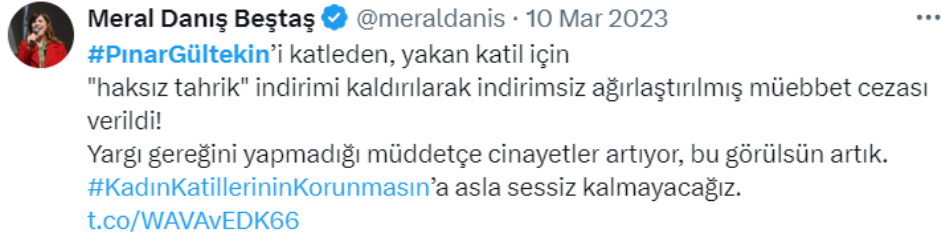

Cinayete,zorbalığa,şiddete uğramış tüm kadınlar için adalet istiyoruz. Bu caniliklerin azalması için ağır,caydırıcı cezalar verilmeli. Bir kılıf ve bahane bulunup hafifletilen cezalar değil. Hukuk dediğin erkekten yana değil,adaletten,haktan yana olmalı.

[#PınarGültekininAdalet](#)

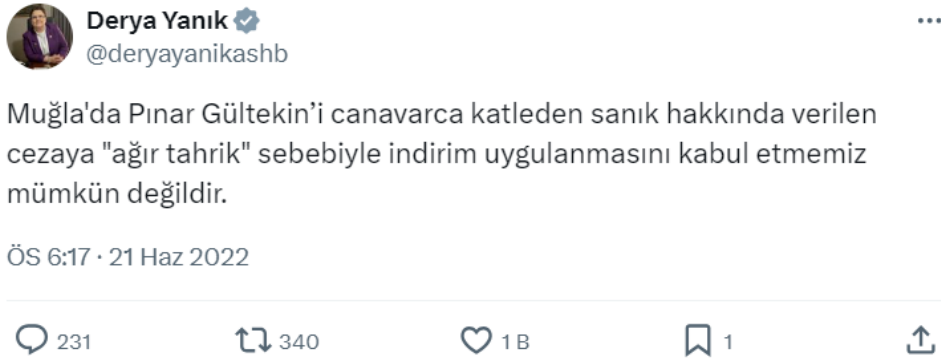
Şekil 25: (X (Twitter))

(https://x.com/tarkan/status/1538918702271307777?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

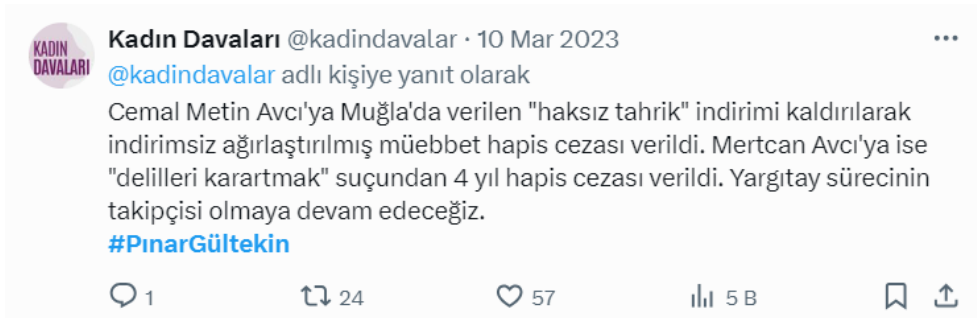
Şekil 26: (X (Twitter))

(https://x.com/meraldanis/status/1634204609404104705?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

Şekil 27: (X (Twitter))

(https://x.com/deryayanikashb/status/1539266372240396289?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

Şekil 28: (X (Twitter))

(https://x.com/kadindavalar/status/1634166940699688962?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

 Ömer Çelik ✓
@omerrcelik

Mahkemelerin eksik ya da yanlış bulduğumuz kararlarının yeniden değerlendirilmesi için yargının kendi mekanizmaları ve süreçleri vardır.

ÖS 12:27 · 21 Haz 2022

609 1 B 4 B 2

 Yanıtını gönder **Yanıtla**

 Ömer Çelik ✓ @omerrcelik · 21 Haz 2022

Yargı mekanizması kararların en isabetli şekilde tamamlanması için kendi içinde değerlendirme süreçlerini hukuka uygun şekilde çalıştırmaktadır.

16 340 1 B

 Ömer Çelik ✓ @omerrcelik · 21 Haz 2022

Hukuki süreç devam etmektedir. Yargı mekanizması çalışmaktadır. Yeniden değerlendirme süreçleri hukuk içinde bellidir.

Hukuki süreçleri hassasiyetle takip edeceğiz.

58 406 1 B

Şekil 29: (X (Twitter))

(https://x.com/omerrcelik/status/1539178062494982144?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

 Ali Babacan ✓
@alibabacan **Takip et** ...

Çok üzgünüm. Genç bir kadını diri diri yakan sanığa bugün haksız tahrik indirimi uygulandı. Bu bir ceza değil, ödüldür.

Kadın cinayetleri, cezada caydırıcılık azaltılarak durdurulamaz.

[#PınarGültekin](#)

ÖS 8:47 · 20 Haz 2022

Şekil 30: (X (Twitter))

(https://x.com/alibabacan/status/1538941729298124803?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

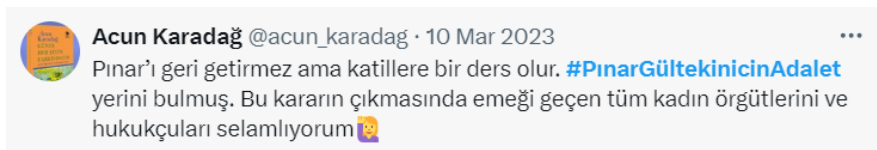
- **Yeniden yargılama yapıldı**

Pınar Gültekin'in ailesi ve Muğla Cumhuriyet Başsavcılığı, cezada indirimle gidilmesini istinafa taşıdı. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi de davanın yeniden görülmesine hükmetti. İstinafta görülen davada Cemal Metin Avcı'ya ağırlaştırılmış müebbet cezası verildi. Yerel mahkemenin verdiği haksız tahrik indirimi de kaldırıldı. Heyet, ayrıca sanık Avcı'ya "haksız tahrik" ve "iyi hal" indirimlerinin uygulanmasına yer olmadığına karar verdi. Mertcan Avcı adlı kardeşe de "Suç delillerini yok etme, gizleme ve değiştirme" suçundan 4 yıl hapis cezası verilmesine hükmetti. (Meriç Ürer, 2023) Söz konusu karar adaletin doğru bir şekilde uygulanması olarak yorumlanırken, yine X'te (Twitter) onlarca tweet atıldı.

Şekil 31: (X (Twitter))

(https://twitter.com/search?q=pinargultekin&src=typed_query&f=top)

Şekil 32: (X (Twitter))

(https://x.com/acun_karadag/status/1634215592692535296?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

Şekil 33: (X (Twitter))

(https://twitter.com/search?q=pinargultekin&src=typed_query&f=top)

Şekil 34: (X (Twitter))

(https://x.com/rezan_epozdemir/status/1634175263184412673?s=46&t=_JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg)

Şekil 35: (X (Twitter))

(<https://x.com/ekmekvegul/status/1634185378297966595?s=46&t= JZkyKCrcIVtHy-7yneSHg>)

4.4. Araştırma Bulguları

Bu araştırmada, Türkiye’de kadın cinayetleri örneklemini üzerinden sosyal medyadan kamuoyunun oluşturduğu kolektif tepkilerin, yargılama süreçlerine ve kamu vicdanına olan etkisini incelenmiştir. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde uzmanlar, tepki göstermek için en çok kullanılan sosyal medyanın X (Twitter) olduğu yönünde bir görüş birliğine varmışlardır. X’in (Twitter), toplumun kadın cinayetlerine yönelik duyarlılığını ifade etmek için yaygın olarak tercih edilen bir platform olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bulguları, sosyal medyadan yükselen tepkilerin yargılama süreçlerine dolaylı bir etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır. Kadın cinayetlerine ilişkin sosyal medya paylaşımlarının, toplumda hızla yayılması ve geniş kitlelere ulaşması, yargılama süreçlerinde kamuoyu baskısının artmasına neden olabilmektedir. Bu durum sosyal medyanın, özellikle X’in (Twitter) adeta bir “X (Twitter) Mahkemesi” oluşturduğunu ve bu mahkemenin yargılama süreçlerini etkileyebileceğini göstermektedir. Ancak, araştırmanın sınırlılıkları da dikkate alındığında, elde edilen bulguların tamamıyla genelleştirilmesi mümkün olmayabilir. Zaman kısıtlamaları, sosyal medya paylaşımlarının değişkenliği ve haber arşivlerindeki aksaklıklar gibi faktörler, bulguların yorumlanmasında ve sonuçların çıkarılmasında önemli rol oynamaktadır. Bu araştırma kapsamında, araştırmada sıklıkla verilerine yer verilen Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu temsilcisi ile, kadın cinayetleri ve kadın hakları alanında önemli bilgi ve deneyimlere sahip olan Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu temsilcisi ile ve İstanbul Barosu’na bağlı görev yapan, kadın hakları ve kadın davaları alanında yetkin bir avukatın görüşlerine başvurulmuştur. Alanında yetkin ve araştırma konusunda görüş verebilecek bu 3 uzmanla yüz yüze görüşmeler 01.05.2024 tarihi ile 31.05.2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin tamamlanması ve yazılı doküman haline getirilmesinden sonra da temalar oluşturulmuştur. Bu temalar sırasıyla şöyledir: Sosyal mecraların kullanım amaçları, sosyal medya ve

kamuoyu tepkisi ilişkisi, sosyal medyaya oluşan kamuoyu tepkisi ve sonuçları, “hak talep etme” ve “teпки gösterme” aracı olarak sosyal medya, sosyal medyanın kamu otoriteleri üzerindeki etkisi, sosyal medyaya yansıyan ve yansımayan olaylar arasındaki farklılıklar: kadın cinayetleri örneği, sosyal medyadan yükselen tepkinin yargılama süreçlerine olan etkisi.

4.4.1. Sosyal Mecraların Kullanım Amaçları

Uzmanlar ilk olarak sosyal medyanın kullanım amaçlarına ilişkin bilgiler vermiş, sosyal medya araçlarının ve başta X'in (Twitter) toplumsal etkilerinin oldukça geniş kapsamlı olduğundan bahsetmişlerdir. İlk katılımcı, sosyal medyanın sosyalleşme ve bilgi edinme amacıyla yaygın bir şekilde kullanıldığını vurgulamışsa da dezenformasyon gibi risklerin de göz ardı edilmemesi gerektiğine dikkat çekmiş ve şunları söylemiştir:

***Katılımcı 1:** En çok sosyalleşmek, bilgiye erişmek için kullanılıyor. Ana akım medyanın yayınlarının da etkisiyle hızlıca bilgiye erişmek için kullanılıyor. Tabii dezenformasyonun da olduğu unutulmamalı.*

İkinci katılımcı ise, sosyal medyanın bireylere görünürlük sağlama ve onların sesini duyurmalarına katkı sağlamak noktasında önemli bir platform olduğunu söylemiş; özellikle de şiddet ya da hak ihlallerine maruz kalan bireylerin sosyal medyayı kamuoyu oluşturmak için etkili bir araç olarak kullandığını ifade etmiştir. İkinci katılımcının bu tema hakkındaki görüşleri şöyledir:

***Katılımcı 2:** Görünürlük diyerek tam bir yanıt verebilirim. Çünkü bir kişi şiddete ya da haksızlığa uğradığında, kısaca hak ihlallerine maruz kaldığında kamuoyu yaratabilmek ve sesine ses katmak amacıyla çoğunlukla kullanılıyor. Ayrıca, siyaset yapıcılarda söylemlerinin duyurulması adına; iş, spor, akademi, kültür -sanat dünyası yaratıcılıklarının duyurulması amacıyla da kişiler sosyal medyayı kullandığından ortak hedef görünür olmak oluyor.*

Üçüncü katılımcı da ilk katılımcı ile benzer şekilde sosyal medyanın sosyalleşme ve bilgi edinmeye olan katkısının yanı sıra, kamuoyu tepkisini dile getirme noktasında da önemli bir araç olduğuna dikkat çekmiştir. Özellikle, kadın örgütlerinin kadın hakları konusunda çalışmalarında sosyal medyayı etkin bir şekilde kullandıklarını belirtmiş ve kadınların şiddet mağduru olduğu durumlarda hızlı bir şekilde destek sağladıklarının altını çizmiştir. Uzmanların görüşlerinin ışığında, sosyal medya günümüzde birden fazla amaç için kullanılan ve toplum üzerindeki etkisi büyük olan bir platformdur. Sosyal medya bireylerin eğlence, sosyalleşme ya da boş zaman değerlendirme gibi aktiviteleri için kullanılsa da

toplumsal değişimler, görünürlük, kamuoyu oluşturma gibi durumlarda da etkisi göz ardı edilemeyecek bir oluşumdur.

Katılımcı 3: *Sosyal mecralar günümüzde en çok hem sosyalleşmek hem de bilgi almak için kullanılıyor. Aynı zamanda kamuoyu tepkisini dile getirme noktasında da çok önemli bir araç olduğunu düşünüyorum. Biliyorsunuz biz bir kadın örgütüyüz. Bu ülkede her gün kadınlar en yakınlarındaki erkekler tarafından öldürülüyor. Kendi hayatlarına dair karar vermek için öldürülüyorlar. Böyle anlarda biz de o öldürülen kadınların yakınlarına ulaşarak dava süreçlerini birlikte takip ediyoruz. Kimi zaman bir kadın hayatını kaybetmeden kendisi şiddete uğruyorsa hemen sosyal medyadan bunu duyuruyor ve biz kendisine hemen ulaşabiliyoruz.*

4.4.2. Sosyal Medya ve Kamuoyu Tepkisi İlişkisi

Uzmanlar, sosyal medyanın bireylerin gerçekleştirmek istedikleri çeşitli amaçlar için etkili bir araç olduğunu belirtmişlerdir. İlk katılımcı, sosyal medyanın, hukukun işleyişi ve adaletin sağlanması gibi konularda etkili olduğunu söylemiş, özellikle de kamuoyu tepkisinin hızla yayılması ve ihtiyacı olan bireylerin seslerini duyurmalarının sağladığı katkı bağlamında önemli bir platform olduğunu söylemiştir. İlk katılımcının bu tema hakkındaki görüşleri şöyledir:

Katılımcı 1: *Bir davayla ilgili yardım çağrısı veya suç konusu teşkil eden video eğer sosyal medyada “tt” ya da viral olursa veyahut halkın tepkisi o konuda yoğun olursa ilgili bakanlık hemen devreye giriyor. Hemen dosyayla ilgileniliyor. Halbuki dosya zaten çocuk veya kadın hak ihlaline ilişkin yani Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının takip etmesi gereken bir dosya... Ancak, Türkiye Cumhuriyeti hukuk devletidir. Kararı verecek, adil yargılama yapacak merci tarafsız ve bağımsız Mahkemelerdir. Ancak Mahkemelere duyulan güvenin azalması, yargılamaların yıllarca sürmesi gibi hususlar nedeniyle insanlar sosyal medyanın binlerce kişiye ulaşma gücünden yararlanarak haklarını önce sosyal medyada duyuruyorlar veya arıyorlar... Örnek olarak daha önce, kadına karşı işlenen basit cinsel saldırı dosyamızda susmak zorunda bırakılan kadınlara cesaret olması için müvekkilim ve ben sosyal medyada paylaşımda bulunduk. Kadın sivil toplum örgütleriyle dayanıştık. Halkın tepkisini topladık. Ve karşı taraflardan biri özel bir kuruluşu. Tepkimiz nedeniyle kuruluşu açıklama yapmak zorunda bıraktık.*

İkinci katılımcı ise, sosyal medyanın özellikle hukuki kararlardaki “haksızlıklara” ya da adil yargılamanın yapılmadığının düşünüldüğü hallerde, bu durumlara karşı kişilerin sesini duyurmak için etkili bir araç olduğunu kaydetmiştir. İkinci katılımcı konu hakkında şu görüşlerde bulunmuştur:

Katılımcı 2: *Bana göre sosyal medya, kamuoyu tepkisini dile getirmek ve ses duyurmak için çok iyi ve işlevsel bir araç. Özellikle şiddet, istismar gibi konularda hukukun işlerliği için ya da verilmiş hukuki kararlardaki haksızlığın yanlışlığında geri adım için büyük katkı sağladığından bahsedebiliriz. Örnek vermem gerekirse, 3 yaşındayken tacize uğramış bir çocuk için Yargıtay, “bağırma ehliyetini kullansaydı” kararı verdi. Bu karar için sosyal medyada, yeniden yapılacak duruşma öncesinde gündem oluşturuldu. Yargı mensuplarına da mağdurun 3 yaşında olduğunu unutmamaları yönünde çağrıda bulunduk ve kamuoyu oluşması yönünde sosyal medyadan destek istedik.*

Üçüncü katılımcı ise, sosyal medyanın özellikle toplumsal hassasiyet gösterilen konularda duyarlılık yaratmak ve talepleri dile getirmek için önemli bir platform olduğunu belirtmektedir. Görüşler değerlendirildiğinde ise, sosyal medyanın toplumda geniş bir etkiye sahip olduğunu ve özellikle toplumun hassas olduğu alanlarda önemli bir rol oynadığına işaret etmektedir. Sosyal medyanın adaletin sağlanması, haksızlıkların düzeltilmesi ve toplumsal değişim için etkili bir araç olduğu da çıkarılmaktadır. Üçüncü katılımcı şu görüşleri ifade etmiştir:

Katılımcı 3: *Bir kadın öldürüldüyse, yakınları bu durumu sosyal medyaya taşıyabiliyor. Seslerini ve taleplerini sosyal medyadan duyuruyorlar. Biz öyle anlarda kendilerine ulaşabiliyoruz. Hem bizim o kadınlara ulaşabilmemiz için önemli bir araç oluyor. Hem de bir olay olduğunda ve toplum buna kolektif bir şekilde tepki gösterdiğinde doğrudan X’te (Twitter) gündem olduğunu görüyoruz. Hatta bazen günlerce TT’de kaldığını görüyoruz. Örneğin buna en yakın tarihli örnek EYT’liler. Orada gösterdikleri tepkiyle kazanılmış bir hak elde ettiler. O nedenle böyle tepkilerin hem olayın duyurulması konusunda hem de somut bir karşılık bulması noktasında sosyal medyanın çok önemi bir yerde olduğunu düşünüyorum. Benim de herhangi bir olay için kamuoyu oluşması adına sosyal medya üzerinden çağrıda bulunduğum oluyor.*

4.4.3. Sosyal Medyada Oluşan Kamuoyu Tepkisi ve Sonuçları

Uzmanlara göre sosyal medyanın en önemli fonksiyonlarından biri gündemi takip etmek ve haberleri almak için kullanılmasıdır. Bunun dışında, sosyal medya ihtiyaç duyulan durumlarda destek çağrılarında bulunmak ve kamuoyunu harekete geçirmek için uzmanlarca etkili bir araç olarak değerlendirilmektedir. Uzmanlar özellikle, şiddet mağdurlarına destek çağrılarının sosyal medya üzerinden yapılması, olayın kolluk kuvvetlerine intikal sürecini hızlandırmakta yorumlarında bulunmuşlardır. Ayrıca uzmanlar sosyal medyanın şiddet mağdurlarının seslerini duyurmak ve adalet arayışlarına katkı sağlamak noktasında son derece etkili bir platform olduğunu belirtmektedirler. Bu noktada 1. katılımcı sık değişen gündem içerisinde en çok haberleri takip etmek için sosyal medyayı kullandığını belirtmiş ve şu görüşleri sunmuştur:

***Katılımcı 1:** Gündemin hızlı değiştiği toplumumuzda gündemi takip etmek için kullanıyorum. Bu yüzden benim için gündem ve haber diyebiliriz.*

2. ve 3. Katılımcı, ortak görüş bildirmiş ve kamuoyu oluşturmak için sosyal medyanın yaygın bir şekilde kullanıldığını ifade etmişlerdir. 2. ve 3. katılımcının konu hakkındaki görüşleri şöyledir:

***Katılımcı 2:** Desteğe ihtiyacı olan kişiler için kamuoyu çağrısı oluşturulmasına büyük katkı sağlıyor. Bunun dışında örnek vermek gerekirse yine sosyal medya; şiddete uğramış kadınlara destek çağrısının kamuoyu tarafından dillendirilip özellikle X'te (Twitter) gündem olarak yetkililerden destek alınması sürecini, kolluk kuvvetlerinin olay yerine intikal sürecini hızlandırıyor.*

***Katılımcı 3:** Kadınlar şiddete uğradıklarında bunu sosyal medyaya yazdıkları zaman o failerin daha çabuk tutuklandığını görüyoruz. Bu sadece kadınlarla alakalı değil. Bir kişi şiddete uğruyorsa ve devletin çeşitli kurumlarından geri gönderildiyse ve bunu sosyal medyadan duyurduysa sürecin maalesef her şeyin zamanında olması gerekmesine rağmen, bir olay sosyal medyada gündem olduğunda çok daha etkili olduğunu düşünüyorum. Şule Çet olayı buna en iyi örnektir. O dönem Şule Çet'in ölümüne intihar dendi. Ancak kadın örgütleri ve ailesi Şule'nin ölümünün intihar olmadığını düşünüyordu. Sosyal medyada Şule için günlerce verilen adalet mücadelesi sonucunda katilleri tutuklandı ve haklarında bir dava açıldı. Bu davanın sonucunda Şule'nin kendisinin atlamadığı ve olayın intihar değil cinayet olduğu ortaya çıktı. Kadın hareketinin ve o dönem sosyal medyanın yarattığı ve toplum tarafından da karşılık bulması, günlerce gündemde tutulması bir davayı açtırdı ve ortada bir intihar değil*

kadın cinayeti olduğunu gösterdi. Sosyal medyanın, davaların seyrini bile değiştirdiğini görüyoruz.

Uzmanların değerlendirmesine göre, Şule Çet davası gibi toplumda derin infial yaratmış olaylar, sosyal medyanın etkisiyle kamuoyunun gündemine gelmiş ve davaların seyrini değiştirmiştir. Bu durum, sosyal medyanın toplumda adaletin sağlanması ve haksızlıkların ortaya çıkarılması gibi önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir. Bu tema hakkında katılımcıların görüşleri aşağıda belirtildiği şekildedir:

4.4.4. “Hak Talep Etme” ve “Tepki Gösterme” Aracı Olarak Sosyal Medya

Uzmanlar, her sosyal medya platformunun kendine özgü bir işlevi bulunduğunu ve sosyal medya platformlarının çeşitli amaçlar için kullanıldığını vurgulamışlardır. Katılımcılara göre, X (Twitter) özellikle haksızlıkla mücadele edilmesi alanında ön plana çıkmaktadır. X (Twitter), toplumun geniş kesimleri tarafından gündemi takip etmek, bir olay karşısında tepki göstermek ya da hak aramak için tercih edilmektedir. Katılımcıların ortak görüşüne göre X (Twitter), hak mücadeleleri için daha etkili bir platform olarak değerlendirilmektedir. Bu platform, yazı temelli bir sosyal ağ olması dolayısıyla da tepkilerin kolaylıkla toplandığı ve haksızlıklara karşı mücadele edilmesi noktasında önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bu konu hakkında katılımcılar aşağıda belirtilen görüşlerde bulunmuşlardır:

Katılımcı 1: Twitter.

Katılımcı 2: Gözlemlerime göre, X (Twitter), tamamen haksızlıkla mücadele alanı olarak kullanılıyor. Facebook, daha çok orta yaşlı kişiler tarafından biraz daha sosyalleşmek için kullanılıyor. Instagram ise neredeyse her konuda alıcı ve satıcının bulunduğu ortak bir nokta gibi. TikTok ise özellikle bizim ülkemizde para kazanma adına türlü türlü çılgınlıkların yapıldığı bir mecra.

Katılımcı 3: X (Twitter) olduğunu düşünüyorum. Çünkü, herkesin bir şekilde gündemi X'ten (Twitter) takip ediyor oluşu ya da artık yetkililerin dahi duyuru yapmak için X'i (Twitter) kullanması buna bir örnek. Ayrıca Twitter başkalarının aynı konu hakkındaki tepkilerini de daha rahat bir şekilde görebilmeye olanak tanıyor. Bir konuyla alakalı tepkiler ortak bir başlık altında toplanıyor çoğu zaman. Ortak bir başlık altında görüldüğü için de olayla ilgili bilgi almak isteyenler ya da yetkililer o tepkilere bakarak nabız yoklaması yapabiliyor. O yüzden hem eylem çağrıları hem de şiddete uğrayan

birinin doğrudan oraya yazması, hem de bir mahkeme kararına itirazı gibi her türlü hak mücadelesinin Twitter'da daha fazla karşılık bulduğunu düşünüyorum.

Araştırma kapsamında görüşlerine başvurulmuş her 3 katılımcı da X (Twitter) konusunda ortak görüş birliğine varmışlardır. Uzmanların değerlendirmelerinde göre X (Twitter) hak talep etme, ses duyurma, tepki gösterme için ilk başvurulmuş sosyal ağıdır.

4.4.5. Sosyal Medyanın Kamu Otoriteleri Üzerindeki Etkisi

Uzmanlar, sosyal medyanın bireylerin adalet arayışının bir parçası haline geldiği yönünde ortak görüş bildirmiştir. Katılımcıların ifadelerine göre, insanların adaletle olan güvenleri azalmış, herhangi bir konu hakkında adil bir yargılama sürecinin geçirilebilmesi için de çareyi, seslerini sosyal medyada duyurarak aramaktadırlar. Uzmanlara göre sosyal medyada yayılan bir olay, dava dosyalarının daha titizlikle ele alınmasını sağlayabilmektedir. Ayrıca, sosyal medyanın baskı oluşturan bir araç olarak işlev gördüğü de uzmanlarca belirtilmektedir. Katılımcılar, haksızlıklar karşısında oluşan büyük tepkilerin, ilgili bakanlıkların ya da yargı mercilerinin yeniden harekete geçmesine katkı sağladığını ifade etmişler ve sırasıyla şu görüşleri belirtmişlerdir:

***Katılımcı 1:** İnsanlar adaletle güvenmediklerinden haklarını sosyal medyada seslerini duyurup haklarını arıyorlar. Dosyalarını duyurmayı başardıklarında ise mahkemeler de bunu takip ettiğinden ya da bir şekilde üst kurumlar tarafından bilgi verildiğinden en azından daha titizlikle dosyayı ele aldıklarını düşünüyorum. Zaten sosyal medyada hakkını arayan insanların istedikleri şey adil bir sonuç elde etmek. Yani mahkemelerin sadece görevlerini yapmaları...*

***Katılımcı 2:** Sosyal medyanın baskı oluşturan bir araç görevi de gördüğünü düşünüyorum. Konu edilen ya da ilgisi bulunan bakanlıklar, şahıs ya da sektörler hızlı bir şekilde hazırladıkları basın duyuruları ile konu her neyse bir açıklamada bulunabiliyorlar. Yargı, çoğu zaman olmasa da gerçekten büyük tepkinin olduğu durumlarda yeniden yargılamaya geçebiliyor ve sonuç genellikle olumlu oluyor. Şule Çet yargılaması ise buna en iyi örnektir.*

***Katılımcı 3:** Kamuoyu oluşmasının davalarda ayrı bir etkisi oluyor bence. Bir kadın örgütleriyle takip etmenin de bir etkisi var tabii ki. Failler, şehirler, adliyeler farklı, mahkemeler farklı ama ifadeler genelde hep aynı. Erkekler, işledikleri cinayeti haklı bir temele oturtmaya çalışıyor. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve cezasızlık politikası,*

erkekler böyle ifadeler kullanmalarını kendilerine hak görür hale geliyor. Adliyelerde kadın düşmanı söylemler diz boyu. Mahkemelerin verdiği iyi hal indirimi, haksız tahrik indirimi gibi kararların kamuoyunda dile getiriliyor olmasının davaya büyük bir etkisi oluyor. İnsanlar artık böyle şeylere tepkisiz kalmıyor, sesini çıkartıyor. Sadece bu alanla ilgili kadın örgütleri vs. değil, bütün toplum bu kararlara karşı ortak bir şekilde tepki gösteriyor. O açıdan böyle şeyleri sosyal medyadan duyurduğumuzda toplum tarafından hızlı bir şekilde tepki alıyor. HKG davası buna bence en iyi örnek. O kadar tepki oluştu ki davası öne çekildi. Toplumda da kadına yönelik şiddetin artık karşılığı var. Toplum artık haksızlıkları kabul etmiyor ve sosyal medyadan tepkisini gösteriyor. Kimi zaman sosyal medyada gündem oluyor yeniden tutuklama oluyor. Ya da bir dava dosyası açılmasına vesile oluyor. Kimi zaman da kadınlara cesaret oluyor. Bu nedenle hem kamu otoriteleri hem de yargı mekanizmaları üzerinde görünmez bir baskı oluşuyor.

Sosyal medyada oluşan kamuoyunun ve bunun getirdiği baskı sayesinde, bazı davalarda yeniden yargılama sürecinin başlatıldığına uzmanlarca dikkat çekilmektedir. Özellikle, kadına yönelik şiddet ve cinsiyet eşitsizliği gibi konularda da sosyal medyanın önemli bir rol oynadığına uzmanlar ortak görüş bildirerek bu konuyu vurgulamışlardır. Sosyal medyadan yükselen tepkilerin, başta kadın örgütlerinin ve toplumun ortak sesi haline gelmesiyle birlikte adli kararlara yönelik kamuoyu baskısının oluştuğu belirtilmektedir. Bu durum da uzmanlara göre kamu otoriteleri ve yargı mekanizmaları üzerinde görünmez bir baskı oluşturarak, adil kararların alınmasını hızlandırmaktadır.

4.4.6. Sosyal Medyaya Yansıyan ve Yansımayan Olaylar Arasındaki Farklılıklar: Kadın Cinayetleri Örneği

Uzmanlar, sosyal medyanın günümüzde bir olayın gündeme getirilmesinde ya da kamuoyu baskısının oluşmasında önemli bir role sahip olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar, sosyal medyada yer alan olayların daha geniş kitlelere ulaştığını ve böylece de çeşitli mekanizmalar üzerinde kamuoyu baskısının da arttığına işaret etmişlerdir. Özellikle, ev içi şiddet gibi konuların sosyal medyada yer alması, mağdurların yetkililerden destek alma ve adalet mücadelelerinde önemli bir katkı sağlamaktadır. Uzmanlar ayrıca sosyal medyanın, adli süreçlerde eksiksiz bir mücadele yürütülmesinin ve kamuoyunun olay hakkında anlık bilgi alabilmesi konusunda etkili olduğunu kaydetmişlerdir. Bu tema özelinde katılımcılar şu görüşlerde bulunmuşlardır:

Katılımcı 1: Sosyal medyaya yansdığıında olayı öğrenenlerin sayısı daha da artmakta, kamuoyu baskısı gündeme gelmektedir. Sosyal medyanın, dayanışma ve destek duygusuna katkı sağladığı kesindir.

Katılımcı 2: Ev içi şiddet acil yardım hattımızı arayarak, “Bizim olayımız sosyal medyada yer almadı. Bu nedenle biz mahkemede yalnız bırakıldık ve karar olumsuz çıktı. Lütfen yanımızda olun” diyenler çok fazla oluyor. Sürdürülebilir bir medya takibi ile vakanın her yönüyle analizi yapıldığında, yargının belki de detaylı bir şekilde yapmadığı araştırma ortaya konuyor. Avukatlar, savunmalarını yaparken destek görüyorlar ve mağduriyetin yaygın nedenlerinden ötürü oluştuğunu ortaya koymak için kısa zamanda eksiksiz bir mücadele yürütmelerine katkı sağlıyor. Siyasiler de gündemi Twitter’den takip eder hale geldi. Bir konunun ülke gündemine dönüşmesi de yaşanan acı için biraz olsun rehabilitasyon görevi de görüyor.

Katılımcı 3: Sosyal medyaya yansıyan olaylar fail üzerinde genellikle bir baskı oluşturuyor. Mahkemede ifade verirken dahi daha “dikkatli” söylemlerde bulunuyorlar. Bir olay sosyal medyaya yansdığıında ve bu olay kamuoyunun dikkatini çektiğinde olumlu bir etki yarattığını düşünüyorum. Sadece kadın cinayeti yaşandığında değil, kadınlar şiddete maruz kaldığında seslerini duyurmak için sosyal medyayı kullanıyor ve burada videolar çekerek yardım çağrısında bulunuyorlar. Sosyal medyada kamuoyu oluştuğunda henüz adli işlemler başlamadığında dahi kadınlar kendilerini daha güçlü ve güvende hissediyorlar. Oluşan bu kamuoyu sonunca devletin mekanizmalarının biraz daha hızlı işlediğine pek çok kez şahit olduk.

Siyasilerin dahi gündemi artık X’ten (Twitter) takip etmesi, uzmanlara göre X’in toplumsal olaylara olan etkisini göstermektedir. Katılımcılar ayrıca sosyal medyada gündem olan olayların failer üzerinde baskı oluşturduğunu ve adli süreçlerin hızlanmasına katkı sağladığını vurgulamaktadır. Uzmanların görüşleri sosyal medyanın, adaletin tesis edilmesi ve mağdurların seslerinin duyurulması noktasında bir araç işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır.

4.4.7. Sosyal Medyadan Yükselen Tepkinin Yargılama Süreçlerine Olan Etkisi

Katılımcılar, sosyal medyanın adalet mekanizmaları üzerinde oldukça etkili olduğu yönünde ortak görüş bildirmiş ve hatta birtakım davalarda sosyal medyada oluşan bu kamuoyunun dava süreçlerinin seyrini bile değiştirebildiğini söylemişlerdir. Katılımcılara göre özellikle kadın cinayetleri ya da kadına yönelik

şiddet vakaları gibi toplumun geniş kesimlerinde yankı uyandıran olaylarda sosyal medyanın rolü büyük önem taşımaktadır. 1. katılımcının bu konu hakkındaki görüşleri şöyledir:

Katılımcı 1: *Yakın zamanda takip ettiğimiz HKG dosyasında kamuoyu bu kadar tepki vermeseydi aynı sonucun çıkacağını düşünmüyorum. Ne yazık ki bir ayda onlarca kadın öldürüldüğü, gündemimizde her gün bir kadın cinayeti haberi olduğu için her kadın cinayeti dosyasında baskı oluştuğunu düşünmüyorum. Kimileri sadece haber oluyor ve sosyal medyada yankı bulmuyor. Kamuoyunda ayrıca ses getiren bir kadın cinayeti davası olunca, örneğin Pınar Gültekin gibi dosyalarda ise baskı sayesinde en azından dikkatli ve titiz bir inceleme yapılmakta. Sosyal medyada duyurduğumuz tek bir dosyamız oldu. O dosyada nitelikli hâkim ve savcılara denk geldiğimiz ve dosyamızı iyi takip ettiğimiz için kamuoyu baskısı olmaksızın çok güzel sonuç elde ettik. Yani şu an Türkiye’de hakimlerin 2 dudağı arasındasınız. İyi bir hâkime denk gelirse dosyanız fail beni aldatıyordu dediğinde hâkim “onu geç, özel hayatı bizi ilgilendirmiyor, olay gününü anlat” diyerek failin gerçek dışı beyanlarını susturabilir. Ne yazık ki ülkedeki adalet sisteminin en büyük sorunun etik ve ahlak değerleri olmayan uygulayıcılar olduğunu düşünüyorum. Karar verici konumunda olan hâkim ve savcıların bir kısmının etik ve ahlak değerleri zayıf olduğundan, çalışkan ve nitelikli olmadıklarından yargılamalar bu kadar uzun sürmekte ve adil kararlar verilmemektedir.*

2. katılımcı, sosyal medyada oluşan baskılar sayesinde seyri değişen davalara örnek vererek şu görüşleri bildirmiştir:

Katılımcı 2: *Şule Çet örneği bence bizim açımızdan çok önemli ve özeldir. Ayrıca Ayşe Paşalı konusu da uzatılmadan sonuçlanması açısından hafızamızda kayıtlıdır. Duruma göre değişiyor. Bazen henüz başlangıç aşamasında ve sosyal mecrada yoğun itirazlar ve haksızlıklar cinayet ayrıntıları doğru anlatılıyorsa her şey iyi gidebiliyor. Örneğin Melek İpek davasında kocasını öldüren kadın için kamuoyu sosyal medya baskısı ile sürecin doğru yöne evrilmesini sağladı. Melek İpek, Şule Çet örnekleri verilebilir. Bunlar, sosyal medyanın davalara pozitif etkisi olan olaylar. Ancak örneğin Elmalı davasındaki cinsel istismar konusunda bir derneğin rant hesaplı sosyal medya çalışması suçluların cezasız kalmasına neden oldu.*

Önceki katılımcılara benzer şekilde, sosyal medyada oluşan kamuoyu baskısına dikkat çeken 3. katılımcı da yargının vereceği kararların etkileneceği görüşlerini sunmuştur. 3. katılımcı bu konu hakkında şunları söylemiştir:

Katılımcı 3: *HKG davası, Şule Çet davası... Sosyal medyada bir konu gündem olduğunda muhakkak haber de oluyor. Öldürülen kadınların yakınları henüz dava açılmadan kamuoyu oluşturmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Kamuoyu baskısı azaldığı anda da yargının vereceği kararın bundan etkileneceğini düşünüyoruz. Örneğin Ceren Damar davasında. Ceren Damar'ın babası Mustafa Damar o dönemde büyük bir kamuoyu baskısı oluşturmuştu. O baskıyla katilin indirim almamasını sağladık. Ceren Damar davasında mahkemede hem onu öldüren fail hem de failin avukatı Ceren Damar'a karşı kadın düşmanı ifadeler kullandı. Bunun sonucunda tekrar bir gündem oluşunca Avukat Vahit Bıçak'a da dava açıldı. Vahit Bıçak da kendi davası görülürken sürekli sosyal medyayı, kendisine yönelik tepkileri ve Mustafa Damar'ı suçluyordu. Aynı şekilde Ceren Damar davası görülürken adliyeler tıklım tıklım doluydu. Katil de şu anda cezaevinde tutuklu.*

SONUÇ

Bu çalışma, Türkiye’de yaşanan ve kamu vicdanını derinden sarsan üç kadın cinayeti olan Şule Çet, Ceren Damar Şenel ve Pınar Gültekin cinayetlerinin akabinde X (Twitter) üzerinde oluşan kolektif tepkilerin ve bunların sonuçlarının incelenmesini amaçlamıştır. Araştırma kapsamında, sosyal medya platformlarından X’in bu olaylara ilişkin ifadelerinin bir dijital mahkeme olarak işlev gördüğü “Twitter mahkemeleri” kavramının literatüre kazandırılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda, sosyal medyanın yargılama süreçlerine ve kamu vicdanına etkileri detaylı bir şekilde analiz edilmiş, toplumsal tepkilerin nasıl bir rol oynadığı ve kamu vicdanının nasıl şekillendiği uzman görüşleri ışığında anlaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, X (Twitter) üzerindeki kullanıcıların kadın cinayetlerine ilişkin ifadeleri, toplumsal bir tepkinin yanı sıra adeta bir dijital yargı mekanizması işlevi görmektedir. Bu “Twitter mahkemeleri”, cinayetlerin faillerinin adil bir şekilde cezalandırılması talebiyle birlikte, yurttaşların geniş katılımlarıyla oluşan bir nevi sosyal bir hareketin parçası haline gelmektedir. Özellikle çalışmaya konu edilen cinayetlerin meydana geldiği dönemlerde ve dava süreçlerinin devam ettiği zaman dilimlerinde X (Twitter) üzerinde yoğun bir etkileşim ve tartışma ortamı oluşmuştur. Araştırma sosyal medyanın; ancak özellikle X’in kadın cinayetleri gibi toplumun hassasiyet gösterdiği bir konuda nasıl bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Buna göre, X (Twitter) üzerinde oluşan bu kolektif tepkilerin, adaletin sağlanması ve kamu vicdanının tesis edilmesinde önemli bir rol oynadığı belirlenmiştir. Bireylerin bu tepkileri, yalnızca duyguların ifade edilmesi değil, aynı zamanda toplumun adalet talebine dair bir çizilen bir çerçeve niteliği taşımaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, kadın cinayetleri gibi toplum vicdanını derinden yaralayan konularda, X (Twitter) başta olmak üzere sosyal medya platformlarında oluşan kolektif tepkiler, yargılama süreçlerine ve kamu vicdanına belirgin bir etki yaratmaktadır. Hem uzmanlar hem de geriye dönük yapılan X (Twitter) incelemelerinde, araştırmaya konu edilen kadın cinayetlerini takip eden süreç hakkında atılan tweetlerin mahkeme kararlarına dolaylı olarak bir etki yaptığı anlaşılmaktadır. Özellikle Pınar Gültekin ve Şule Çet vakalarının sonuçları ve yargılama süreçleri bu konuya net bir örnek oluşturmaktadır. Ayrıca, araştırmaya göre kamuoyunun gösterdiği kolektif tepkilerin, sosyal medyanın etkileşimli yapısı ve görünürlüğü ile birleşerek “Twitter mahkemeleri” olarak adlandırılan bir dijital yargı mekanizması oluşturduğu ve kamu vicdanının şekillenmesinde önemli bir role sahip olduğu da anlaşılmaktadır. Hem literatürde de yer verilen ve bu alanda yazılan makaleler hem geriye dönük olarak incelenen X (Twitter) paylaşımları hem de yargılama süreçlerinde gelişen olaylar bu etkiyi açıkça gösteren örneklerdir.

Bireyler, özellikle kamuoyunda infial yaratmış olaylarda, X üzerinden gösterdikleri tepkilerle kamu otoritelerini harekete geçirebilmektedirler.

Sonuç olarak, X (Twitter) üzerindeki gösterilen tepkilerin, yargı mekanizmaları üzerinde adeta “Twitter mahkemeleri” kurarak oluşturduğu baskı uzman görüşleriyle ortaya konmuştur. Her zaman doğrudan olmayan bu etki, X'in (Twitter) adalet ve kamu vicdanı üzerindeki destekleyici gücünü ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- Acar, O. (2023). Siyasal Propaganda Bağlamında Sosyal Medya ve Kamuoyu. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 1-14.
- Adiller, D., & Güreller, M. (2021). Twitter ve Kamusal Alan Kavramı Üzerine Bir İçerik Analizi: Spinal Musküler Atrofi (SMA) Hastası Çocukların Kampanyalarıyla İlgili Örnek Olay Çalışması. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 400-415.
- Akşam. (2015, 8 20). *Eskişehir'de kadınlar 'Özgecan Yasası' için yürüdü*. Akşam:
<https://www.aksam.com.tr/yasam/eskisehirde-kadinlar-ozgecan-yasasi-icin-yurudu/haber-434630> adresinden alındı
- Altunay, M. C. (2010). Gündelik Yaşam ve Sosyal Paylaşım Ağları: Twitter ya da "Pıt Pıt Net". *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 32-54.
- Altuntaş, B., & Alemdar, M. Y. (2022). Dijital Feminist Aktivizmde İletişim Ağı Olarak Twitter Kullanımı. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 862-891.
- Anıt Sayaç. (2023). *Şiddetten ölen kadınlar için dijital anıt*. Anıt Sayaç:
<http://anitsayac.com/?year=2023> adresinden alındı
- Avcı, F., & Güdekli, İ. A. (2018). Toplumsal Cinsiyet Ve Medya İlişkisi: Yazılı Basında Kadına Şiddet Ve Kadın Cinayetleri Haberleri Üzerine Bir Analiz. *International Journal of Cultural and Social Studies*, 475-506.
- Aydın, A. H. (2014). Suç Önlemenin Önemi ve Etkisi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 82-84.
- Aydın, H. (2015). Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Türkiye'de Kadın. *Current Research in Social Sciences*, 84-96.
- Aytaç, M., Aytaç, S., & Bayram, N. (2007). Suç Türlerini Etkileyen Faktörlerin İstatistiksel Analizi. 8. *Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi* (s. 1-17). Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Ayten, A. (2014). Sosyal Medyada Türk Basını. *Online Academic Journal of Information Technology*, 72-84.
- Bakırcı, K. (2015). İstanbul Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 133-204.
- Bal, E., & Delal, Ö. (2019). Siyasal bilgilendirmede Twitter kullanımı üzerine panoramik bir değerlendirme. *Social Sciences (NWSASOS)*, 118-132.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 1-21.

- Berkay, F. (2021). *Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın: Hıristiyanlıkta ve İslamîyette kadının statüsüne karşılaştırmalı bir yaklaşım*. İstanbul: Metis.
- Bianet. (2023, 4 17). *Ceren Damar'ın "hatırasına saygı" imza kampanyası başlatıldı*. Bianet Bağımsız İletişim Ağı: <https://bianet.org/haber/ceren-damar-in-hatirasina-saygi-imza-kampanyasi-baslatildi-277378> adresinden alındı
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye'de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 108-114.
- Burkay, S. (2008). Teorik Çerçeve ve Suç. *Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, 1-15.
- Cumhuriyet Gazetesi. (2023, 2 2). *Türkiye resmen İstanbul Sözleşmesi'nden çıktı!* Cumhuriyet: <https://www.cumhuriyet.com.tr/siyaset/turkiye-resmen-istanbul-sozlesmesinden-cikti-2017804> adresinden alındı
- Çamurcu, M. H. (2021). İstanbul Sözleşmesi: Türkiye'de İç Hukuka Etkisi ve Toplumun Tepkisi. *Ankara Barosu Dergisi*, 63-106.
- Çavuşoğlu, G. Y. (2015). Türkiye'de Kadın Hareketinin Oluşumu ve Kadının Sosyal Yaşamdaki Yeri. *Yüksek Lisans Tezi*. Türkiye: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duygu Su Ocakoğlu. (2020, 7 30). *Türkiye'den tüm dünyaya yayılan bir akım: Challenge Accepted – #womensupportingwomen*. Marketing Türkiye: <https://www.marketingturkiye.com.tr/haberler/turkiyeden-tum-dunyaya-yayilan-bir-akim-challenge-accepted-womensupportingwomen/> adresinden alındı
- Erden, G., & Akdur, S. (2018). Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet ve kadın cinayetleri. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 128-139.
- Erden, G., & Akdur, S. (2018). Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet ve kadın cinayetleri. *Klinik Psikoloji Dergisi (KPD)*, 128-139.
- Erdoğan, D. (2022). *Sosyal bir Problem olarak Türkiye'de (Femisid) Kadın Cinayetleri: Eleştirel Feminist Bir Yorumlama*. Academia: www.academia.edu adresinden alındı
- Eren, F. M. (2023, Şubat). Suskunluk Sarmalı Bağlamında #MeToo Hareketinin Sosyal Medya Kullanıcıları Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya, Türkiye: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Anabilim Dalı.
- Eren, V., & Aydın, A. (2014). Sosyal Medyanın Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü ve Muhtemel Riskler. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi Özel Sayısı*, 197-205.
- Ertaş, H. (2000). Kamuoyu ve Kamuoyu Oluşturma Yöntemleri. Konya.

- Euronews. (2022, 6 20). *Pınar Gültekin'in katiline 'haksız tahrik' indirimi infial uyandırdı; karara tepki yağdı*. Euronews: <https://tr.euronews.com/2022/06/20/pinar-gultekinin-katiline-haksiz-tahrik-indirimi-infial-uyandirdi-karara-tepki-yagdi> adresinden alındı
- Femicide Map. (tarih yok). *Kadın Cinayetleri*. Kadın Cinayetleri: <https://kadincinayetleri.org/> adresinden alındı
- Ferik, F. (2023). Sosyal Medyanın Gündem Belirleme Etkisi: Twitter'da Hak Aramak Ve Talepte Bulunmak. *Yüksek Lisans Tezi*, 1-102.
- Gökçimen, S. (2008). Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi. *Yasama Dergisi*, 6-59.
- Güllü, İ. (2014). Suç Olgusuna Teorik Ve Eleştirel Bir Yaklaşım. *KMÜ Sosyal ve Ekonomi k Araştırmalar Dergisi 16 (Özel Sayı I)*, 104-107.
- Gürel, P. D., & Nazlı, A. G. (2019). Dijital Aktivizm: Change.org Kampanyaları Üzerine Bir Analiz. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 187-206.
- Güz, N., Yegen, C., & Aydın, B. O. (2019). Digital Propaganda and Political Success: Twitter Analysis of June 24, 2018 Presidential Election. *Uluslararası Dijital Çağda İletişim Sempozyumu* (s. 1461-1482). Mersin: Erciyes İletişim Dergisi .
- Habertürk. (2020, 7 27). *Challenge accepted akımı nedir? Challenge accepted akımı ne anlama geliyor?* Habertürk: <https://www.haberturk.com/challenge-accepted-akimi-nedir-challenge-accepted-akimi-ne-anlama-geliyor-2756324> adresinden alındı
- İzci, İ. (2020, 3 8). *'Şule Çet'in arkadaşları bize sosyal medyadan ulaşmasaydı cinayet, intihar olarak kabul edilecekti'*. Hürriyet Pazar: <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hurriyet-pazar/sule-cetin-arkadaslari-bize-sosyal-medyadan-ulasmasaydi-cinayet-intihar-olarak-kabul-edilecekti-41463428> adresinden alındı
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2015). *Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu*. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu: <https://kadincinayetleriniidurduracagiz.net/> adresinden alındı
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2023, 1 2). *Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2022 Yıllık Veri Raporu*. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu: <https://kadincinayetleriniidurduracagiz.net/veriler/3040/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2022-yillik-veri-raporu> adresinden alındı
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (Erişim tarihi: 2024). *Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu-Veriler*. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu: <https://kadincinayetleriniidurduracagiz.net/kategori/veriler> adresinden alındı

- Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği. (Erişim tarihi: 2024). *İstanbul Sözleşmesinin Önemi*. Kadının İnsan Hakları Derneği: <https://istanbulsozlesmesi.org/istanbul-sozlesmesinin-onemi/> adresinden alındı
- Kanbir, F. (2017). Türkiye Cumhuriyeti'nde Kadın Hareketleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 209-224.
- Kara, O. (2023, 2 22). *We Are Social Dijital 2023 Global ve Türkiye Raporu Yayınlandı!* OMG İletişim: <https://omgiletisim.com/we-are-social-dijital-2023-global-ve-turkiye-raporu-yayinlandi/> adresinden alındı
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi Cilt 1, Sayı 1*, 62-80.
- Kaygusuz, C., Alkan, E., & Ökten, M. (2015). Kadın Cinayetlerini Yazılı Basın Nasıl Görüyor? Üç Gazete (Evrensel, Milliyet ve Yeni Şafak) Örneği. *Türkiye'de ve Dünyada Kadın Araştırmaları*, 96-97.
- Kayhan, A. (2021, 04 27). *Me Too Hareketi*. Feminist Bellek: <https://feministbellek.org/metoohareketi/> adresinden alındı
- Keskin, F., & Uluslan, A. (2016). Kadının toplumsal inşasına yönelik kuramsal yaklaşımlara dair bir değerlendirme. *Akdeniz İletişim Dergisi*, 47-69.
- Kılıç, S. (2009). Kamuoyu Oluşum Sürecinde Sosyal Hareketler ve Medya. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 150-167.
- Kolburan, Ş. G. (2017, 6). Kadın Cinayetleri Konusunda Nedensel Bir Değerlendirme: Sahip Olma Güdüsü. *The Bulletin of Legal Medicine*.
- Kubilay, S. (2023). Tarihi Perspektiften Bilim Dünyasında Kadının Yeri. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 383-406.
- Medyascope. (2022, 6 20). *Pınar Gültekin davasında karar çıktı: Cemal Metin Avcı, haksız tahrik indirimiyle 23 yıl hapis cezası aldı, diğer sanıklar beraat etti*. Medyascope: <https://medyascope.tv/2022/06/20/pinar-gultekin-davasinda-karar-cikti-sanik-cemal-metin-avci-haksiz-tahrik-indirimiyle-23-yil-hapis-cezasi-aldi-diger-saniklar-beraat-etti/> adresinden alındı
- Melike Aktaş, E. A. (2019). Dijital Savunuculuk Örneği Olarak "Özgecan Yasası" Change.org İmza Kampanyası. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 306-336.
- Meriç Ürer. (2023, 3 10). *Pınar Gültekin cinayeti sanığına ağırlaştırılmış müebbet hapis*. Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/pinar-gultekin-cinayeti-sanigina-agirlastirilmis-muebbet-hapis/2842299> adresinden alındı

- NTV. (2023, 5 4). *Pınar Gültekin kimdir? Pınar Gültekin cinayeti ne zaman ve nasıl oldu?* NTV: <https://www.ntv.com.tr/turkiye/pinar-gultekin-kimdir-pinar-gultekin-cinayeti-ne-zaman-ve-nasil-oldu,kSQaDkCLhUyJwq0WLuoVog> adresinden alındı
- Özçatal, E. Ö. (2011). Ataerkillik, Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Çalışma Yaşamına Katılımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21-39.
- Özkan, S. (2018). Kadına Yönelik Şiddet ve Sosyal Medya Aktivizmi: Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Örneğinde İçerik Analizi. *Yeni Düşünceler Dergisi*, 57-69.
- Özmete, E., & Yanardağ, M. Z. (2016). Erkeklerin bakış açısıyla toplumsal cinsiyet rolleri: Kadın ve erkek olmanın değeri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 91-108.
- Öztürk, F. (2019, 12 4). *Şule Çet davası sonuçlandı: Çağatay Aksu ve Berk Akand cinayet ve cinsel saldırıdan 'iyi hâl indirimli' ceza aldı.* BBC Türkçe: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-50660568> adresinden alındı
- Öztürk, F. (2020, 1 24). *Ceren Damar cinayeti davası: İlk duruşmadan bugüne neler oldu?* BBC Türkçe: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-51238218> adresinden alındı
- Semiz, Y. D., & Bora, Y. D. (2014). *Sosyal Medya*. Bilecik: Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü.
- Şanlı, A. S. (2014). Türkiye’de Kadın Mücadelesi ve Demokrasi. *III. Uluslararası Felsefe Kongresi-Gelenek, Demokrasi ve Felsefe*, 97-103.
- Şardağı, E. (2017). Sosyal Medyada Kurumsal Kimlik: Türkiye’deki Vakıf ve Derneklerin Twitter Kullanımının Değerlendirmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi/UUSBD*, 338-362.
- Şen, E. P., & Karaduman, M. (2023). Kamusal Alanın Dönüşümü Bağlamında Dijital Platformlarda Kadın Hareketleri. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, 244-259.
- T24. (2019, 12 4). *Şule Çet davasında karar açıklandı: Sanık Çağatay Aksu'ya müebbet ve 12 yıl 6 ay; Berk Akand'a 18 yıl 9 ay hapis.* T24 Bağımsız İnternet Gazetesi: <https://t24.com.tr/haber/sule-cet-davasinda-kararin-aciklanmasi-bekleniyor,850742> adresinden alındı
- T24. (2021, 3 20). *Türkiye, ilk imzacısı olduğu İstanbul Sözleşmesi'nden Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle ayrıldı!* T24: <https://t24.com.tr/haber/turkiye-ilk-imzacisi-oldugu-istanbul-sozlesmesi-nden-cumhurbaskanligi-kararnamesiyle-ayrildi,940296> adresinden alındı
- T24. (2024, 2 5). *Ceren Damar davasının tartışmalı sanık avukatı Vahit Bıçak'a hapis cezası.* T24 Bağımsız İnternet Gazetesi: <https://t24.com.tr/haber/ceren-damar-davasinda-sanik-avukati-vahit-bicak-a-hapis-cezasi,1150389> adresinden alındı
- Turhan, D. G. (2017). Dijital Aktivizm. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26-44.
- (1934, 12 6). Türk Kadını Haklarının En Büyüğünü Aldı. (C. Gazetesi, Röportaj Yapan) Cumhuriyet Gazetesi.

- Türkiye Raporu. (2023, Ekim 27). *Instagram'dan TikTok'a: Bilgi Çağında Toplum ve Sosyal Medya*. Türkiye Raporu: <https://turkiyeraporu.com/arastirma/instagramdan-tiktoka-bilgi-caginda-toplum-ve-sosyal-medya-15767/> adresinden alındı
- Uçar, A. (2023, 2 1). *Ceren Damar'ı katleden sanığın avukatı Vahit Bıçak yargılanıyor: Son savunmasını yapacak*. BirGün Gazetesi: <https://www.birgun.net/haber/ceren-damar-i-katleden-sanigin-avukati-vahit-bicak-yargilaniyor-son-savunmasini-yapacak-419749> adresinden alındı
- Uncu, G. (2016). Kurumsal Filantropinin Gönüllülük & Marka İtibarı Açısından Değerlendirilmesi: Koç, Kızılay & İKSV Örnekleri. *Doktora Tezi*, s. 103-105.
- Vatandaş, C. (2011). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, 29-56.
- Veri Kaynağı. (2021, Ekim). *Dünya Genelinde En Popüler Sosyal Ağ Platformları*. Veri Kaynağı : <https://www.verikaynagi.com/grafik/dunya-genelinde-en-populer-sosyal-ag-platformlari/> adresinden alındı
- Veri Kaynağı. (2022, Şubat). *Seçili Ülkelerde Sosyal Medyayı Haber Kaynağı Olarak Kullanan Yetişkinlerin Oranı*. Veri Kaynağı: <https://www.verikaynagi.com/grafik/secili-ulkelerde-sosyal-medyayi-haber-kaynagi-olarak-kullanan-yetiskinlerin-orani/> adresinden alındı
- We Are Social. (2023). *Digital 2023 Turkey*. We Are Social: <https://wearesocial.com/wp-content/uploads/2023/03/Digital-2023-Global-Overview-Report.pdf> adresinden alındı
- Weil, S. (2018). Research and prevention of femicide across Europe. *Femicide across Europe: Theory, research and prevention*, 20-201.
- X (Twitter). (tarih yok). *#cerendamariçinadalet*. X (Twitter): https://twitter.com/search?q=cerendamari%C3%A7inadalet&src=typed_query&f=top adresinden alındı
- X (Twitter). (tarih yok). *#PinarGultekin*. X (Twitter): https://twitter.com/search?q=pinargultekin&src=typed_query&f=top adresinden alındı
- X (Twitter). (tarih yok). *#ŞuleÇetiçinAdalet*. X (Twitter): https://twitter.com/search?q=%C5%9Fule%C3%A7eti%C3%A7inadalet&src=typed_query adresinden alındı
- X (Twitter). (tarih yok). *#VahitBıçakYargılansın*. X (Twitter): https://twitter.com/search?q=vahitb%C4%B1%C3%A7akyarg%C4%B1lans%C4%B1n&src=typed_query&f=top adresinden alındı
- Yavuz, K., & Ertem, A. (2021). Türk toplumunda kadının statüsüne genel bir bakış. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi (SAYOD)*, 69-82.

- Yegen, C. (2014). Bir Dijital Aktivizm Örneği Olarak Slaktivizm: Change.org Örneği. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 85-108.
- Yıldırım, S. (2018). Türkiye'de son 10 yılda işlenen kadın cinayetleri üzerine: Sebep, sonuç ve öneriler. *Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-21.
- Yıldırım, S. (2018). Türkiye'de Son 10 Yılda İşlenen Kadın Cinayetleri Üzerine: Sebep, Sonuç ve Öneriler. *Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-21.
- Yıldız, F., & Dursun, O. (2020). Kamu Adaletinin Büyük Veri Aracılığı ile İnşası: Şule Çet Davası Üzerine Bir Twitter Analizi. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 291-328.
- Zelan, Z. (tarih belirtilmemiş). Dijital Dünya, Sosyal Medya ve Fikri Haklar. *Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü*, 1-5.

EKLER

BİLGİLENDİRİLMİŞ RIZA VE GÖRÜŞME FORMU

Bu formdaki bilgiler beraber yapacağımız bu çalışma boyunca izleyeceğimiz yol hakkında bilgi verecektir. Marmara Üniversitesi bünyesinde gerçekleştirilen bu yüksek lisans tez çalışması, araştırmamız boyunca sizinle yapacağımız görüşmelerden elde edeceğimiz bilgi ve verileri akademik olarak kullanabilmemize olanak verecektir. Bu tez çalışması Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Görsel İletişim ve Dijital Medya Yüksek Lisans Programı bünyesinde yürütülmektedir.

Görüşmemizin amacı, “Türkiye’de kadın cinayetleri bağlamında kamu vicdanının sosyal medya üzerinden tesis edilmesi: “X (Twitter) Mahkemeleri” konulu tez için; sizlerin deneyim ve görüşlerinden yararlanmaktır. Bu konuda sizlerin görüşleri sayesinde, X (Twitter) Mahkemeleri kavramının literatüre kazandırılması hedeflenmektedir.

Görüşmemizden elde edeceğimiz bulguları gelecek araştırmalarda ve yayınlarda kullanabilmek adına Üniversitemiz sizin izninizi almamızı talep etmektedir. Bu çalışma boyunca katılımcıların gizlilik haklarına sadık kalınacaktır. Çalışmanın hiçbir yerinde isminiz geçmeyecek, yalnızca unvanlarınız araştırma kapsamında kullanılacaktır. Bunun dışında toplanan tüm kişisel veriler, yalnızca şahsıma ait kilitli bir yerde muhafaza edilecektir. Kayıt altına alınmış görüşmelerin tamamı araştırmacının koruması altındadır.

Görüşme Tarihi:

Araştırmacı:

Sena TUFAN

Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Katılımcı:

GÖRÜŞME SORULARI

1. Sosyal mecralar günümüzde en çok hangi amaçlarla kullanılıyor?
2. Sosyal medyanın kamuoyu tepkisini dile getirme noktasında bir araç olduğunu düşünüyor musunuz?
3. Sosyal medya aracılığıyla herhangi bir olay için kamuoyu oluşması adına çağrıda bulunduğunuz oldu mu?
4. Sosyal medya en çok hangi alanlarda somut sonuçlar elde edilmesine yardımcı oluyor?
5. Yoğun olarak kullanılan sosyal ağlar içerisinde en çok hangi mecranın hak talep etme ya da tepki gösterme amacıyla kullanıldığını düşünüyorsunuz?
 - a. Facebook
 - b. Instagram
 - c. X (Twitter)
 - d. TikTok
6. Sosyal mecraların kamu otoriteleri ve yargı mekanizmaları üzerinde bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?
7. Bir kadın cinayeti meydana geldiğinde, sosyal medyaya yansıyan ve yansımayan süreçler arasında nasıl farklılıklar var?
8. Kadın cinayeti yaşandığında, sosyal medyada gündem olması ve kamuoyunun tepkisinin oluşması herhangi bir güvence hissettiriyor mu?
9. Sosyal medya sayesinde seyri değişen bir dava süreci aklınıza geliyor mu? Geliyorsa hangi dava olduğunu belirtir misiniz?
10. Bir kadın cinayeti meydana geldiğinde, sosyal medyada kamuoyu baskısı oluşmasının sizce yargılama sürecine bir etkisi var mı?
11. Müdahil olduğunuz davalarda, sosyal medyanın etkisini hissettiğiniz herhangi bir yargılama süreci oldu mu?

DEMOGRAFİK SORULAR

Yaş:

Cinsiyet:

Eğitim Durumu:

Pozisyon: